

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

**Komparace potenciálu cestovního ruchu vybraných
turistických destinací**

**Komparace předpokladů cestovního ruchu
regionů Alsaska a Sárska**

Bakalářská práce

Autor: Filip Zajíček
Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Jiří Štyrský, Csc.
Pracoviště: UHK, budova J, Hradecká 1249/6, Hradec Králové

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 19.8.2015

vlastnoruční podpis

Filip Zajíček

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Doc. PaedDr. Jiřímu Štyskému, CSc. za metodické vedení práce, cenné rady a podporu při tvorbě této bakalářské práce. Dále děkuji panu Martinu Weberovi a paní Jitce Červenkové za organizační podporu při distribuci elektronických dotazníků.

Anotace

Tato bakalářská práce je zaměřena na porovnání potenciálu cestovního ruchu ve francouzském Alsasku a německém Sársku, tedy regionech blízkých geografickou polohou i historicky-politickou zkušeností, jejichž rozloha, ekonomické a strukturální předpoklady však vykazují významné rozdíly. Teoretická část porovnává na základě dostupných odborných materiálů a statistik lokalizační a realizační předpoklady a pozici turismu v lokálních ekonomikách, a dále oficiální politiky rozvoje cestovního ruchu ve sledovaných regionech. Praktická část zkoumá povědomí potenciálních návštěvníků o regionech a zájem o ně se zohledněním přítomných atraktivit a programových preferencí návštěvníků. Součástí praktické části je dále případová studie demonstrující úspěšný projekt využití dřívějšího průmyslového areálu coby populární turistické atraktivity. Výsledky výzkumu ukazují, že úspěšná zkušenost Sárška s revitalizací brownfields pro turistické využití a dále jeho funkční spolupráce v euroregionu SaarLorLux může kompenzovat hendikep menší známosti a méně tradiční role turismu v lokální ekonomice oproti hlouběji zakotvené pozici cestovního ruchu v Alsasku a být tak cennou inspirací pro ostatní regiony s podobným dědictvím minulosti.

Klíčová slova:

Atraktivita cestovního ruchu

Brownfields

Politika podpory cestovního ruchu

Potenciál rozvoje cestovního ruchu

Předpoklady cestovního ruchu

Synergický efekt destinací

Udržitelný rozvoj destinace cestovního ruchu

Annotation

Title: Comparison of Potential for Tourism in Selected Destinations

The present Bachelor Thesis is focused on the comparison of tourism development potential in Alsace, France and Saarland, Germany, two regions with close geographic position and similar historical and political experience but at the same time with significant differences in area, economic and structural prerequisites. Based on expert information materials and statistics, the theoretical part compares the localization and implementation prerequisites of tourism, the position of tourism in local economies and the official tourism development policies. The practical part studies potential visitor's knowledge of and interest in the regions in question, taking into account the local attractions and visitors' program preferences. Furthermore, it includes a case study demonstrating a successful utilization of a former industrial site as a popular tourist attraction. The research results indicate that Saarland's successful experience in brownfields revitalisation for tourism and functional cooperation within the SaarLorLux Euroregion may compensate for the lower degree of knowledge and the less traditional role of tourism in the local economy as compared to the firmer position of tourism in Alsace and thus may represent a valuable source of inspiration for other regions with similar historical heritage.

Key words:

Brownfields

Potential of tourism development

Prerequisites of tourism

Sustainable development of tourist destination

Synergic effect of destinations

Tourism policy

Tourist attraction

Obsah

1	Úvod.....	1
1.1	Zdůvodnění volby tématu	1
1.2	Cíl práce a metodika zpracování	1
2	Teoretická část	4
2.1	Zhodnocení použité studijní literatury a elektronických zdrojů	4
2.2	Klíčové pojmy	7
2.3	Teoretická východiska hodnocení předpokladů cestovního ruchu.....	10
2.4	Informační minimum předmětných území	12
2.4.1	Alsasko	12
2.4.2	Sársko	13
2.5	Potenciál cestovního ruchu v Alsasku.....	15
2.5.1	Lokalizační předpoklady.....	16
2.5.2	Realizační předpoklady.....	22
2.5.3	Ekonomický význam cestovního ruchu pro region.....	25
2.5.4	Motivace k návštěvě regionu.....	26
2.5.5	Aktuální strategie rozvoje cestovního ruchu v Alsasku.....	28
2.5.6	Shrnutí a perspektivy vývoje cestovního ruchu v Alsasku.....	31
2.6	Potenciál cestovního ruchu v Sársku	34
2.6.1	Lokalizační předpoklady.....	35
2.6.2	Realizační předpoklady.....	40
2.6.3	Ekonomický význam cestovního ruchu pro region.....	43
2.6.4	Euroregion SaarLorLux.....	44
2.6.5	Motivace k návštěvě regionu.....	49
2.6.6	Aktuální strategie rozvoje cestovního ruchu v Sársku.....	50
2.6.7	Shrnutí a perspektivy vývoje cestovního ruchu v Sársku.....	54

3	Praktická část.....	55
3.1	Dotazníkové šetření s potenciálními návštěvníky předmětných oblastí ...	55
3.1.1	Dotazníkové šetření.....	55
3.1.2	Otázky a výsledky dotazníkového šetření.....	55
3.1.3	Interpretace výsledků dotazníkového šetření	72
3.2	Případová studie – Světové kulturní dědictví Völklinger Hütte.....	74
3.2.1	Úvod a historický přehled	74
3.2.2	Popis areálu UNESCO	75
3.2.3	Návštěvnost	77
3.2.4	Struktura návštěvníků	78
3.2.5	Spolupráce s institucemi.....	78
3.2.6	Závěr a perspektiva areálu.....	79
4	Shrnutí výsledků.....	81
4.1	Srovnání lokalizačních předpokladů rozvoje cestovního ruchu.....	81
4.2	Srovnání realizačních předpokladů rozvoje cestovního ruchu.....	84
4.3	Srovnání vybraných ekonomických aspektů cestovního ruchu.....	87
4.4	Srovnání strategií rozvoje cestovního ruchu.....	88
4.5	Srovnání výsledků dotazníkového řízení.....	91
5	Závěry a doporučení	93
6	Seznam použité literatury.....	96
7	Seznam použitých elektronických zdrojů.....	97
8	Přílohy	107

Seznam obrázků

Obrázek 1 Mapa Alsaska	15
Obrázek 2 Titulní strana aktuální strategie rozvoje cestovního ruchu v Alsasku	28
Obrázek 3 Sársko a jeho pozice v euroregionu SaarLorLux.....	34
Obrázek 4 Poloha euroregionu SaarLorLux v Evropě	45
Obrázek 5 Euroregion SaarLorLux jako průsečík „Modrého banánu“ s osou ekonomicky problematických regionů.....	47
Obrázek 6 Titulní strana aktuální Strategie pro rozvoj turismu v Sársku.....	50
Obrázek 7 Schéma naučné stezky Völklinger Hütte.....	75
Obrázek 8 Pohled na areál Völklinger Hütte.....	80

Seznam grafů

Graf 1 Programová náplň návštěvníků Alsaska	27
Graf 2 Programová motivace návštěvníků Sárška	49
Graf 3 Otázka č. 1: Zadejte prosím svou věkovou kategorii	56
Graf 4 Otázka č. 2: Jaký typ dovolené preferujete?	57
Graf 5 Otázka č. 3: Víte, ve kterém státě se nachází Alsasko?	58
Graf 6 Otázka č. 4: Víte, ve kterém státě se nachází Sársko?	59
Graf 7 Otázka č. 5: Je pro Vás Francie přitažlivá jako země, kde byste chtěli strávit dovolenou?.....	60
Graf 8 Otázka č. 6: Je pro Vás Německo přitažlivé jako země, kde byste chtěli strávit dovolenou?.....	61
Graf 9 Otázka č. 7: Navštívil(a) jste některý z uvedených regionů?	62
Graf 10 Otázka č. 8: Doporučili byste příslušný region svým blízkým?.....	63
Graf 11 Otázka č. 9: Které atributy se podle vás pojí se Sárskem?	64
Graf 12 Otázka č. 10: Které atributy se podle Vás pojí s Alsaskem?.....	65
Graf 13 Otázka č. 11: Vyberte z níže uvedených míst ta, která podle Vás leží v Alsasku.....	66
Graf 14 Otázka č. 12: Vyberte z níže uvedených položek místa v Sársku	68
Graf 15 Otázka č. 13: Která témata upřednostňujete při volbě cíle Vaší dovolené?	69
Graf 16 Otázka č. 14: Který z uvedených jazyků alespoň částečně ovládáte?	71

Seznam tabulek

Tabulka 1 Alsasko - základní údaje.....	12
Tabulka 2 Sársko - základní údaje.....	13
Tabulka 3 Vybrané parametry území Alsaska ve vztahu k turismu	26
Tabulka 4 Shrnutí obsahu politiky podpory cestovního ruchu v Alsasku	29
Tabulka 5 Vybrané parametry území Sárška ve vztahu k turismu	44
Tabulka 6 Postavení Sárška v rámci regionu SaarLorLux	45
Tabulka 7 Postavení Sárška v rámci regionu SaarLorLux	48
Tabulka 8 Cíle a opatření strategie rozvoje turismu v Sársku	52
Tabulka 9 Otázka č. 1.....	56
Tabulka 10 Otázka č. 2	57
Tabulka 11 Otázka č. 3	58
Tabulka 12 Otázka č. 4	59
Tabulka 13 Otázka č. 5	60
Tabulka 14 Otázka č. 6	61
Tabulka 15 Otázka č. 7	62
Tabulka 16 Otázka č. 8	63
Tabulka 17 Otázka č. 9	64
Tabulka 18 Otázka č. 10	65
Tabulka 19 Otázka č. 11	67
Tabulka 20 Otázka č. 12	68
Tabulka 21 Otázka č. 13	70
Tabulka 22 Otázka č. 14	71
Tabulka 23 Völklinger Hütte – vývoj počtu návštěvníků.	77
Tabulka 24 Srovnání lokalizačních předpokladů Alsaska a Sárška pro cest. ruch...81	
Tabulka 25 Srovnání realizačních předpokladů Alsaska a Sárška pro cest. ruch.....84	
Tabulka 26 Srovnání vybraných ekonomických aspektů cest. ruchu v Alsasku a Sársku.....	87
Tabulka 27 Srovnání strategií rozvoje cest. ruchu v Alsasku a Sársku.....	88
Tabulka 28 Srovnání výsledků dotazníkového šetření.....	91

1 Úvod

1.1 Zdůvodnění volby tématu

Cestovní ruch je nedílnou součástí ekonomiky, kterou si žádná země nemůže dovolit zanedbávat. Rozmanitost charakterů území, hospodářských tradic, zdrojů a atraktivit přitom předurčuje značné rozdíly v potenciálu oblastí pro rozvoj cestovního ruchu, jejichž porovnání potom může sloužit jako inspirace pro ostatní regiony, zejména v rámci Evropské unie, coby oblasti s relativně podobnými institucionálními, přírodními, historickými a ekonomickými podmínkami.

Důvodem volby tématu komparace potenciálu turistického ruchu vybraných destinací francouzského Alsaska a německého Sárska je zejména skutečnost, že se jedná o dvě území, která přes geografickou blízkost a historické paralely charakterizují odlišné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu a rozdílné zdroje atraktivit. Oba regiony se nacházejí v „nárazníkovém pásmu“ Francie resp. Německa a v obou z nich došlo jen ve 20. století několikrát ke změně příslušnosti ke státnímu území. Vzhledem k pokračujícímu trendu evropské integrace se současně jedná o regiony evropského nadhraničního významu a charakteru, z nichž Alsasko je pro české návštěvníky relativně známou destinací, avšak Sársko představuje pro našince zatím spíše neznámý kraj a i v rámci Německa jde o destinaci teprve objevovanou, avšak dynamicky se rozvíjející. Výše uvedený rozdíl v charakteru sledovaných oblastí autor pozoroval při vlastních opakovaných pracovních i soukromých návštěvách obou regionů v posledních 15 letech.

Úspěšné využívání potenciálu v objektivně turisticky znevýhodněných regionech pak může být inspirací pro podobně historicky zatížené oblasti v jiných zemích, např. v České republice v Moravskoslezském kraji, v německém Sasku apod.

1.2 Cíl práce a metodika zpracování

Cílem této bakalářské práce je porovnat předpoklady cestovního ruchu ve francouzském regionu Alsasko jakožto území s rozvinutým kulinářským, kulturním a aktivním turismem na straně jedné a v německé spolkové zemi Sársko

s ekonomicky slabším významem i tradicí turismu, avšak se značným potenciálem brownfields a synergií s přilehlými okolními regiony na straně druhé.

Bakalářská práce řeší následující výchozí hypotézy:

- **Synergický efekt blízkých sousedních regionů (v rámci euroregionu SaarLorLux) může kompenzovat geograficky menší rozlohu a méně tradiční roli cestovního ruchu v Sársku**
- **Mezi potenciálními návštěvníky je vyšší povědomí a zájem o Alsasko než o Sársko.**

Protože podstatným činitelem rozvoje cestovního ruchu jsou obecně také politiky podpory cestovního ruchu, bylo zvoleno za jednu ze zkoumaných oblastí také srovnání těchto dokumentů ve sledovaných regionech, tedy byla hledána odpověď na následující výzkumnou otázku:

- **Uplatňují politiky rozvoje cestovního ruchu ve sledovaných regionech rozdílné přístupy?**

V původním zadání práce byla navržena i hypotéza, že *"expandující cestovní ruch v sárských brownfields má dynamičtější potenciál než tradiční atraktivity v Alsasku"*. Vzhledem ke komplexnosti problematiky a obtížné možnosti seriózně srovnat dynamiku potenciálu brownfields v Sársku s dynamikou kontinuálního rozvoje turistických atraktivit v Alsasku bylo od zkoumání této původní hypotézy uvedené v původním zadání práce upuštěno a těžištěm práce je řešení výše uvedených hypotéz resp. výzkumné otázky.

Bakalářská práce se skládá z části teoretické a praktické, na které navazuje závěrečné shrnutí zjištěných výsledků.

Teoretická část nejprve představuje přehled klíčových literárních a elektronických informačních zdrojů použitých při její tvorbě. Následuje vymezení klíčových pojmů, které jsou v této práci používány a mají primární vazbu na zvolené téma, a dále seznámení s teoretickými východisky problematiky hodnocení předpokladů území z hlediska cestovního ruchu na základě studia odborné literatury.

Samotná komparace předpokladů cestovního ruchu Alsaska a Sárska využívá dostupné geografické odborné publikace a údaje **Národního statistického úřadu INSEE** (Francie) a **Zemského statistického úřadu Sárska** (Německo) a dále osobní zkušenosti autora z jeho návštěv předmětných regionů. V rámci vlivu institucionální podpory úřadů bylo do komparace zahrnuto i srovnání hlavních činností a priorit platných **politik podpory cestovního ruchu** v Alsasku a Sársku. Vzhledem k absenci českých informačních zdrojů je v absolutní většině využíváno francouzsko-jazyčných a německo-jazyčných zdrojů, protože v češtině příslušné informace nejsou v dostatečné míře dostupné.

Hodnocení vlivu **synergického efektu regionu SaarLorLux** v oblasti cestovního ruchu řeší aspekt členství Sárska v euroregionu SaarLorLux ve vazbě na lokalizační a realizační předpoklady cestovního ruchu na základě rešerší dostupných literárních zdrojů a statistických údajů.

Praktická část práce se skládá z **dotazníkového šetření**, které formou kvantitativního výzkumu zkoumá povědomí potenciálních návštěvníků o obou regionech a jejich priority a zájmy při volbě rekreační destinace, a dále **případové studie** popisující konkrétní využití bývalého areálu ocelárny pro cestovní ruch, konkrétně oceláren ve Vöklingu zapsané na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.

Byla vyhotovena česko-jazyčná a německo-jazyčná verze elektronického dotazníku na serveru www.survio.com. Německo-jazyčnou verzi vyplňovali respondenti ze SRN, česko-jazyčnou Češi. Ve vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření je uvedena souhrnné hodnocení a jsou popsány rozdíly ve výsledcích v odpovědích českých a německých respondentů.

V závěru práce jsou shrnuty poznatky z teoretické a z praktické části včetně vyhodnocení výsledků zkoumání pravdivosti výše uvedených výchozích hypotéz a výzkumné otázky stran politik cestovního ruchu. Dále je navrženo doporučení pro další možný postup výzkumu zejména ve vztahu k využití brownfields coby cenného a progresivního zdroje atraktivit v cestovním ruchu.

2 Teoretická část

2.1 Zhodnocení použité studijní literatury a elektronických zdrojů

Vzhledem k nedostatku českých informačních zdrojů k danému tématu práce autor kromě teoretických východisek vycházel v naprosté většině z německo-jazyčných a francouzsko-jazyčných zdrojů, ve značné části elektronických. Níže jsou uvedeny nejvýznamnější z nich.

1. Kadeřábková, Božena a Marian Piecha. *Brownfields: jak vznikají a co s nimi*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, xiv, 138 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 9788074001239.

Komplexní materiál představuje problematiku brownfields v obecném ekonomickém smyslu, včetně vysvětlení geneze jejich vzniku, ekonomických příčin, institucionálního rámce řešení jejich problematiky se zaměřením na oblast České republiky a metodologická doporučení pro podnikatelské subjekty potenciálně činné v revitalizaci brownfields. Práce obsahuje dvě zahraniční případové studie a jednu z českého prostředí. Práce poskytuje obecný teoretický rámec problematiky brownfields, avšak neorientuje se specificky na jejich využití pro cestovní ruch.

2. *The World's Heritage: The Bestselling Guide to the Most Extraordinary Places*. 3rd ed. London: Collins, 2014. ISBN: 978-0-00-754697-8.

Oficiální publikace organizace UNESCO v nejaktuálnějším vydání poskytuje chronologický přehled 981 míst a památek na seznamu světového dědictví řazených podle roku zapsání na seznam. Všechny popsané lokality jsou doprovázeny fotografiemi, avšak vzhledem k rozsahu publikace se jedná spíše o základní informační materiál. Detailní informace je nutné hledat ve specifických zdrojích příslušných atraktivit. Přesto se jedná o hodnotný komplexní přehled atraktivit na seznamu světového dědictví UNESCO.

3. Stahn, Dina. *Elsass: Weinland par excellence; Europametropole, Entdeckungen in Straßburg; Gipfelrausch, Wanderungen in den Vogesen; Urlaub 5vers, mit dem Hausboot unterwegs*. 1. Aufl. Ostfildern: DuMont Reiseverlag, 2012. ISBN 978-377-0193-264.

Publikace vydavatelství DUMONT přináší na bezmála 120 stranách formátu A4 rozsáhlý přehled nejzajímavějších turistických atraktivit regionu Alsasko včetně bohaté fotodokumentace. Akcent je kladen na tradiční atraktivity regionu, tedy gastronomii, kulturně-historické památky a muzea, sportovní aktivity a lidová řemesla. Publikace neobsahuje statistické nebo jiné exaktně zpracované údaje o regionu.

4. Lauriel, Angelika. *Genießen in SaarLorLux: Mitten in Europa*. Lieblingsplätze. Meßkirch: Gmeiner, A, 2014. ISBN 978-3-8392-4399-2.

Autorka přináší komplexní přehled turistických atraktivit regionu Sársko. Součástí je historický přehled vývoje regionu a následuje rozdělení atraktivit do tematických oblastí na zajímavosti v městech, památníky velmi bohaté průmyslové kultury, přírodní bohatství a vzhledem k již tradičnímu nadnárodnímu charakteru i atraktivity blízkých zahraničních oblastí v rámci euroregionu SaarLorLux. Podstatnou roli hraje kulinářství, sportovní vyžití a dědictví silně zakořeněného těžkého průmyslu, tedy brownfields využívané jako turistické atrakce. Jedná se o spíše populárně-naučnou literaturu, avšak poskytnuté informace jsou velmi komplexní, a tudíž předkládají hodnotný přehled stávajícího turistického potenciálu regionu.

5. Frys, Wioletta. *Projektbezogene Evaluation touristischer grenzüberschreitender Kooperationen in der Region SaarLorLux-Trier/Westpfalz*. Trier: Geographische Gesellschaft Trier, 2010. ISSN 0171-3612.

Autorka ve své disertační práci přináší rozsáhlou studii projektů nadhraniční spolupráce v regionu SaarLorLux v oblasti cestovního ruchu. Práce nabízí celistvé shrnutí politiky cestovního ruchu obecně v Evropské unii, dále přehled historie i současné praxe a institucionálního rámce projektů spolupráce v turismu v daném euroregionu a dále samotné velmi rozsáhlé a podrobné zhodnocení čtyř vybraných projektů spolupráce. Součástí jsou i statistické demografické a sociologické údaje o provedených šetřeních. Závěr práce je věnován vyhodnocení a shrnutí vybraných projektů včetně přehledu pozitivních faktorů i reálných slabin v potenciálu další spolupráce v turismu v předmětném euroregionu.

6. Kobernuß, Jan F. a kol. *Tourismusstrategie Saarland 2015*. Saarbrücken: Ministerium für Wirtschaft und Wissenschaft des Saarlandes, 2009.

Oficiální dokument Ministerstva hospodářství a vědy Sársko na 88 stranách prezentuje hlavní oblasti podpory, preferované cíle a směry podpory cestovního ruchu v Sársku na sedmileté období, tedy od roku 2009 do roku 2015. Součástí dokumentu je výchozí analýza trhu vycházející z průzkumů a dále podrobný popis jednotlivých podporovaných oblastí rozvoje turismu v regionu, tedy: profesní a kongresový turismus, sport a aktivní dovolená, kulturní a městský turismus, kulinářství, péče o zdraví a wellness, a jako zvláštní kategorie pak tvorba značky „Saarland“. Dokument je velmi rozsáhlý a popisný, jeho forma je však především deklaratorní, neboť se pohybuje v úrovni strategie, nikoli v úrovni konkrétních projektů.

7. *Strategie de developpement du tourisme en Alsace 2012-2014. Région Alsace, Département du Haut-Rhin, Département du Bas-Rhin* [online]. [2015] [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: www.strategie-tourisme-alsace.fr.

Oficiální tříletý program podpory cestovního ruchu v Alsasku je výsledkem práce regionální rady (nejvyšší samosprávný orgán Alsaska) a dvou departmentů, ze kterých se Alsasko dále skládá. Dokument je na 32 stranách velmi přehledně členěn a prezentuje pět klíčových oblastí

(podpora a dynamizace místní turistické ekonomiky, harmonický rozvoj turismu v regionu, destinační podpora, rozvoj potenciálu Alsaska, obnova základů alsaského turismu skrze kreativitu a inovaci). Oblasti jsou pak rozděleny do dílčích cílů a konkrétních opatření. Jedná se o stručný, ale velmi konkrétní materiál a již fakt, že vzniká v tříleté periodě, naznačuje, že Alsasko postupuje v podpoře turismu dynamicky a flexibilně.

2.2 Klíčové pojmy

Atraktivita cestovního ruchu

Dle Zelenky a Páskové [14:48] se jedná o „*zajímavou součást přírody, sportovní, kulturní či společenský objekt nebo událost přitahující účastníky cestovního ruchu*“. Atraktivitu lze dělit na „*přírodní a kulturní, hmotné a nehmotné (např. lidové tradice) a podle dalších možných kritérií*“ a nejvýznamnější atraktivitu jsou „*motivací pro návštěvu dané země a jsou symboly návštěvy dané destinace*“.

Za atraktivitu lze tedy považovat přírodní bohatství destinace (např. konkrétní možnost sportovního či kulturního vyžití), historickou památku nebo například společenskou událost (koncert, veletrhy, folklórní akce, závody rallye apod.).

Synergický efekt destinací

Synergie je „*současné působení několika faktorů, jejich účinek není jen součtem dílčích účinků, nýbrž má pro daný systém vyšší hodnotu*“, např. plánovitý rozvoj aktivit a spolupráce podnikatelů v destinaci zvýší její atraktivitu více než oddělené úsilí jednotlivých aktérů [14:557].

Stříbrná, Mužík a Kajml např. uvádějí, že „*multiplikační (synergický) efekt cestovního ruchu ovlivňuje přímo činnost hotelů, restaurací, cestovních kanceláří a agentur, půjčoven aut, směnárny atd., avšak má i nepřímý vliv na rozvoj maloobchodní sítě, stavebnictví, potravinářského a spotřebního průmyslu a vzdělávacích či poradenských firem*“. [14: 6]

V této práci je hodnocen synergický efekt spolupracujících menších regionů cestovního ruchu ve smyslu multiplikace atraktivnosti celého nadnárodního regionu SaarLorLux ve prospěch atraktivnosti sledovaného regionu Sársko.

Předpoklady cestovního ruchu

Jedná se o „*souhrn přírodních a antropogenních aspektů včetně jejich mnohoúrovňových vazeb vytvářející předpoklady pro realizaci cestovního ruchu*“. [14: 454]. Jde tedy o podmínky, které umožňují realizaci a rozvoj cestovního ruchu na konkrétním území včetně jejich vzájemných vztahů.

Obvykle používané dělení dle respektovaného autora Petera Mariota je pak strukturováno následovně: **lokalizační** (přírodní a antropogenní), **selektivní** (demografické, administrativní, urbanizační, sociologické, personální a ekologické) a dále **realizační předpoklady** (komunikační a materiálně technické). [8]

V odborných pracích se často zkoumají zejména faktory z oblasti lokalizačních a realizačních předpokladů, což je případ i této bakalářské práce.

Potenciál destinace cestovního ruchu

Potenciál destinace představuje „*souhrnnou hodnotu všech předpokladů cestovního ruchu, kterou lze kvantitativně hodnotit pomocí bodovací škály se zohledněním negativních a pozitivních faktorů rozvoje cestovního ruchu*“. [14: 433]. Potenciál destinace tedy zahrnuje hodnocení a případnou kvantifikaci všech souvisejících, tedy lokalizačních, selektivních a realizačních předpokladů cestovního ruchu v příslušné destinaci. Potenciál destinace je tedy souhrnným vyjádřením těchto předpokladů.

S hodnocením potenciálu se lze setkat zejména v destinačním managementu a v politikách rozvoje cestovního ruchu a má význam zejména pro analýzu aktuálního stavu a určení priorit dalšího rozvoje cestovního ruchu v oblasti včetně např. definování nových produktů či směrů pro podporu cestovního ruchu.

Politika podpory cestovního ruchu

Autoři Zelenka a Pásková [14: 428] uvádějí, že se jedná o „*systematickou činnost sledující vytyčené cíle a spočívající v komplexním plánování, regulaci a tvorbě reality cestovního ruchu prostřednictvím různých nástrojů a nositelů*“. Dle poměru váhy státních nositelů k jiným nositelům lze tuto politiku rozdělit např. na liberální, konceptuálně dogmatickou, pragmatickou či integrovanou. Podle úrovně územně-

administrativního členění se rozlišuje politika podpory CR regionální, státní a nadregionální.

Oficiální politiky podpory cestovního ruchu mají často charakter střednědobě platného dokumentu a prezentují klíčová témata, oblasti, cíle a metody jejich plnění v oboru rozvoje cestovního ruchu v dané geografické oblasti a jsou dokumenty vydávanými příslušnými státními nebo místně-samosprávnými úřady.

Brownfields

Tímto pojmem se označuje „*nevyužívané území, které již neslouží svému původnímu účelu např. v důsledku restrukturalizace nebo krize hospodářství, přičemž jeho regenerace a využití pro cestovní ruch je velmi vhodné, protože se často jedná o technické atraktivitu cestovního ruchu*“ [14: 72].

Dle Kadeřábkové a Piechy [4: 4] se často jedná o rozsáhlé areály v blízkosti sídelních útvarů, které jsou v převážné míře nositeli ekologických zátěží (továrny, doly, vojenské, dopravní a zemědělské areály) a jejichž regenerace je technicky náročná, nákladná a často i problematická z hlediska komplikovaných majetkově-právních poměrů.

V této práci jsou brownfields významným prvkem předmětných regionů a představují významný potenciál pro jejich budoucí rozvoj.

Udržitelný rozvoj regionu cestovního ruchu

Autoři Zelenka a Pásková [14: 590] jej definují jako rozvoj turistického regionu, „*který je založen na takovém řízení všech zdrojů a aktivit cestovního ruchu, který vede k uspokojení současných i budoucích ekonomických, sociálních a zážitkových potřeb se zachováním kulturní integrity, procesů a vazeb v ekosystémech a rozvíjení systému životních hodnot návštěvníků i obyvatel regionu*“.

Udržitelný rozvoj cestovního ruchu je jedním z klíčových témat politik rozvoje cestovního ruchu a destinačního managementu v turisticky významných oblastech včetně oblastí zkoumaných v této bakalářské práci. V současné době tyto politiky a jejich praktická aplikace uznávají zásadní význam respektování principu udržitelného rozvoje.

2.3 Teoretická východiska hodnocení předpokladů cestovního ruchu

Tato bakalářská práce se zabývá komparací předpokladů rozvoje turismu ve dvou evropských regionech, neboť studium předpokladů umožňujících a ovlivňujících realizaci a rozmístění turismu je klíčovou součástí geografie turismu.

Obvyklé dělení předpokladů rozmístění a rozvoje cestovního ruchu dle Petera Mariota [8] autorka Iveta Hamarnehová z geografického a ekonomického hlediska podrobně rozvedla následovně:

- a) **selektivní** (stimulační) faktory, které cestovní ruch stimulují z hlediska poptávky a „vyjadřují způsobilost příslušné oblasti se turismu účastnit“, přičemž se dále dělí na faktory *objektivní* (tj. politické, ekonomické, demografické, urbanizační a ekologické) a *subjektivní* (zejména psychologické pohnutky obyvatel k účasti na turismu a volbě destinace). [3:14]
- b) **lokalizační** faktory, které tvoří možnosti pro samotnou lokalizaci cestovního ruchu z perspektivy nabídky území. *Rozhodují o funkčním využití dané oblasti turismem z hlediska přírodních možností a dále charakteru a kvality kulturně historických podmínek a atraktivit. Do této oblasti spadají předpoklady přírodní (klíma, vodstvo, morfologie a fauna a flóra) a dále společenské (kulturní, historické a společenské akce a památky).* [3:16]
- c) **realizační** faktory umožňující samotnou realizaci cestovního ruchu a „lze je dále rozdělit na *suprastrukturu (ubytovací a stravovací služby, doplňková zařízení) a infrastrukturu (dopravní infrastruktura, veřejná doprava)*“. [3:19].

Selektivní předpoklady jsou s ohledem na politickou realitu (oba regiony jsou součástí zakládajících států EU, členskými zeměmi NATO a G7 s podobnou ekonomickou úrovní) a dále s ohledem na relativní kulturní, geografickou, ekonomickou i institucionální blízkost ve sledovaných regionech podobné. Z tohoto důvodu je práce přednostně zaměřena na porovnání **faktorů**

lokalizačních a **realizačních**, které jsou srovnávány na základě studia statistických údajů, odborné geografické literatury a elektronických zdrojů.

Tvorbu potenciálu cestovního ruchu významně ovlivňuje i politika podpory cestovního ruchu, a proto je v této práci věnován prostor také porovnání příslušných **politik cestovního ruchu** ve sledovaných územích.

Vzhledem ke komplexnosti tématu a mnoha paralelám sledovaných území se autor zaměřil zejména na rozdíly v podstatných parametrech předmětných regionů.

Podle autorů Zelenky a Páskové se **komparativní studie** zabývají „výzkumem stejného jevu za srovnatelných podmínek s cílem zjistit společné a odlišné rysy daného jevu. V cestovním ruchu se komparativní studie zaměřují na zkoumání jevů na více místech, v různých sociálních systémech a za různých vnitřních a vnějších podmínek“. [14:271].

Tato bakalářská práce tedy předkládá porovnání lokalizačních a realizačních předpokladů cestovního ruchu ve dvou výše uvedených regionech se zohledněním institucionálního rámce (politiky rozvoje cestovního ruchu), v praktické části pak s kvantitativním dotazníkovým šetřením povědomí a zájmu o tyto destinace a případovou studii úspěšné konverze brownfieldu jako významné atraktivity ovlivňující potenciál území.

2.4 Informační minimum předmětných území

2.4.1 Alsasko

Alsasko je severovýchodní region Francie, který hraničí na severu a východě s Německem, na západě s francouzským Lotrinskem a v jižní části se Švýcarskem. Administrativně je rozdělen na Horní Porýní (Haut Rhin, prefektura Colmar) a Dolní Porýní (Bas Rhin, prefektura Štrasburk) [59].

Tabulka 1 Alsasko - základní údaje

Rozloha:	8 280 km ²
Počet obyvatel:	1 860 000 (2014) [38]
Hustota zalidnění:	214 obyvatel/ km ²
Nejvyšší bod:	Grand Ballon (1.424 m n.m.)
Hlavní město:	Štrasburk (274 tis. obyv.) (2012)

Zdroj: vlastní zpracování dle [59].

Poloha na horním toku Rýna a současně na pomezí Německa a Francie v historii znamenala několik změn příslušnosti ke státnímu území.

Po římském osídlení bylo území na západ od Rýna dobyté Alemany a stalo se součástí německé říše. Po Velké francouzské revoluci nakonec bylo Alsasko včleněno do Francie ale v 19.-20. století ještě čtyřikrát změnilo příslušnost k státnímu území, až jej konec druhé světové války zatím definitivně učinil francouzským regionem [32].

Značný kulturně-historický vliv této proměnlivé minulosti je stále hmatatelný v oblasti jazykově-kulturní, i když znalost alsasštiny coby německého dialektu postupně ustupuje do pozadí ve prospěch francouzštiny a zachovává se již spíše jen ve starších generacích. Jazykově-kulturní různorodost činí region zajímavým a přitažlivým.

Od roku 1949 ve Štrasburku sídlí Rada Evropy, od roku 1979 je toto město jedním ze dvou sídel Evropského parlamentu, a zároveň zde sídlí i Evropský soudní dvůr pro lidská práva. Přítomnost těchto institucí činí z relativně malého univerzitního města na Rýnu kosmopolitní evropské centrum.

Alsasko je sídlem mnoha významných průmyslových podniků, např. provozů automobilek Bugatti a Peugeot a výrobce železničních vozidel Alstom a v blízkosti Štrasburku se nachází jaderná elektrárna.

Z hlediska turistických atraktivit těží Alsasko zejména ze tří oblastí:

- a) kulinářství – proslulá Alsaská vinná stezka, pivovarnictví
- b) přírodní bohatství – Porýní a Vogézy
- c) historická města, hrady, kostely, Maginotova linie

2.4.2 Sársko

Sársko se nachází v jihozápadní části Německa a po městských státech je jeho nejmenší spolkovou zemí. Hlavním městem státu je Saarbrücken se 178 000 (2015) obyvateli, který mimo jiné hostí jednu z nejvýznamnějších německých barokních staveb Ludwigskirche. Vedle Saarbrückenu jsou navštěvovanými městy Merzig, Saarlouis a St. Wendel [97].

Tabulka 2 Sársko - základní údaje

Rozloha:	2 570 km ²
Počet obyvatel:	991.000 (2014) [92]
Hustota zalidnění:	386 obyvatel/ km ²
Nejvyšší bod:	Dollberg (695 m n.m.)
Hlavní město:	Saarbrücken (178 tis. ob.) (2015) [119]

Zdroj: vlastní zpracování dle [80]

Po původním keltském osídlení oblast v 1. st. př. n. l. dobyli Římané, po nichž dominantní vliv převzali Frankové. Po pokřesťanštění vlivem Anglosasů se Sársko stalo součástí Francké říše, následně Lotharingie a pak Svaté říše národa německého. Již na konci 17. stol. byly položeny základy průmyslu vlivem těžby uhlí a budování železných a sklářských pecí. V období mezi Velkou francouzskou revolucí a Vídeňským kongresem (1793 až 1815) bylo území opět pod francouzskou správou, následně připadlo z většiny zpět Německému spolku. V druhé polovině 19. století zde vzniklo jedno z nejvýznamnějších center německého těžkého průmyslu („Saarrevier“). Po Versailleské smlouvě bylo Sársko většinou pod francouzskou správou až do roku 1935, kdy lidové hlasování

rozhodlo o připojení k hitlerovskému Německu a po poválečném mezidobí pod francouzskou správou se nakonec 1.1.1957 stalo desátou spolkovou zemí SRN. [46]

Nejvýznamnějšími toky jsou řeky Saara a Mosela, tvořící hranici s Lucemburskem. Kopcovitý charakter území je ovlivněn masivy Hunsrück a na jihu Sársko-Nahským pohořím. Mírné teplé podnebí podpořilo rozvoj charakteristického vinařství (zejména v údolí Mosely) a ovocnářství.

Kulinářské bohatství regionu spočívá především ve zmíněném vinařství, pivovarnictví, ovocnářství, ale i výrobě hořčice, lyonského salámu a lněného oleje.

Turistické atraktivity lze rozdělit tyto klíčové oblasti:

- a) aktivní dovolená (pěší a cyklistická turistika)
- b) kulinářské bohatství
- c) kulturní a průmyslové památky

Území nabízí zejména příležitosti pro aktivní dovolenou v pohoří Hunsrück i v údolích řek Mosely, Sáry a Nahe.

Specifickou a velmi významnou atraktivitou Sárska jsou brownfields v okolí Saarbrückenu a Völklingenu. Nejvýznamnější z nich je Völklingenská huť, která je od roku 1994 na seznamu Světového kulturního dědictví UNESCO a kterou ročně navštíví na 200 000 osob [12]. Patří sem však i mnoho dalších památek z průmyslové historie, např. výroba skla a keramiky pod značkou Villeroy a Boch (od 18. století) a četné památníky těžby uhlí a mědi [53].

2.5 Potenciál cestovního ruchu v Alsasku

Obrázek 1 Mapa Alsaska

Zdroj: [74]

2.5.1 Lokalizační předpoklady

2.5.1.1 Přírodní podmínky

Morfologické poměry

Alsasko je nejseverovýchodnějším regionem Francie, ohraničeným ze severu a východu německou hranicí, kterou na východě tvoří řeka Rýn, z jihu pak švýcarskou hranicí a na západní straně pohořím Vogéz, o které se region dělí se sousedním Lotrinskem. Na severu území ohraničuje řeka Lauter. Vogézy a Alsaská nížina jsou nejvýznamnějšími prvky tvořícími reliéf regionu. Východ území tvoří Alsaská nížina, jejíž páteří je řeka Rýn, a původně se tam nacházely lužní lesy a močály. Na severu území se rozkládá Haguenauský les, který společně s Falckým lesem největší souvislou lesní plochu ve střední Evropě. V samotném Alsasku je celkem 833 000 ha lesů [18].

Sprašové podloží tvoří příznivé podmínky pro pěstování révy, obilí, chřestu a tabáku. Hraniční pohoří Vogézy, které se dále dělí na severní a jižní část, je 170 km dlouhé a zhruba 40 km široké. V jižní části se nachází nejvyšší vrchol masivu i regionu, a to hora Grand Ballon (1424 m n.m.). Ledovcový původ dosud připomínají četná jezera (např. Lac Blanc). Z hornin jsou ve Vogézách zastoupeny žuly, ruly a pískovce. Pohoří hostí dva národní parky – Severní Vogézy a Parc Naturel des Ballons des Vosges na jihu. V nejjižnější části regionu se nachází oblast Sundgau, charakteristická vlhkými lesy a močály s malým stupněm urbanizace, do níž ze švýcarského území zasahuje pohoří Jura. [1:11-12]

Vedle výše uvedených národních parků Alsasko hostí také několik rozsáhlých přírodních rezervací (Opičí hora u hradu La Haute Koenigsbourg, zoologická a botanická zahrada v Mylhúzách nebo Orlí hrad u městečka Kintzheim). [52]

Klima

Alsasko má tzv. polokontinentální klima s chladnými zimami, kdy teploty klesají dlouhodobě pod bod mrazu, avšak (vyjma pohoří Vogézy) s malými sněhovými nádílkami. Charakteristický je pak pozdní nástup jara, avšak současně i teplý podzim s velmi nízkým průměrným spadem srážek. Regionu jsou vlastní velké teplotní amplitudy mezi suchou zimou a suchým horkým létem [56]. Zima tu trvá

od prosince do února a průměrná zimní teplota je 1°C, léto pak června do srpna s průměrnou teplotou 18°C [19].

V roce 2014 region zaznamenal 64 slunečních dní, čímž se Alsasko blíží ke středomořským francouzským oblastem [28].

Uvedené klimatické poměry daly v Alsaské nížině vzniknout ideální podmínky pro pěstování vinné révy, chmele, tabáku a ovoce.

Hydrologické poměry

Region Alsaska odvodňuje veletok Rýn, který mezi městy Hunigue a Lauterbourg zároveň tvoří státní hranici s Německem. Jeho levým přítokem je pak zhruba 208 km dlouhá řeka Ill, jejíž tok se nachází pouze na území Alsaska a do které se vlévají četné řeky z pohoří Vogéz, např. Doller, Thur, Lauch a Bruche. Specifickým prvkem, který má význam i pro cestovní ruch jsou pak alsaské **vodní kanály**, zejména: **Canal de la Marne au Rhin, Canal du Rhone au Rhin a Grand Canal d'Asace**. Na vodstva velmi bohatý region má několik desítek jezer, z nichž velká část se nachází v horských oblastech Vogéz. Ke známým jezerům patří Lac Blanc (29 ha) a Lac Noir u Orbey, L'Étang des Forges v Belfortu, Lac de Malsaucy v Jižních Vogézách, Lac de Gérardmer, Lac de Retournemer, Lac de Saulxures, Lac de Longemer či Lac des Corbeaux. [86]

Fauna a flóra

Původní lužní lesy a močály postupem času zejména v Rýnské nížině ustoupily zemědělské produkci. Nynější lesní celky jsou zejména La Foret de Haguenau a Harwald u Mylhúz, přičemž se jedná o smíšené lesy s pestrou vegetací (dub, habr, buk, javor, kaštan, lípa a topol), v lužních lesích pak vrby, duby, jilmy a jasany. Ke zvláštním a typickým botanickým druhům tu patří hořec hořepník, kosatec sibiřský, bezkolenec modrý a žlutůcha. Ve Vogézách (65 % jejich plochy pokrývá les) a jejich podhůří roste dub zimní, javor, lípa a bříza, z konifer pak komerčně vysázený smrk, ve vyšších polohách (okolo 1000 m n. m.) pak borovice a jedle bělokorá. Zajímavostí jsou v horských oblastech louky s vegetací alpského typu včetně rašeliniště a vřesoviště. [1]

Po období decimace vlivem znečištění se v posledních letech v řekách znovu obnovuje v řekách populace lososů, z ptactva je zastoupena kachna divoká, 18ormorán, racek bělohlavý a jeden z tradičních symbolů Alsaska, čáp bílý, kterému ještě nedávno hrozilo vyhynutí. Z vodních hlodavců se v nížinách vyskytuje hojně bobr. V lesích včetně horských oblastí pak lišky, divoká prasata, srny a různé druhy zvěřiny, v horách pak kamzíci a od roku 1983 byl do přírody navrácen původně zde žijící rys ostrovid. Pro Vogézy je typický tzv. vogézský skot. Z ptactva je typický ořešník kropenatý, v hůře přístupných oblastech i tetřev. [1]

2.5.1.2 Kulturní a společenské předpoklady

Vedle přírodního bohatství v Alsaské nížině a Vogézách je podstatným faktorem cestovního ruchu v Alsasku jeho bohaté kulturní dědictví, které se těší velké oblibě a mezinárodnímu zájmu turistů. Do této oblasti spadají historické památky (architektura, muzea) ale i tradiční řemesla a s nimi úzce související bohatá kulinářská tradice regionu.

Štrasburk

Hlavním ekonomickým, politickým a turistickým centrem Alsaska je jeho hlavní město **Štrasburk**. Čtyřsettisícová metropole je kromě kulturních a historických památek také sídlem Evropského parlamentu a současně významným průmyslovým centrem v regionu Dolní Porýní (Bas Rhin).

Z historických památek je významná gotická katedrála **Notre Dame**, jejíž stavba začala v roce 1015. Stavbě dominuje 142 metrů vysoká věž, renesanční orloj s hodinovým strojem z roku 1842 a ve výšce 66 m pak vyhlídková plošina. V bezprostřední blízkosti katedrály se nachází dřevěný středověký hostinec a hotel **Maison Kammerzell** (r. 1427). **Muzeum moderního umění** sídlí ve Štrasburku od roku 1998 a obsahuje sbírky výtvarného umění datující se od impresionismu až po současnost. [94]

Významná je i přítomnost **Evropského parlamentu**, který má ve Štrasburku jedno ze svých dvou sídel, a z dalších mezinárodních institucí pak např. Evropského soudu pro lidská práva.

Historické jádro Štrasburku dále hostí na malebnou čtvrť „**La Petite France**“ (Malá Francie), která byla v 16. A 17. Století sídlem rybářů, mlynářů a koželuhů, přímo na ostrově La Grande Ile de Strasbourg, obklopenou řečištěm Illu, jež je od roku 1988 zapsána na seznamu Světového kulturního dědictví UNESCO [12].

Populární jsou vyhlídkové plavby po Rýnu a po Illu na výletních lodí včetně prohlídek historického centra z paluby vyhlídkových lodí (tzv. Batorama).

Colmar

V departmentu Horní Porýní se nachází další významné turistické centrum, jehož charakteristickým znakem jsou hrázděné domy a středověkým centrem města protékající řeka Ill, která i zde tvoří síť kanálů, pročež je centrum Colmaru někdy nazýváno malými Benátkami. Významnými památkami jsou dominikánský kostel ze 13. Století, klášterní gotický kostel sv. Martina (13.-14. Stol.) a koželužská čtvrť ze 16. Století, která byla v 60. A 70. letech rozsáhle rekonstruována. V neposlední řadě sídlí ve městě jedno z nejnavštěvovanějších muzeí Francie **Unterlinden**, které až do 19. Století sloužilo jako významný ženský klášter a dnes hostí proslulý Isenheimský oltář z let 1512-1516 [29].

Mylhúzy

Třetí významné město nachází na samotném jihu regionu, tedy v oblasti trojmezí Švýcarska, Německa a Francie. Hlavním turistickým magnetem Mylhúz jsou jejich technická muzea, a to zejména **automobilové muzeum** mezinárodního významu, dále **železniční muzeum** a **muzeum textilního tiskařství** [64].

Jak u místních obyvatel tak i turistů se těší velké přízni sezónní městské akce jako vánoční trhy (Štrasburk, Mylhúzy, Colmar), vinobraní a karnevaly.

Hrady, zámky a pevnosti

Zejména střední a severní Alsasko (Dolní Porýní) je bohaté na hrady a zámky. Nejnavštěvovanějším z nich je dodnes v dobrém stavu zachovalý hrad **Haute Koenigsburg** (12. Stol.) v blízkosti vinařských středisek Ribeauvillé a Riquewihr. Významný je dále severněji (poblíž města Haguenau) **Haut-Barr** z 12. Století a **Wangenbourg** ležící mezi jižními a severními Vogézami. [5]

Turisty vyhledávané jsou i zámky Hohlandsbourg, Fleckenstein, tři hrady u Eguisheimu nebo hrad Saint-Ulrich. Z novodobých dějin je vyhledávaný památník Maginotovy linie z první světové války a opevnění města Neuf-Brisach od architekta Vaubana, zařazené na seznam světového kulturního dědictví UNESCO, a v neposlední řadě Velký ostrov ve Štrasburku. Na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO jsou i pohřebiště z první světové války v departmentu Horní Porýní (např. pohřebiště Stosswihr, Le Donon, Le Hartmanswiller) [87].

Kulinářství

Tak jako všechny regiony Francie, i Alsasko má velký význam z hlediska gastronomického. Tradičními pokrmy tu jsou **choucroute** (kyselé zelí, s pečeným masem a párky, podávané s vařeným bramborem), dále **kougelhopf** (z německého Gugelhupf, tedy bábovka) a **tarte flambé** (tedy pečený slaný koláč na tenké vrstvě těsta a s tvarohovým základem [5]).

Alsasko je obecně gastronomicky velmi pestré a nabízí hlavně v Dolním Porýní např. i zajímavou tradici pivovarnictví, když k největším pivovarům patří Kronenbourg a Heineken, z menších jsou významné Meteor, Fischer nebo Brasserie artisanale de l'ermitage [23].

Proslulejší a turisticky významnější je však zdejší vinařství. Alsaská vinná stezka (**La Route du Vin d'Alsace**) se rozprostírá od samého jihu z obce Thann u Mylhúz a pokračuje přes vinařská centra Colmar, rodiště Alberta Schweitzera Kaysersberg, Riquewihr, sídlo automobilky Bugatti Molsheim až do Marlenheimu severně od Štrasburku. Zdejší odrůdy jsou chráněné regionálními značkami Alsace a Crémant d'Alsace. Nejvýznamnějšími odrůdami jsou Gewürztraminer, Pinot Gris, Pinot Noir nebo Muscat, a šumivý Crémant d'Alsace.

Z gastronomické produkce Alsasko nabízí:

- a) 119 vinařských obcí
- b) 51 vinných značek s označením Grand Cru
- c) 15 600 hektarů vinic produkujících ročně 150 milionů lahví s označením „Appellation d'Origin Controlée“

- d) 28 restaurací s vyznamenáním Michelinskou hvězdou (včetně 1 restaurace se třemi hvězdami). [67]

Historický vliv německého i francouzského živlu se dodnes odráží v pestrosti gastronomické nabídky v restauracích, které nabízejí jak zdejší tradiční pokrmy tak samozřejmě i již po celém světě běžnou kuchyni jiných etnik. Autor z vlastního pozorování může potvrdit, že speciality zdejší kuchyně se úspěšně šíří i do Lotrinska ale i do německého Porýní, Bádenska i Bavorska. Pro turisty je atraktivní i fakt, že je zde na francouzské poměry vysoká úroveň znalosti němčiny, a to díky skutečnosti, že alsaský dialekt z němčiny gramaticky vychází, byť v posledních dvou dekadách zažívá alsasština útlum.

2.5.1.3 Využití brownfields pro turismus

Protože cílem této práce je poskytnout srovnání potenciálu cestovního ruchu ve dvou regionech a protějškem Alsaska je v této práci Sársko, je nutné věnovat pozornost i v Alsasku zatím méně tradičnímu, avšak v budoucnu pravděpodobně stále významnějšímu oboru, a to regeneraci **brownfields** pro účely cestovního ruchu. V této oblasti má totiž srovnávaný region Sárska významnou pozici.

Alsasko má velmi bohatou a dlouhou průmyslovou tradici, která s sebou stejně jako všude jinde nese i problematické dědictví již nevyužívané průmyslové infrastruktury. Zejména textilní průmysl, který v posledních 20 letech v celé Evropě zaznamenal dramatický úpadek, byl v Alsasku v minulosti významně zastoupen.

Mezinárodní výbor pro konzervaci průmyslového dědictví (TICCIH) právě v Alsasku vytyčil tři významné nevyužívané průmyslové zóny, které mají být revitalizovány a částečně využity i pro aktivity související s cestovním ruchem:

- a) **Mylhúzy:** textilní a strojírenská výroba v 19. století; průmyslové areály firem Alstom, Alcatel a Wärtsilä Diesel SACM. Dnes je areál do značné míry revitalizován a slouží jako součást areálu univerzity a hostí několik muzeí;
- b) **Wesserling:** původní detašovaný závod mylhúzské textilky je dnes zcela revitalizován a slouží jako textilní ekomuzeum s rozsáhlým parkem;

- c) **Wasselonne**: přádelna z 19. století o třech podlažích s částí dosud zachovalého strojního vybavení ve velmi dobrém stavu. Areál zatím nebyl renovován, ale Université d'Haut Rhin plánuje jeho revitalizaci s využitím jako muzeum. [44]

Za aktuálně nejrozsáhlejší a mediálně velmi známý lze označit projekt revitalizace **rafinerie Petroplus** ve městě **Reichstett** na předměstí Štrasburku. Původní rafinerie firmy Shell přešla do správy vlastníka Petroplus, který však areál v roce 2011 přestal využívat a společnost v likvidaci převzala francouzská firma Brownfields, specializovaná na rekonverzi průmyslových areálů. Projekt obnovy má započít na jaře 2015 a vzhledem k ekologickým zátěžím z padesátiletého provozu má trvat čtyři roky, přičemž areál má být využit ke tvorbě obchodní zóny kombinované s oddychovým přírodním areálem. [25]

Alsasko se tedy s výjimkou již realizovaných projektů v okolí Mylhúz staví k masivnější revitalizaci brownfields a jejich rozsáhlejšímu využití pro turistické účely spíše rezervovaně. Dle profesora průmyslové archeologie Pierra Flucka z Mylhúz je jedním z důvodů i fakt, že zavírání průmyslových areálů způsobilo místním obyvatelům určité sociální trauma, a proto zde panuje spíše odtažitý přístup k jejich revitalizaci [107].

2.5.2 Realizační předpoklady

2.5.2.1 Dopravní infrastruktura

Významným faktorem pro rozvoj turismu a ve Štrasburku a v celém Alsasku je fakt, že město má **2 mezinárodní letiště** (Štrasburk Entzheim a Euroairport Basilej-Mylhúzy-Freiburg). Významnější z nich – Euroairport - v roce 2014 odbavil na 6,5 milionu pasažérů [15]. Letiště Entzheim u Štrasburku ve stejném roce odbavilo 1,1 milionu pasažérů [100].

Klíčový význam pro turismus má dále fakt, že od roku 2007 je území napojeno na síť francouzských **vysokorychlostních vlaků TGV** a že má zejména v Alsaské nížině dostatečnou síť regionálních vlakových spojení. Hustota železniční sítě činí

95 km/1000 km² [41]. Celé Alsasko je dále vybaveno kvalitní sítí veřejné autobusové dopravy, jež zcela odpovídá běžným západoevropským standardům.

Region je také dostatečně napojen na dálniční síť Francie (A35 vedoucí od severu k jihu, Lauterbourg - Štrasburk – Basilej; A4 Štrasburk – Nancy; A36 Mylhúzy - Lyon) a i na paralelní německou dálnici A5. Hustota dálniční sítě je relativně nízká, konkrétně 36 km/1000 km² [41]. Na rozdíl od většiny francouzských dálnic je tu provoz až na výjimky nezaplatněn, což je výhodné pro cestovní ruch, avšak část nákladní dopravy se ze zpoplatněné německé A5 se přesouvá na paralelní A35 v Alsasku, což představuje pro zdejší silniční síť přídavnou zátěž.

Lodní doprava v cestovním ruchu

Řeka Rýn má pro alsaské hospodářství klíčový význam již proto, že se na ní ve Štrasburku nachází významný obchodní přístav. Z hlediska cestovního ruchu však hrají podstatnou roli také hausbóty, tzv. **penichettes**, jejichž provoz nevyžaduje žádný lodní průkaz a nejvýznamněji jsou zastoupeny na kanálu mezi řekami Rýn a Marna v úseku mezi městy Saverne a Štrasburk, kde lodě překonávají pomocí unikátního lodního výtahu převýšení 45 m. Kanál vede údolím Zorn s mnoha zříceninami a plavbu si lze ve Štrasburku zpestřit projíždkou po městských kanálech (Batorama) nebo pokračovat po Rýnu směrem proti proudu dále na jih. [11:39].

Štrasburský přístav tedy kombinuje možnost plaveb na kratší vzdálenosti na hausbótech a vyhlídkových plavidlech s dálkovými mezinárodními plavbami, které aktuálně poskytuje 23 lodních společností, mezi nimiž převažují společnosti nizozemské [30]. Celkem nabízí Alsasko 420 km splavných toků a 36 turistických přístavů a kotvišť [67].

2.5.2.2 Turistické stezky, cyklotrasy, volnočasové areály

Region má značně rozvinutou síť pěších turistických stezek v souhrnné délce 1 800 km, Vogézami prochází i evropská mezinárodní trasa GR5 (celkem na 2 500 km) z Nizozemí ke Středozevnímu moři, a dalších 7 dálkových turistických tras [73].

Stejně významná je také cykloturistická infrastruktura čítající celkem přes 1 300 km tras, z nichž nejdelší je Porýnská stezka spojující Basilej s obcí Lauterbourg v nejseverovýchodnějším koutě Francie [43].

Pro aktivní dovolenou je vedle pěší a cyklistické turistiky významných i 12 golfových hřišť, 3 kasina a především 13 lyžařských areálů ve Vogézách, přičemž alsaská strana Vogéz hostí menší střediska s délkou sjezdovek od 1 do 9 km, a tedy rozsáhlejší areály leží na území sousedního Lotrinska (Gérardmer, La Bresse) [67]. Tato skutečnost je typickým příkladem synergického působení blízkosti dvou regionů, neboť návštěvníci se tu mohou volně pohybovat po celém masivu a využívat služeb v obou sousedících regionech, tedy mezi Alsaskem a Lotrinskem.

2.5.2.3 Ubytovací služby

Zakořeněnost turismu v Alsaské ekonomice dostatečně věrně demonstruje stávající nabídka ubytovacích služeb. Region disponuje 117 000 lůžek v komerčních ubytovacích zařízeních rozmístěných po celém území regionu, avšak se značnou koncentrací v tradičních turistických oblastech, jako jsou Štrasburk, Colmar, Mylhúzy, městečka na vinařské stezce a lyžařská letoviska (80 % lůžek se nachází na 30 % rozlohy regionu). 40 % z této kapacity tvoří hotely a turistické rezidence, 29 % kempy a tábořiště, 18 % ubytování v soukromí (pensiony) a 13 % zařízení kolektivního ubytování (mládežnické ubytovny, horské chaty apod.) [50].

Především ve městech jsou zastoupeny běžně v Evropě známé hotelové řetězce, vinařská stezka a horské oblasti Vogéz pak nabízí zejména ubytování v rodinných pensionech, jejichž rozvoj významně podporuje i možnost individuální přímé rezervace přes internetové portály typu Booking.com apod.

2.5.2.4 Kongresy a veletrhy

Region má značně rozvinutou základnu pro kongresový a profesní cestovní ruch, nachází se zde 8 kongresových center [67]. Významnou roli hraje ve Štrasburku přítomnost Evropského parlamentu, který tu má jedno ze svých dvou sídel a v roce 2014 se tu konalo 15 zasedání obvykle v délce 3 dní [40].

Již od roku 1948 se v Colmaru v první polovině srpna koná vinařský veletrh, kterého se účastní přes 300 vinařů a který doprovází rockové koncerty s mezinárodní účastí [96]. Právě tato společenská událost je významná jak z hlediska profesního turismu, tak i z hlediska navazující gastronomické prezentace, která sem láká i účastníky mimo profesní oblast vinařství.

2.5.2.5 Karty Alsa Plus a Pass'Alsace

V rámci podpory turismu nabízí region dvě slevové karty. **Alsa Plus** (od r. 2010) je společnou nabídkou regionální samosprávy a dopravních společností opravňující jednotlivce nebo skupiny do 5 osob využívat veřejnou hromadnou dopravu v regionu. Jedná se o produkt, který je atraktivní zejména pro turisty, neboť Alsané mohou využívat jiné slevové programy. Nabídka je odstupňována podle geografického rozsahu platnosti od městských zón Štrasburk, Mylhúzy, Colmar, Sélestat, Saint-Lous nebo Haguenau až po celý region Alsaska a podle doby platnosti (24 hodin nebo skupinová jízdenka platná do půlnoci v den zakoupení) a cena se pohybuje od 3,50 do 36,70 Eur [17].

Karta **Pass'Alsace** je slevová karta regionálních turistických informačních center pro vstup jedné dospělé osoby a jednoho dítěte do vybraných 24 muzeí, hradů a zooparků. Karta platí 3 dny a její cena činí 40 Eur. Vzhledem k velikosti Alsaska se jedná o produkt s relativně omezenou nabídkou, která skýtá potenciál k dalšímu rozšíření spektra služeb. Kartou lze zakoupit přímo v zúčastněných muzeích, TIC a od července 2015 bude pořízení možné i online na webu <http://www.pass-alsace.com/> [16].

2.5.3 Ekonomický význam cestovního ruchu pro region

Alsasko s departmety Horní a Dolní Porýní je nejmenším regionem Francie, avšak současně je ekonomicky třetím hospodářsky nejvýkonnějším regionem země. Klíčové údaje demonstrující význam cestovního ruchu v alsaské ekonomice jsou shrnuty níže v tabulce.

Tabulka 3 Vybrané parametry území Alsaska ve vztahu k turismu

Regionální HDP (2011)	53 miliard EUR [31]
Regionální HDP na obyvatele (2012)	28 849 EUR [50]
Podíl cestovního ruchu na regionálním HDP (2012)	5,1 % [37]
Celkový počet noclehů v hotelích, kempech a jiných zařízeních (v mil.) (2012)	8,4 [42]
Celkový počet noclehů na 1 000 obyvatel (2011)	4 505 [42]

Zdroj: vlastní zpracování

Alsasko je ve Francii turisticky významnou oblastí, byť netěží ani z blízkosti Alp ani z přímořské polohy. V letech 2005 až 2013 vzrostly tržby v souvislosti s cestovním ruchem v Alsasku o 17 % [71].

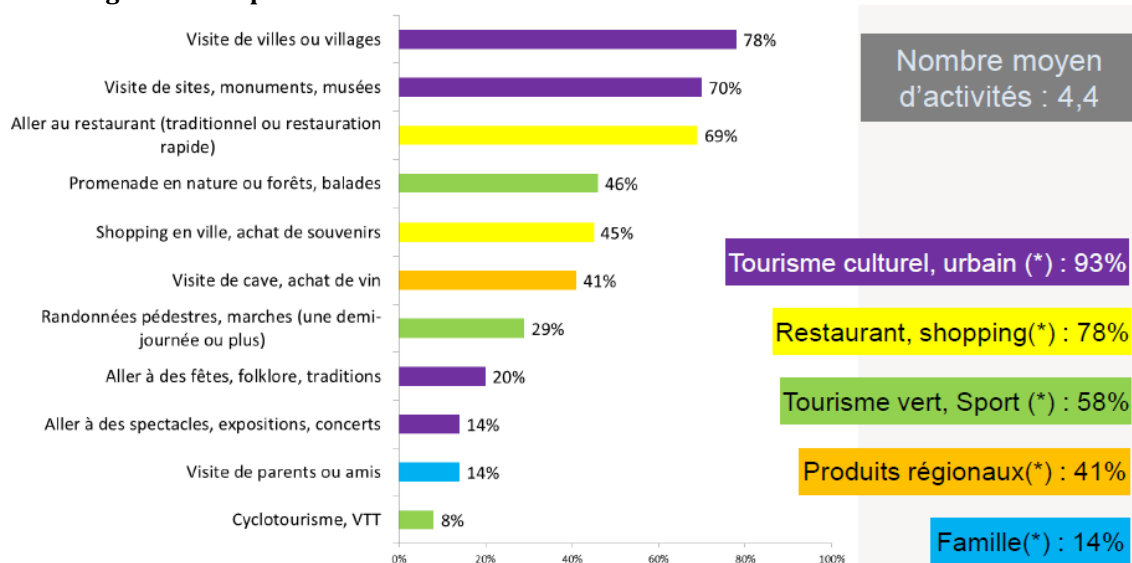
Podle údajů statistického úřadu INSEE v roce 2014 region navštívilo na 18 milionů osob, z nichž 12 milionů v Alsasku alespoň jedenkrát přenocovalo [67:9].

Zejména tradiční pozice turismu i pozvolný, avšak stabilní růst tržeb z cestovního ruchu demonstruje, že turismus je tu vedle průmyslové a zemědělské produkce ekonomicky velmi významným sektorem.

2.5.4 Motivace k návštěvě regionu

Na rozloze 8 tisíc kilometrů čtverečních se v Alsasku nachází rozsáhlý počet atraktivit, jejichž podstatným trumfem je značná diverzifikace, což činí region atraktivním pro široké vrstvy návštěvníků. Jejich motivace je podle údajů studie Národního statistického úřadu INSEE z roku 2014 diverzifikována dle níže uvedené tabulky.

Graf 1 Programová náplň návštěvníků Alsaska

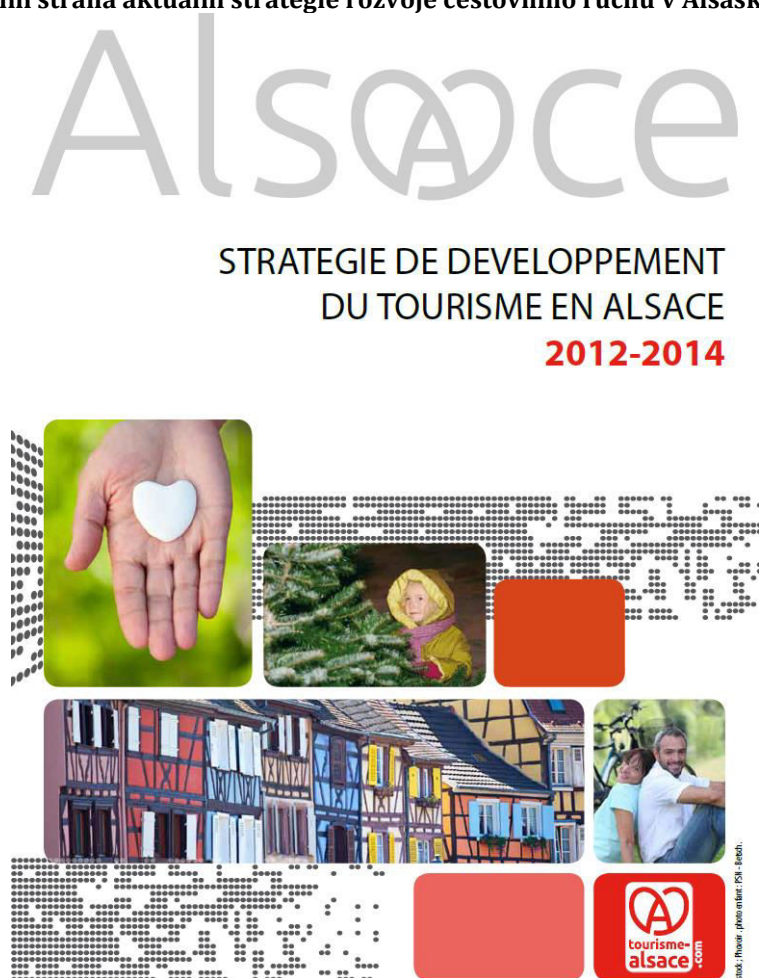
Zdroj: [67:42]

Je evidentní, že klíčovou roli v motivaci k návštěvě hraje kulturní turismus (93 %), podstatná je také kulinářská oblast, ale i sportovní aktivity (58 %). Díky této diverzifikaci Alsasko netrpí přílišnými sezónními výkyvy v návštěvnosti. Cykloturistiku v nížinatém Porýní a zimní i letní sporty v blízkých Vogézách vhodně doplňují kulturní atraktivity, jejichž celoroční dostupnost zajišťuje stabilní časové rozložení návštěv turistů.

2.5.5 Aktuální strategie rozvoje cestovního ruchu v Alsasku

Aktuálně platnou strategii pro rozvoj cestovního ruchu v Alsasku představuje dokument **STRATEGIE DE DEVELOPPEMENT DU TOURISME EN ALSACE 2012-2014**, schválený regionem Alsasko a departementy Horní Porýní a Dolní Porýní dne 11. června 2012, dostupný z webu: <http://www.strategie-tourisme-alsace.fr/>. Níže je stručně představen jeho obsah.

Obrázek 2 Titulní strana aktuální strategie rozvoje cestovního ruchu v Alsasku

Zdroj: [95]

Strategie v úvodu prezentuje pět stěžejních témat předmětného období:

- a) **podpora a dynamizace alsaského turistického ekonomického sektoru** společnou spoluprací firem, institucí a poskytovatelů služeb;
- b) **podpora „Značky Alsasko“** („Marque Alsace“) zejména skrze **komunikační a PR aktivity** Regionálního výboru pro cestovní ruch, lokálních Agentur pro rozvoj turismu a TIC, a to komunikací v médiích, sociálních sítích a aktivizací aktivních subjektů ovlivňující veřejné mínění;
- c) **harmonický rozvoj turismu napříč územím regionu**, nejen v tradičně nejatraktivnějších lokalitách v zájmu udržitelného cestovního ruchu včetně sledování a vyhodnocování vývoje a spotřeby poskytovaných služeb;
- d) **rozvoj typických atraktivit** (architektura, historie) **tvořících tradiční alsaskou identitu**;
- e) **podpora kreativity a inovace** pomocí nových přístupů k tradičním zdrojům – La Route de Vins (Vinařská stezka), gastronomie, „dekorativní vesnice“ i sezónní akce (Vánoce, Velikonoce, vinobraní).

V podrobnějším pohledu člení svou agendu do 11 hlavních cílových oblastí, k nimž jsou dále definována konkrétní opatření. Pro zachování stručnosti jsou níže uvedeny pouze hlavní cíle.

Tabulka 4 Shrnutí obsahu politiky podpory cestovního ruchu v Alsasku

Oblast	Opatření a cíle
Zkvalitnění tržní nabídky	<ul style="list-style-type: none"> • inovace ve službách - větší ohled na specifické potřeby návštěvníků (cyklisté, děti, mladí turisté, relaxační příležitosti) • diverzifikace nabídky
Aktivace více pozitivních reprezentantů Alsaska	<ul style="list-style-type: none"> • moderní prostředky ICT a posilování vztahů s tiskem, podnikatelskou sférou a sociálními sítěmi • tvorba silné a diverzifikované sítě propagátorů Alsaska, tzv. ovlivňovatelů veřejného mínění • přilákání krátkodobých či náhodných návštěvníků kvalitou přijetí ve službách a prezentací potenciálu k rozvoji vlastních ekonomických aktivit

Podpora profesního a kongresového cestovního ruchu	<ul style="list-style-type: none"> • posilování předpokladů pro profesní a kongresový cestovní ruch • koordinace, modernizace a propagace této oblasti ve třech nejvýznamnějších alsaských městech (Štrasburk, Colmar, Mylhúzy)
Měkký cestovní ruch, ekoturismus a udržitelný cestovní ruch	<ul style="list-style-type: none"> • Strukturování a zviditelnění nabídky ekoturistických služeb • Uvedení nároků cestovního ruchu do souladu s potřebami ochrany životního prostředí - např. koncept „Alsace sans voiture“ (Alsaskem bez auta) • Rozvoj všech forem šetrné hromadné dopravy na úkor dopravy individuální
Kvalita přijetí návštěvníků a územní organizace turismu	<ul style="list-style-type: none"> • Vzájemná spolupráce TIC na propagaci a komercializaci nabídky, posilování soudržnosti, zejména určováním nových způsobů územní spolupráce v turismu • Transformace TIC do podoby fyzického ale i digitálního kontaktního bodu • Podpora rovnoměrného rozmístění návštěvníků na území regionu
Učinit z Alsaska primární cyklistickou destinaci	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvíjení konceptu Alsace a vélo (Alsasko na kole) na bázi stávající infrastruktury (2500 cyklotras, výhodná poloha pro návštěvníky z Beneluxu, Švýcarska, Německa) • Další expanze cykloturistické základny služeb
Pamětní území pro lidštější Evropu	<ul style="list-style-type: none"> • Zachování integrity válečných památek (např. Maginotova linie), integrace do společných propagačních aktivit • Příspěvek k diskusi na témata jako je mír, evropská spolupráce, organizace evropských států a pozice Alsaska a Štrasburku

Orientace na odborné dovednosti a tradice	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora a zviditelnění tradičních řemesel, činností, sezónních akcí kreativních firem • Podpora kreativních firem a území, která podstatným způsobem spoluplytvářejí „Marque Alsace“
Tvorba sítě nejvýznamnějších památek	<ul style="list-style-type: none"> • Z 500 registrovaných hradů a pevností (80 přístupných pro veřejnost) vytvořit funkční síť pro rovnoměrnější distribuci přílivu návštěvníků.
Podpora faktoru překvapení a kreativity pro dynamický rozvoj destinace	<ul style="list-style-type: none"> • Vzhledem k rostoucí konkurenci různých destinací nutnost snahy o originalitu produktů a zážitků • Potřeba orientovat se na mladou klientelu neboť region je zatím velmi tradiční a diverzifikovaný, avšak příliš konzervativní, málo inovativní • Zpestření image Alsaska – využití všech dostupných interaktivních prostředků, přímý a osobní kontakt s klientem s využitím ICT (blogy, internet, hotline, mobilní aplikace)
Využití potenciálu vinařského cestovního ruchu	<ul style="list-style-type: none"> • Tradiční ekonomické a turistické odvětví vyžaduje další rozvoj v rámci státní politiky podpory vinařských oblastí „Srdce Alsaska“ a „Vinařská oblast Colmar“ • Zachování pověsti a atraktivity místního vinařství • Tvorba nových produktů a orientace na společné aktivity v programu „Vinice a poznávání“

Zdroj: upraveno dle [95]

2.5.6 Shrnutí a perspektivy vývoje cestovního ruchu v Alsasku

Z výše uvedeného přehledu turistických atraktivit resp. jeho členění vyplývá značná diverzifikace potenciálu pro cestovní ruch. Již sama skutečnost, že území Alsaska je jen 60 km široké a 190 km dlouhé a přitom zahrnuje v takto kompaktním celku v údolí Rýna a Illu městské památkové rezervace a vinice a hned v jejich těsné blízkosti již v podhůří Vogéz významné hrady a na ně navazující střediska pro letní i zimní sporty, naznačuje, že zdejší předpoklady pro

cestovní ruch jsou velmi široké a relativní hendikep v absenci velehor či přístupu k moři je tím do velké míry kompenzován.

Velmi kvalitní logistická základna a blízkost Švýcarska a Německa sama o sobě představuje významnou příležitost pro zdejší turismus ve smyslu blízkých ekonomicky silných sousedů.

Kulinářství, kulturní turismus (hrady, zámky, muzea) i **sportovní turismus** je nutné považovat za tradiční atraktivity, které se na celkovém účtu cestovního ruchu Alsaska podílejí rozhodujícím dílem. Cykloturismus na mezinárodních trasách Eurovélo 5 a 15 v roce 2013 přivedl 1,5 milionu návštěvníků. Za obory se značným potenciálem dalšího rozvoje lze pak v bezprostředně krátké době považovat **event turismus**. Dle údajů statistického úřadu INSEE je významnou událostí **Rallye de France**, kterou region hostil v letech 2010, 2011 a 2012 a již např. v roce 2011 navštívilo 390 000 návštěvníků, z nichž téměř polovina přijela z oblastí mimo Alsasko. Podobně významné jsou vedle zmíněného vinařského veletrhu v Colmaru také **vánoční trhy** ve větších městech regionu - v roce 2012 počet jejich návštěvníků činil 2,6 milionu s celkovými tržbami ve výši 380 milionů Eur. Návštěvníci kasin pak v roce 2013 uskutečnili na 800 tisíc vstupů a utratili v nich tržby ve výši 68 milionů Eur. [67:11-14]

Budoucnost cestovního ruchu v Alsasku se jeví slibně, jak potvrzuje i mírný, avšak stabilní růst tržeb z cestovního ruchu v posledním desetiletí. Tento stabilní trend a dynamický vývoj atraktivit tak lze považovat za pozitivní signál pro budoucí perspektivy turismu v regionu.

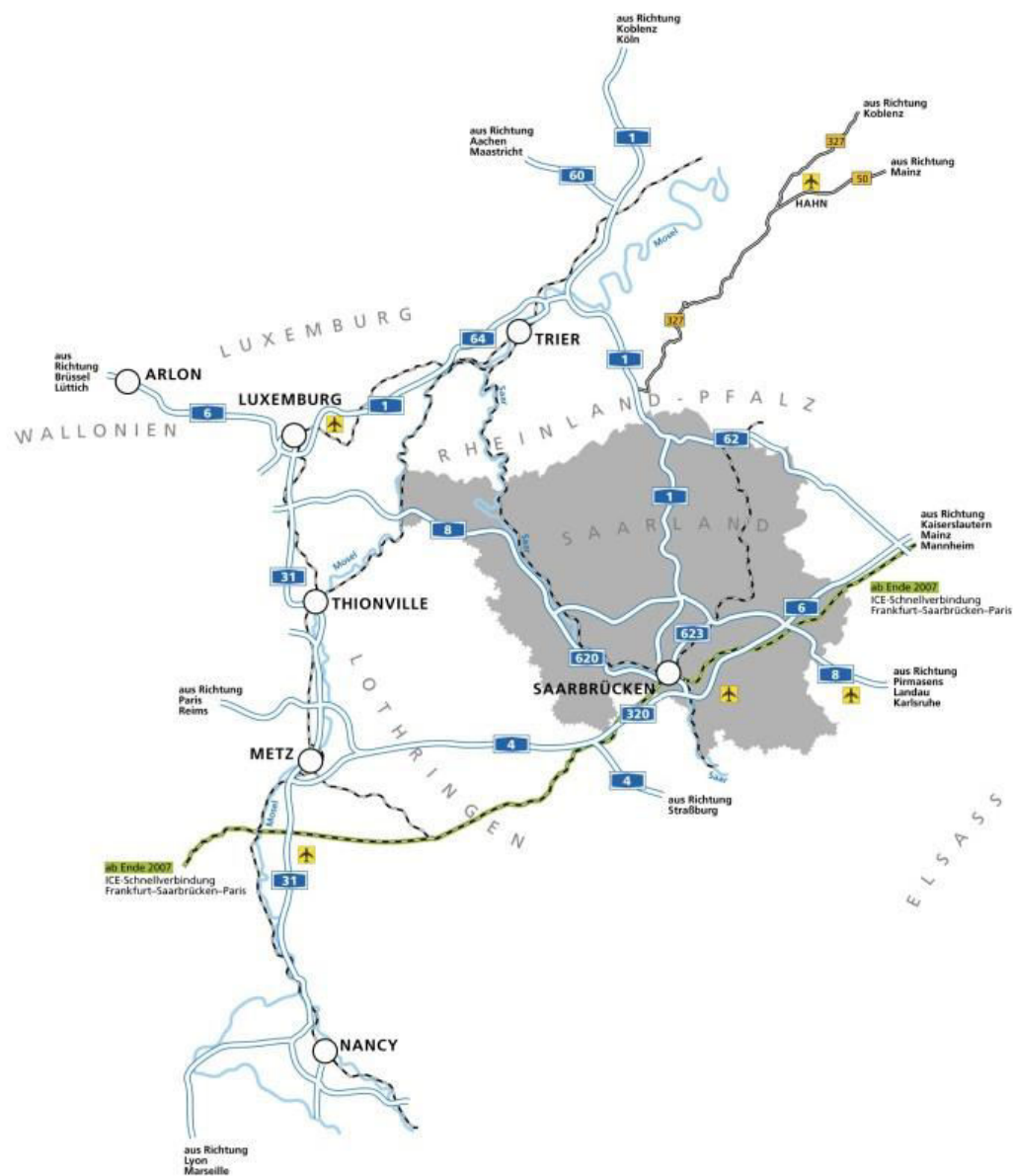
Oficiální strategie rozvoje turismu v regionu (viz výše) pak jasně deklaruje, že vzhledem k tradiční roli turismu v ekonomice Alsaska se zájem orientuje na **kvalitativní rozvoj**, tedy **zlepšování nabídky a zdokonalování turistické infrastruktury**, inovace ve směru **podpory měkkého a udržitelného cestovního ruchu**.

Relativně **méně podstatná role** je přisuzována **brownfields**, neboť Alsasko alespoň prozatím tento druh atraktivit průmyslové historie využívá pro turistické účely málo a příslušný strategický cíl je tak zatím spíše deklaratorní.

Protože si s sebou region zatím nese image „klidné“ až konzervativní oblasti nabízející kulturu, gastronomii a památky, tedy atraktivitu blízké starší generaci, je vhodné, aby se region snažil zaujmout i mladší návštěvníky hledající dynamičtější trávení volného času. Toto se zatím daří zejména v horských sportovních areálech a podél cykloturistických tras v Alsaské nížině.

2.6 Potenciál cestovního ruchu v Sársku

Obrázek 3 Sársko a jeho pozice v euroregionu SaarLorLux

Zdroj: [20]

2.6.1 Lokalizační předpoklady

2.6.1.1 Přírodní podmínky

Morfologické poměry

Sársko je po městských státech nejmenší spolkovou zemí SRN, nachází se v západní části Německa a jeho vnější hranice tvoří na západě řeka Mosela, na jejímž druhém břehu leží Lucembursko, z jihozápadní a jižní strany hraničí s francouzským Lotrinskem, z východu a severu potom se spolkovou zemí Porýní-Falc.

Reliéf území spoluutváří ze severu zasahující pohoří Hunsrück (část Schwarzwälder Hochland) a vrchovina Saar-Nahe-Bergland. V jižní části území se nachází biosférická rezervace UNESCO na území vysočiny Bliesgau a dále vysočina Saargau. Nejvyšším vrcholem je Dollberg (695 m n.m.). Zejména jih Sárska (oblast Saargau) je bohatý na vápenité podloží, které území dává mimořádně plodnou půdu, vhodnou pro zdejší ovocnářství. [80]

Klima

Sársko se nachází v oblasti mírného oceánského klimatu s průměrným ročním srážkovým úhrnem okolo 800 mm a patří k nejteplejším, na jaře a v zimě však k nejdeštivějším regionům v Německu s mírnými zimami a teplými léty [80]. Na jihu okolí měst Saarbrücken a Völklingen jsou velmi teplá léta s průměrnými letními teplotami 17°C, směrem k severu s rostoucí nadmořskou výškou již jen okolo 14°C [6]. Region má v průměru 613 slunečných hodin v roce [89]. Klimatické poměry tedy region předurčují hlavně pro jarní a letní sezónu, neboť zimy neposkytují dostatek sněhu např. pro lyžařské využití.

Hydrologické poměry

Oblast odvodňuje přítok Rýna Mosela, která současně tvoří západní hranici s Lucemburskem a do níž se vlévá 87 km dlouhý sárský úsek řeky Sáry [108]. Nejdelší řekou regionu je však na jihu oblasti nesplavná řeka Blies (97 km), podle níž je pojmenována biosférická rezervace Bliesgau [80].

Sársko má 5 velkých jezer, z nichž nejnavštěvovanější jsou přehradní nádrže Losheim (31 ha) v přírodním parku Hunsrück a především Bostalsee (120 ha)

s hydroelektrárnou v severní části Sárska nedaleko města Merzig, v jehož okolí vznikla a dále se rozvíjí velká rekreační oblast. [85] Vzhledem k relativně malé rozloze Sárska a absenci většího komplexu jezer je Bostalsee na severu významnou turistickou atraktivitou, jejíž rozvoj je jednou z priorit regionální politiky cestovního ruchu (viz níže v textu).

Fauna a flóra

Vzhledem ke kopcovitému až hornatému reliéfu a bohatému pokrytí území lesními porosty a mírnému oceánskému klimatu se na území Sárska nachází ve vyšších polohách smrkové lesy a rašeliniště, v údolí řek je zastoupena olše. V sušší a teplejší části regionu se nacházejí různé varanty dubových a březových lesů a dále smíšených bukových lesů. [105]

Vzhledem k relativně teplému klimatu, zejména v jižní části území v údolí řek Sáry a Blies, je území velmi vhodné pro pěstování hospodářských plodin, především obilí, řepky olejky pro potravinářské i palivářské účely, významnou roli hraje i pěstování vinné révy, jablek, hrušek, švestek a ve zdejší kuchyni populárního chřestu. [61]

Fauna se zásadně neodlišuje od zbytku Německa, tedy v řekách se vyskytují pstruzi a po vyhubení v 80. letech nyní opět i lososi, vzhledem k významnému zastoupení lesů pak spárkatá zvěř, zejména prase divoké, daněk, jelen, srnec, a dále lasice a lišky, v národním parku Hunsrück i kočka divoká a čáp černý. [65]

2.6.1.2 Kulturní a společenské faktory

Města a zámky

Zemské hlavní město **Saarbrücken** je nejvýznamnějším ekonomickým i kulturním centrem Sárska, které na řece Saaře vzniklo teprve v roce 1909 z několika menších obcí [7].

Relativně mladé centrum však nabízí bohatou kulturně-historickou základnu a vzhledem k blízkosti měst Völklingenu s bývalou hutí (na seznamu Světového kulturního dědictví UNESCO) a hornického lotrinského města Sarreguemines se jedná o zajímavou turistickou destinaci.

Z historických památek patří k nejvýznamnějším **Saarbrückenský zámek** postavený v letech 1738 až 1748 pro knížete Viléma Jindřicha z Nassau-Saarbrückenu, a to v místě původního středověkého hradu (zmínka z r. 999) a následně renesančního zámku. Barokní stavba byla v 80. letech 20. století renovována a hostí mimo jiné expozici výsechových prostor Gestapa, které tu úřadovalo z dob Třetí říše. Druhou významnou památkou Saarbrückenu je barokní kostel **Ludwigskirche** stavitele Stengela z druhé poloviny 18. století. Neoklasicistní **Státní divadlo** je dnes významnou kulturní scénou, která uvádí opery, operety, muzikály, činohru i balet. **Sárské muzeum** a jeho nejznámější součást zvaná **Moderní galerie** hostí expozice klasického i současného umění, přičemž k nejvyhledávanějším patří impresionistické a expresionistické malby a sochy. Významným nákupním centrem v samotném jádru města je tzv. Europa-Galerie (vybudována v roce 2010), která vznikla v místě dřívějších administrativních úřadů, zejména správy sárských dolů. Saarbrücken je také centrem kinematografie. K nejvyhledávanějším každoročním akcím patří zejména **Filmový festival Maxe Ophülse** (sárského režiséra), na které je každoročně mladým německojazyčným filmařům udílena stejnojmenná cena. [7: 37].

Neodmyslitelnou součástí kulturního života Saarbrückenu jsou happeningy na řece Sáře (tzv. Saarspektakel), např. prezentace nejrůznějších vodních sportů s doprovodným hudebním programem.

Dalším turisticky vyhledávaným městem Sárska je **Saarlouis** severozápadně od Saarbrückenu. V 80. letech 17. století toto město nechal za pouhých 6 let vystavět Ludvík XIV. (král Slunce) jako pevnost a dodnes je zachován jeho pravidelný šestiúhelníkový půdorys. Město v historii mnohokrát měnilo svou příslušnost mezi Pruskem, Francií a pozdějším jednotným Německem, a proto střídalo různé názvy (Sarre Louis, Sarre Libre, Saarlautern, Saarlouis) a dnes jsou vyhledávané zejména **Německá brána** (součást opevnění) a **kasematy**, kde se pořádají gastronomické akce v podzemí. Vojenský duch je ve městě všudypřítomný, v těsné blízkosti centra nalezneme **Vaubanovu pevnost** a **Bastion VI** z konce 17. století, v jejichž okolí jsou dnes vycházkové zahrady a zachovalé vodní příkopy. [33]

Dále na severozápad se nachází třetí významné město Sárska, a to **Merzig**, hostící jedinou románskou baziliku (1182) v celém Sársku. Jinak je však Merzig pozoruhodný svými zelenými plochami, když 80 % jeho rozlohy pokrývají lesní porosty a město se účastní mezinárodních projektů zelené urbanistiky (např. „Zahrady bez hranic“). Významná jsou zdejší sochařská sympózia i vinařství a pivovarnictví. [45]

Kulinářství

S ohledem na geografickou i historicko-kulturní spřízněnost regionu s Francií je pro Sársko typická velmi bohatá kulinářská tradice. Sársko je nejteplejším regionem Německa, a proto zde panují výjimečně dobré podmínky pro vinařství, ovocnářství i chmelařství.

Sársko nabízí četné sezónní gastronomické slavnosti, např. **Merziger Viezfest** (podzimní slavnost jablek a jablečného vína), **Hochwälder Kartoffeltage** (podzimní bramborářské slavnosti) nebo **Hochwälder Wildwoche** (zvěřinové hody). [58]

V téměř všech tradičních pokrmech Sárska se vyskytují brambory. Klasické a turisty vyhledávané pokrmy a potraviny jsou: **Dibbellabbes** (vařené brambory, které se dále v pánvích smaží se sušeným masem a nakonec podávají s jablečným protlakem), **Schwenkbraten** (marinovaná vepřová krkovice), **lyonský salám** (směs vepřového a hovězího masa kořeněná kardamomem, bílým pepřem, kurkumou, koriandrem, česnekem a zázvorem) [79].

Významným ekonomickým faktorem je zdejší sárská produkce vína. Do Sárska zasahuje vinařská oblast Mosela, která se do roku 2007 označovala jako oblast Mosel-Saar-Ruwer. Zdejší ryzlinky patří k nejprodávanějším na světě. Bílé odrůdy mají vysokou cukernatost a další významné z nich jsou Weisser Burgunder, Kerner a Rivaner. Vzhledem k příznivým klimatickým a půdním podmínkám jsou mimořádně úspěšná i červená vína, a to: Blauer Spätburgunder, Dornfelder. [83]

Typické jsou dále odrůdy pinot, ryzlinky, dále Elbling, Müller Thurgau a Gewürztraminer [109]. Zastoupeno je i pivovarnictví, přičemž nejvýznamnějšími

značkami piv jsou Hochwälder BrauGasthaus, Karlsberg či Mettlacher Abtei-Bräu [48].

2.6.1.3 Brownfields s využitím pro cestovní ruch

Spolková země Sársko má již přes 200 let trvající bohatou průmyslovou tradici, zejména v oblasti důlního, hutního a sklářského průmyslu. Nejvýznamnějšími již nyní populárními či v blízké budoucnosti revitalizovanými turistickými atrakcemi jsou černouhelný důl **Reden**, kde je realizován projekt Garten Reden, tedy kombinace představení původního účelu dolu s volnočasovými a sportovními aktivitami, dále bývalé vysoké pece v **Dillingenu**, jejichž historie sahá až do 17. století, a zejména areál **Völklingenských hutí**, které jsou již od 90. let 20. století zapsány na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. [10]

Areálu Völklinger Hütte je věnována dále v textu zvláštní případová studie. Tyto areály jsou jen dva nejvýznamnější příklady rozsáhlého programu rekultivace brownfields na území Sárska sloužících k účelům cestovního ruchu.

Neméně významnou tradiční průmyslovou činností je od 19. století výroba porcelánu, keramiky a skla v Mettlachu, konkrétně dosud činná firma **Villeroy und Boch**. V její výrobně se nachází outletové centrum porcelánu a skla této značky, jakož i muzeum představující tuto průmyslovou tradici.

Dnes už pozapomenutou průmyslovou historii Sárska demonstruje i muzeum firmy **Fuchs**, která zde vyráběla **tabákové výrobky** v 19. století a pokračovala až do roku 1960. [76]

Revitalizaci dříve intenzivně průmyslově využívaných území má na starosti program Regionalpark Saar, který sdružuje několik revitalizačních projektů, a to konkrétně:

- Saarkohlenwald – die Lichtung in der Stadt: revitalizace uhelných hald;
- Warndt – Zukunft nach der Kohle: přeshraniční německo-francouzský projekt obnovy pohraničních uhelných dolů uzavřených v roce 2005;
- Landschaft der Industriekultur Nord: obnova krajiny severně od Saarbrückenu zasažené těžbou černého uhlí a ocelářskými provozy. [21]

2.6.2 Realizační předpoklady

2.6.2.1 Dopravní infrastruktura

Sársko přes svou malou rozlohu a pozici hraničního regionu těží z dobré dálniční infrastruktury, která jej spojuje se sousedním Lucemburskem (A8), Porýním-Falcí A6 (Mannheimu – Saarbrücken – Méty) a se severní částí Porýní-Falce (A1 směr Trevír). Hustota pokrytí území dálniční sítí je tu nejvyšší z celého Německa, konkrétně 93 km na 1000 km² [41]. Významným faktem je, že dálnice jsou zatím v celém Německu pro osobní automobily a motocykly bezplatné.

Podobně rozvinutá je v Sársku i železniční síť, jejíž hustota činí 135 km/1000 km² [41]. Vedle běžných lokálních železničních tratí těží Sársko z přímého napojení na francouzskou vysokorychlostní železniční síť **TGV** díky přímé lince do Paříže resp. na německé rychlovlaky **ICE**, které odtud v opačném směru jezdí do Mannheimu a Frankfurtu nad Mohanem. Přes mírné omezení provozu si minimálně pro rok 2016 Saarbrücken zachová čtyři vlaky směr Paříž a minimálně dvě další vnitrostátní vysokorychlostní železniční spojení. Tzv. „severní větev“ spojení ICE/TGV Německa s Paříží je nyní dokonce využívanější než větev jižní (Mnichov – Stuttgart – Štrasburk – Paříž). [78]

Sársko má také kvalitní systém autobusové dopravy, kterou zde zajišťují veřejné i soukromé dopravní společnosti a jejíž kvalita a dostupnost plně odpovídá obvyklým západoevropským standardům.

Hlavní město Sárska Saarbrücken má **mezinárodní letiště**, které region spojuje zejména s evropskými destinacemi a je v regionálně-konkurenčním postavení s blízkými letišti regionu SaarLorLux, tedy **Lucemburk** a **Méty**, částečně i s alsaským **Štrasburkem** a hesenským **Frankfurtem**. V roce 2013 letiště odbavilo na 407 tisíc pasažérů, takže se jedná spíše o letiště regionálního významu [68]. Konkurenční lucemburské letiště Findel pak v roce 2013 odbavilo na 2,197 milionu pasažérů a objemem nákladní dopravy stalo se pátým nejfrekventovanějším letišťem Evropy [63].

Lodní doprava v cestovním ruchu

Pro sárskou ekonomiku je lodní doprava významná zejména pro dopravu materiálu do závodů těžkého průmyslu (ocelárny v okolí Saarbrückenu) na **Sáře** a v západní části regionu na **Mosele**, která se však území dotýká jen v krátkém úseku.

Protože Sársko nemá síť říčních kanálů, je v kontextu cestovního ruchu významná osobní lodní doprava pouze na Saaře v délce necelých 90 km, a to na dálkových plavbách mezi Saarbrückenem a Stuttgartem a mezi Štrasburkem a Saarlouis a dále na kratších vyhlídkových plavbách do Sárské smyčky (**Saarschleife**) u města Metlach [75]. Saarschleife s vyhlídkou na skalnatém zalesněném svahu nad řekou je charakteristickým turistickým cílem, který je klasickým motivem sárských pohlednic a propagačních materiálů a který je od jara do podzimu obléhán turisty.

2.6.2.2 Turistické stezky a cyklotrasy

Celková síť cyklotras v Sársku je 671 km dlouhá a regionem vede sedm významných cyklotras regionálního i nadregionálního významu [66]:

- **Saar-Radweg:** délka 110 km, vede ze Saargemines (F) přes Sárskou smyčku k soutoku Sáry s Moselou (Konz);
- **Saarland-Radweg:** délka 310 km, okruh po vnější hranici Sárska;
- dále regionální trasy **Saar-Nahe-Höhen-Radweg, Saar-Oster-Höhen-Radweg; Saar-Bostalsee-Radweg, Niedtal-Radweg, Köllertalradweg;**
- a nejvýznamnější **VéloRoute SaarLorLux:** celkem 473 km, z nichž 110 km vede Sárskem. Jedná se o okruh trojúhelníkem na pomezí Sárska, Lotrinska a Lucemburska, jehož hlavními body jsou Sargemines, Méty, Lucemburk, Echternach, Trevír a Völklingen. [72]

Vedle cyklistiky je vyhledávanou náplní aktivní dovolené také pěší turistika. Zejména severní část regionu má díky členitějšímu reliéfu (pohoří **Hunsrück**, zasahující do Sárska z Porýní-Falce) dobré předpoklady pro tuto aktivitu.

Region má dvě významné pěší stezky:

Saar-Hunsrück-Steig: 218 km, spojuje tok řeky Mosely, **Saarschleife** (Sárská smyčka s vyhlídkou 180 m nad tokem, která je jednou z nejnavštěvovanějších přírodních lokalit Sárska), Trevír a pohoří Hunsrück;

Moselsteig: 365 km, vede povodím řeky Mosely jak Sárskem, tak i spolkovou zemí Porýní-Falc. [106]

Sársko je dále protkáno stovkami kilometrů tematických pěších stezek zaměřených na vinařství a průmyslové i kulturní památky. Horská lyžařská střediska se tu vzhledem k mírnému oceánskému klimatu nenacházejí, takže aktivní dovolená má v Sársku sezónní charakter.

2.6.2.3 Ubytovací služby

V Sársku se turismus a s ním související infrastruktura v posledních dvou desetiletích značně rozvinul. Celková kapacita v roce 2014 činila 21 558 lůžek v komerčních ubytovacích zařízeních [92]. Pro srovnání lze uvést, že ještě v roce 2007 tato kapacita činila pouze 14 229 lůžek. [57]

Zemský statistický úřad sice neposkytuje přesné rozdělení kapacit dle typů ubytování, avšak význam jednotlivých typů lze dovodit z faktu, že v roce 2012 z celkových 2,3 milionu noclehů se v Sársku uskutečnilo 1 070 000 noclehů v hotelech, hostincích a pensíoněch, 800 000 v rehabilitačních zařízeních, 204 000 v mládežnických ubytovnách a 124 000 v kempincích a tábořištích [98]. Právě podíl noclehů v rehabilitačních zařízeních indikuje, že rehabilitační zařízení mají pro Sársko podstatný význam, ostatně politika cestovního ruchu (dále v textu) to potvrzuje.

Kvalitativně má úroveň ubytování vzrůstající charakter; téměř 50 procent hotelů má alespoň jednu hvězdu a také kvalita i množství soukromých penzionů se kontinuálně zlepšuje. [98]

2.6.2.4 Profesní cestovní ruch

V souladu s aktuálně platnou politikou podpory cestovního ruchu v Sársku je rozvoji infrastruktury pro profesní cestovní ruch věnována velká pozornost. Dle statistických údajů studie Sparkassen-Tourismusbarometer Saarland ročně hostí

v rámci profesního turismu Sársko 950 000 noclehů, z nichž kongresy, semináře a veletrhy představují na 370 000 noclehů. Odhadem 7 milionů je pak ročně profesních jednodenních návštěvníků. [98]

Význam tohoto oboru cestovního ruchu v tak malé spolkové zemi je tedy podstatný. K navštěvovaným patří knižní, vzdělávací, sportovní a zdravotnické veletrhy a výstavy.

2.6.2.5 Karty FreizeitCARD / Carte Loisirs a SaarLorLux-Ticket

Karta **FreizeitCARD / Carte Loisirs** je společným projektem celého regionu SaarLorLux, tedy Sársko, Lotrinska, Lucemburska, Valonska a Porýní Falce, který turistům přináší zvýhodněné podmínky vstupů do památek, muzeí, zábavních parků ale i při konání festivalů a koncertů. Součástí nabídky je volný vstup do více než 200 turistických atraktivit, mimo jiné do areálu Völklinger Hütte, který je na seznamu Světového kulturního dědictví UNESCO. FreizeitCARD je platná v celém regionu SaarLorLux, stojí pro dospělého 14,00€ (24 hodin), 41,50€ (3 dny) nebo 66€ (6 dní). [47]

Podle nejaktuálnějších informací serveru www.freizeitcard.info tento projekt koncem března 2015 končí a nebude prozatím nabízen. Je však velmi pravděpodobné, že regiony v rámci podpory turismu přijdou s novou nabídkou regionální slevové karty, byť ve změněném rozsahu.

Karta **SaarLorLux-Ticket** nabízí zvýhodněnou přepravu po železnici, avšak platí jen na území Sársko, Lotrinska a Lucemburska, a to o víkendech a ve sváteční dny. Její cena činí 26 Eur za první osobu a 10 Eur za každou další osobu až do skupiny maximálně pěti osob. Platnost karty je jeden den. [82] Jedná se tedy o výhodnou nabídku i pro místní obyvatele.

2.6.3 Ekonomický význam cestovního ruchu pro region

Malá rozloha a původně zemědělský charakter, který v 19. století v jižní části Sársko vystřídal intenzivní těžký průmysl (ocelářství) – to jsou vlivy, které mají dosud určující vliv na uplatnění turismu v sárské ekonomice. Hlavní ekonomické parametry regionu ve vazbě na cestovní ruch jsou uvedeny níže v tabulce.

Tabulka 5 Vybrané parametry území Sárska ve vztahu k turismu

Regionální HDP (2013)	32 miliard EUR [26]
Regionální HDP na obyvatele (2013)	31 834 EUR [50]
Podíl cestovního ruchu na regionálním HDP (2013)	3,8 % [37]
Celkový počet noclehů v hotelích, kempech a jiných zařízeních (v mil.) (2011)	1,5 [42]
Celkový počet noclehů na 1 000 obyvatel (2011)	1 491 [42]

Zdroj: vlastní zpracování

Pozice cestovního ruchu je v sárské ekonomice relativně významná a vzhledem k ekonomickým proměnám regionu souvisejícím s restrukturalizací hospodářství v posledních 30 letech (zavírání podniků tradičního těžkého průmyslu, přechod k automobilovému a IT průmyslu) jeho důležitost pro sárské hospodářství roste. Počet noclehů od krizového roku 2009 vykazuje stabilní růst a jen v roce 2013 došlo k meziročnímu nárůstu o 12,6 % [93]. V roce 2014 pak dokonce zaznamenala tato spolková země největší nárůst přenocování ze všech spolkových zemí, a to o 13,4 % [77].

Podpůrným opatřením byly již v předchozí plánovací periodě (2001-2007) masivní investice do návštěvnických atrakcí, sítě cyklotras, koupacích zařízení, pěších stezek, kulturně-turistických oblastí a značení turistických cest.

2.6.4 Euroregion SaarLorLux

Přes malou geografickou rozlohu má Sársko významný potenciál vzhledem k perspektivní orientaci svých turistických atraktivit a zejména díky blízkosti atraktivit v sousedních oblastech společného euroregionu SaarLorLux, tedy ve francouzském Lotrinsku, v Lucembursku, Porýní-Falci a belgickém Valonsku.

Tento euroregion nabízí vzhledem ke své kulturní i geografické diverzitě široký potenciál pro cestovní ruch, od přírodních atraktivit v blízkých lotrinských Vogézách, přes sárské průmyslové dědictví až po historické památky Lucemburska. Pro bezmála 5 milionů obyvatel této oblasti má tato spolupráce významnou ekonomickou perspektivu do budoucna.

Obrázek 4 Poloha euroregionu SaarLorLux v Evropě

Zdroj: [55]

Postavení Sársko ve „Velkoregionu“ SaarLorLux

Tabulka 6 Postavení Sársko v rámci regionu SaarLorLux

	Sársko	SaarLorLux
Počet obyvatel (2014)	0,99 mil.	11,461 mil.
Rozloha	2 570 km ²	65 401 km ²
Nezaměstnanost	6,2 %	n/a
Počet lůžek v cest. ruchu	21 558	317 821
HDP na obyv. (EUR)	30 000	26 595

Zdroj: vlastní zpracování dle [92]

Oblast dnešního SaarLorLuxu stála již u samotného zrodu novodobých evropských integračních struktur, když zde v letech 1951-56 byla založena montánní unie (ESUO) a podepsána tzv. Sárská smlouva, na jejímž základě došlo k prvnímu značnému zjednodušení obchodu mezi prvními členskými zeměmi. S úpadkem tradičních těžkopřemyslových odvětví však byla ohrožena další ekonomická

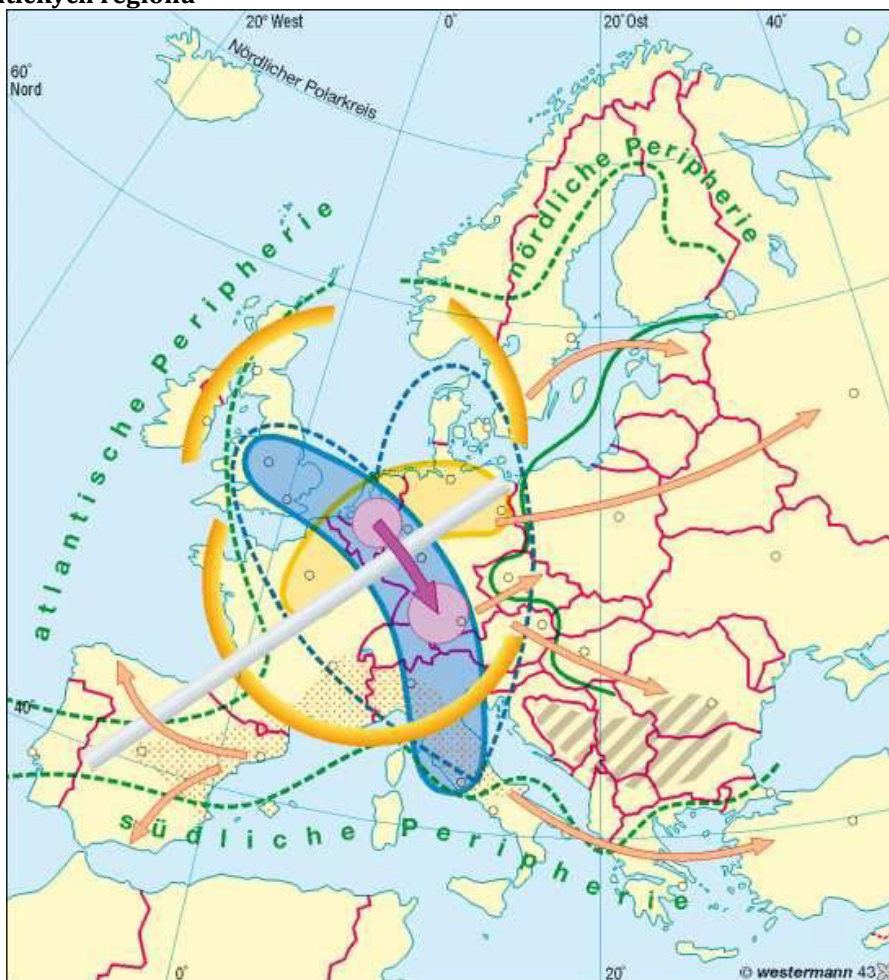
budoucnost území, kterou jen do omezené míry v 80. letech 20. století zlepšil boom automobilového průmyslu [9: 83].

Od 60. let se postupně prohlubovala spolupráce Sárska, Lotrinska a Lucemburska, zejména na základě někdejší hospodářské spřízněnosti vzhledem k těsným obchodním vazbám v těžebním a ocelářském průmyslu. Dnešní podoba tohoto euroregionu vznikla v roce 1995 při členění německé spolkové země Porýní-Falc, po které následovalo ještě belgické Valonsko. Dnes se toto území nazývá „Grossregion“ resp. „Grande Région“ a spolupracuje zejména v oblasti hospodářské a administrativní [81].

Institucionální podporu má SaarLorLux již od 70. let 20. století, kdy vznikla Regionální komise SaarLorLux-Trier/Westpfalz, v níž spolupracují úřady všech zúčastněných oblastí. Od roku 1986 pak ve formě tzv. Interregionálního parlamentariátu spolupracují zemské resp. regionální sněmy a parlamenty tohoto území. Od programu regionální podpory EU INTERREG IIIc (2002-2006) rozšířené spolupracující území figuruje jako „Velkoregion“ coby jednotný adresát podpůrných programů. [9: 89-91]

Jeho geografická poloha je determinována umístěním uprostřed tzv. **Modrého banánu**, tedy jedné z hospodářsky nejvýkonnějších os Evropy, v níž se na úseku pouhých 500 km generuje polovina hrubého domácího produktu celého kontinentu, přičemž příznačné je, že právě v SaarLorLuxu se Modrý banán diagonálně protíná s osou problematických regionů Evropy, která prochází od Portugalska až po oblast německo-polské hranice. [9:82] Právě tento fakt jako by ilustroval na jedné straně významnou průmyslovou roli v minulosti a strukturální problémy spojené s transformací místního hospodářství v posledních třech dekáдах.

Obrázek 5 Euroregion SaarLorLux jako průsečík „Modrého banánu“ s osou ekonomicky problematických regionů

Zdroj: [35]

Existence „Velkoregionu“ má značný vliv i na turismus v zúčastněných územích. Za významné faktory podporující sdílenou atraktivitu regionu SaarLorLux lze označit zejména:

- volný pohyb osob v rámci Schengenského prostoru,
- jazykovou spřízněnost zúčastněných území (němčina v německých subregionech a částečně v Lucembursku, francouzština v Lotrinsku a Lucembursku,
- společnou měnu Euro v celé oblasti, kvalitní propojení dálniční a železničních sítí zúčastněných zemí,
- spolupráci institucí činných v cestovním ruchu na projektech jako je FreizeitCARD / Carte Loisirs nebo SaarLorLux-Karte (viz výše).

Zúčastněná území tak tvoří funkční celek, v jehož rámci se atraktivita vzájemně doplňují a kompenzují tím svou individuální malou rozlohu a tudíž jinak omezenou nabídku atraktivit i služeb.

„Velkoregion“ SaarLorLux se přes svou dlouhou historickou tradici stále těší relativně malé známosti mimo své vlastní území. Přes nezpochybnitelně velmi vysoký potenciál tohoto území pro turismus a synergie napříč jeho participujícími územími se bude muset SaarLorLux v budoucnu potýkat s dalšími výzvami.

Podle autorky Wioletty Frys jsou pro Sársko v rámci euroregionu SaarLorLux typické zejména následující pozitivní a antagonisticky působící negativní faktory:

Tabulka 7 Postavení Sárska v rámci regionu SaarLorLux

Pozitiva:
Pluralita, národnostní a kulturní diverzita
Centrální geografická poloha v Evropě
Komplexní a dlouhodobá příhraniční spolupráce, s využitím podpory v programech INTERREG
Vysoký počet osob dojíždějících za prací přes hranice
Vícejazyčná výuka ve školách
Významná pozice cestovního ruchu v ekonomice
Negativa:
Chybějící jednotné strategie rozvoje a marketing turismu napříč regionem
Nedostatečná mezinárodní známost území
Enormní rozsah území způsobující nedostatečnou identifikaci obyvatel s regionem SaarLorLux
Periferní poloha vůči příslušným národním státům
Komplexnost a přísný regulatorní rámec podpůrných evropských programů

Zdroj: upraveno dle [2:421-422]

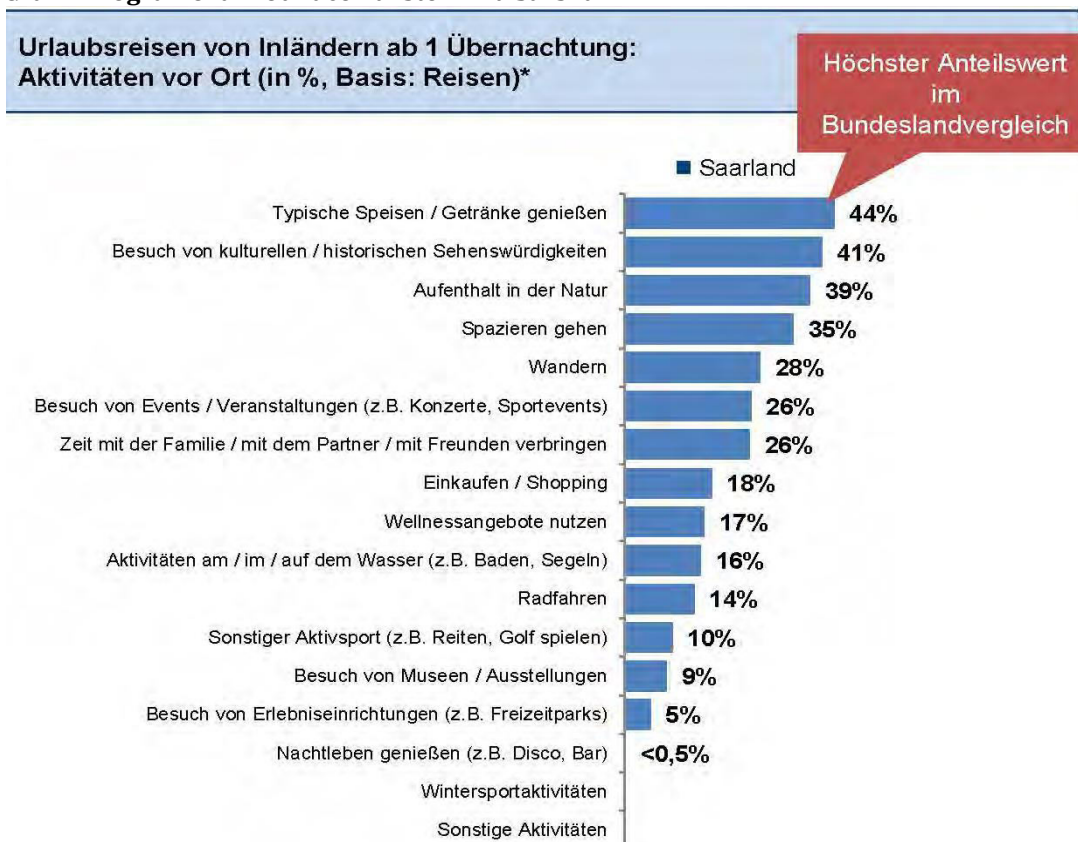
Je evidentní, že organizace SaarLorLux je neodmyslitelnou součástí ekonomického života Sárska, a má tedy významný dopad i na oblast turismu. Již samotná existence produktů jako **SaarLorLux Card** nebo spolupráce na integrovaných cyklostezkách ukazuje, že synergický efekt spolupracujících území v rámci „Velkoregionu“ je funkční a v budoucnu se bude nadále rozvíjet. Sársko samo

o sobě hostí ve Völklingenu památku na seznamu světového dědictví UNESCO a dále biosférickou rezervaci UNESCO Bliesgau [24]. V regionu SaarLorLux se však nachází i několik dalších památek na tomto seznamu, např. historické centrum Nancy v Lotrinsku, Trevír a Lucemburk [12:169, 251].

2.6.5 Motivace k návštěvě regionu

Sársko se vzhledem ke své výše v informačním minimu popsané historii, rurálnímu charakteru území a hospodářské tradici, charakterizované klesajícím významem těžkého průmyslu profiluje zejména jako region, kde návštěvníci mohou zejména trávit aktivní, kulinářskou a sportovní dovolenou. Tomuto zaměření odpovídají i výsledky výzkumu, který v roce 2014 provedla organizace GFT/JMT DestinationMonitor Deutschland (viz graf níže). Jasně naznačují, že nejvýznamnějším tématem motivace návštěvníků regionu je kulinářství, pobyt a sportovní aktivity v přírodě, návštěva kulturních a sportovních akcí a na relativně méně významném místě jsou návštěvy muzeí a výstav.

Graf 2 Programová motivace návštěvníků Sárska

Zdroj: [35]

2.6.6 Aktuální strategie rozvoje cestovního ruchu v Sársku

Jelikož je Sársko samostatnou spolkovou zemí v rámci SRN, je institucí odpovědnou za koncepci a realizaci plánu rozvoje turismu přímo sárská zemská vláda, konkrétně Ministerstvo pro hospodářství a vědu.

Obrázek 6 Titulní strana aktuální Strategie pro rozvoj turismu v Sársku

Zdroj: [57]

Aktuálně platná strategie rozvoje turismu, shrnutá do dokumentu **TOURISMUSSTRATEGIE SAARLAND 2015** o 88 stranách, byla vydána v roce 2009 a představuje hlavní cíle politiky podpory turismu v regionu na následující šestileté období, tedy do roku 2015.

Již ve svém úvodním mottu nastiňuje hlavní směr snahy regionu ve směru cestovního ruchu: „**Společně od tajného tipu k úspěšnému turistickému cíli**“. Do jejího formulování bylo v rámci sedmi pracovních skupin zapojeno 75 členů

z řad hoteliérů, okresních turistických institucí, zástupců atraktivit, ministerstva pro hospodářství a vědu a Turistické centrály Sárska. Při koncipování sedmileté strategie na léta 2008 až 2015 bylo zvýšit počet noclehů z 2,2 milionu (2007) do roku 2015 o 25 % [57:3].

Velmi podrobný dokument obsahuje popis významu cestovního ruchu pro Sársko, analýzy trhu z hlediska infrastruktury a poptávky, dále přehled klíčových témat strategie a konkrétních opatření a projektů.

Dokument byl vydán v roce 2009 na nadcházející periodu 6 let, a proto jsou výchozí statistická data relativně starší, přesto však viditelně demonstrují, jaký ekonomický význam region turismu přikládá.

V aktuálním období zemská vláda podporuje celkem 53 projektů, z nichž nejvýznamnější jsou:

- Sunpark Bostalsee – 120 hektarové volnočasové a koupací středisko;
- Gondwana – Das Praehistorium – tematický vědecko-kulturní park na téma evoluce na ploše 6 000 m²;
- Termální lázně Rilchingen - kombinace lázní, wellness centra a hotelů s plánovanou návštěvou 180 000 až 200 000 osob ročně.

Dokument dále prezentuje hlavní cíle, klíčová témata a oblasti vyžadující péči. Za klíčové kroky označuje zejména:

- čerpat z pozitivního vnímání regionu s vlivem "francouzského šarmu"
- posilování ubytovacích kapacit a zvyšování jejich kvality
- koncentrace na klíčové segmenty městského turismu a wellness turismu, které se mají rozhodující měrou podílet na tvorbě značky "Sársko".

Co do podílu na celkovém objemu turismu hraje zejména **profesní turismus** (veletrhy, kongresy) pro Sársko významnou roli, neboť slibuje stabilní vývojovou perspektivu. Ekonomicky významná je dále **pěší turistika, cyklistika, městský turismus, kulinářství a wellness**.

V souhrnu Strategie rozvoje turismu v Sársku definuje tyto klíčové silné faktory:

- „**francouzský šarm**“ a špičková gastronomie

- **kulturní bohatství** v městech i bývalých průmyslových areálech (Völklinger Hütte na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO, aj.)
- **krajina, příroda**, lesy, řeky, koupání a v neposlední řadě **pohostinnost** místního obyvatelstva.

Strategie si v souhrnu stanoví následující nadřazené cíle:

- **výrazné posílení významu turismu v Sársku** (tj. zaměstnanost, obraty, příjmy a zisky, počet přenocování, počet jednodenních návštěvníků, turistické povědomí);
- **profilování image Sárska skrze turismus;**
- **posilování atraktivity regionu i jako místa pro práci a život.**

Konkrétní cíle a opatření

Tabulka 8 Cíle a opatření strategie rozvoje turismu v Sársku

Oblast	Cíle a opatření
Kongresový a profesní turismus	Zvýšení počtu atraktivních kongresových hotelů. Lepší dopravní napojení spolkové země. Profesionálně působící Convention-Bureau pro celou spolkovou zemi. Zlepšení image Sárska zvýší zájem o kongresy, semináře apod.
Aktivní turismus	Zvýšení objemu ubytovacích kapacit. Expanze areálu Bostalsee jako centra aktivního odpočinku (pěší turistika, cyklistika, vodní sporty, outdoorové aktivity). Tvorba značky „Saarwanderland“ (Sársko – země pěší turistiky). Identifikace a proniknutí na nové trhy a do nových cílových skupin (průzkum trhu a marketing). Etablování Sárska mezi 20 nejatraktivnějšími cyklistickými regiony Německa.
Kulturní a městský turismus	Podstatné zvýšení ubytovacích kapacit tohoto segmentu. Kulturní události, výstavy a atrakce mají být pilíři sárského turismu a pozitivně dotvářet značku Sárska. Silná pozice Sárska na konkurenčním trhu (SaarLorLux) a spolupráce s kulturními cíli a městy v nadnárodním regionu.

Kulinářství	Sársko má být vnímáno a prožíváno jako region pro požitkáře s francouzským šarmem a pohostinným obyvatelstvem. Návštěvníci mají oceňovat kulinářskou kvalitu, rozmanitost a vysokou úroveň komfortu.
Relaxační dovolená	Počet přenocování v oblasti rodinných rekreací bude významně posílen relaxačním parkem u jezera Bostalsee - v různých ubytovacích zařízeních (od campingů po hotely). Zvýšení počtu klasifikovaných podniků pro snazší orientaci hostů v nabídce služeb.
Zdraví a wellness	Akcent na 3 podoblasti: - rehabilitace a následná péče - wellness (fitness, stravování, péče o tělo, estetická péče) - lékařská wellness péče (diagnostika, terapie, prevence s akcentem na kvalitu klinik) Výrazný nárůst ubytovaných hostů v oblasti rehabilitace a wellness, nikoli na klinikách.
Budování značky „Sársko“	Rozvoj zastřešující značky pomocí homogenní komunikace včetně jednotného designu aplikovaného turistickou centrálou a poskytovateli služeb. Sársko se má prezentovat jako pozitivně vnímaná značka s odklonem od těžkého průmyslu směrem k měkkým lokálním faktorům s cílem zvýšit povědomí o Sársku jako kvalitním rekreačním regionu.

Zdroj: vlastní zpracování dle [57]

Jen okrajově se strategie zmiňuje o kooperačních projektech na úrovni nadhraničního regionu SaarLorLux s využitím projektů EU např. za účelem vnitřních a vnějších marketingových akcí a rozšiřování nabídek služeb zejména v rámci přeshraniční spolupráce turistických oblastí.

2.6.7 Shrnutí a perspektivy vývoje cestovního ruchu v Sársku

Sársko má přes znevýhodnění v podobě dřívější dominantní orientace na těžký průmysl, rurálního charakter většiny území a absence větších městských center značnou výhodu v centrální geografické poloze, dlouhá desetiletí trvající nadhraniční spolupráci s okolními regiony a v neposlední řadě jeho potenciál charakterizují momentálně perspektivně se rozvíjející oblasti turismu, tedy průmyslově-kulturní památky, aktivní dovolená, sport a wellness, kulinářství a posilující kongresový a profesní cestovní ruch.

Právě relativně menší zastoupení historických atraktivit v samotném Sársku a jeho vhodná kompenzace v ostatních oblastech euroregionu **SaarLorLux** výmluvně demonstrují klíčový význam působení **synergického efektu blízkosti a aktivní spolupráce participujících území**.

Relativně krátká tradice cestovního ruchu v Sársku se může jevit jako hendikepující, avšak zároveň nabízí prostor pro nové přístupy a využívání méně tradičních zdrojů. Velmi silně se to projevuje v akcentu na podporu **kongresového turismu**, využívání **brownfields**, jejichž význam je v Sársku pro turismus klíčový, a dále v možnosti a aktivní snaze o **kvantitativní expanzi**, tedy rozšiřování dostupných kapacit.

3 Praktická část

3.1 Dotazníkové šetření s potenciálními návštěvníky předmětných oblastí

3.1.1 Dotazníkové šetření

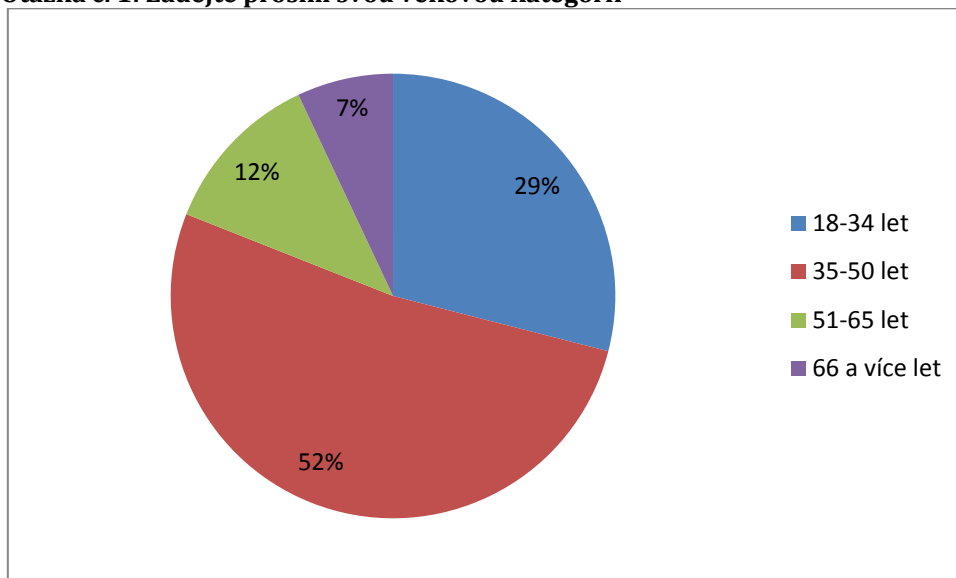
V květnu a červnu 2015 bylo provedeno dotazníkové šetření za účelem zjištění zájmu a povědomí potenciálních návštěvníků o regionech Alsaska a Sárska se zohledněním typických atraktivit regionů a programových preferencí návštěvníků. Dotazníky byly distribuovány elektronickou formou a v zájmu větší vypovídací hodnoty byli osloveni respondenti z České republiky a z Německa. Celkem bylo osloveno 61 respondentů z České republiky a 39 respondentů z Německa, a to e-mailovou formou s odkazem na elektronický dotazník na webu www.survio.com. Respondenti byli seznámeni s účelem průzkumu.

3.1.2 Otázky a výsledky dotazníkového šetření

Provedený výzkum obsahoval celkem 14 otázek, které jsou blíže rozvedeny na následujících stranách.

Otázka č. 1: Uved'te prosím svou věkovou kategorii. Tato otázka byla zvolena za účelem zjištění poměrného složení vzorku respondentů z hlediska věku. Tento faktor může ovlivňovat preference programu návštěvy destinace i volby destinace jako takové. Mezi respondenty zcela převládaly věkové kategorie 18-34 a 35-50 let.

Graf 3 Otázka č. 1: Zadejte prosím svou věkovou kategorii

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 9 Otázka č. 1

Věkové kategorie	Celkem	Češi	Němci
18-34 let	29 %	31 %	26 %
35-50 let	52 %	56 %	46 %
51-65 let	12 %	11 %	13 %
66 a více let	7 %	2 %	15 %

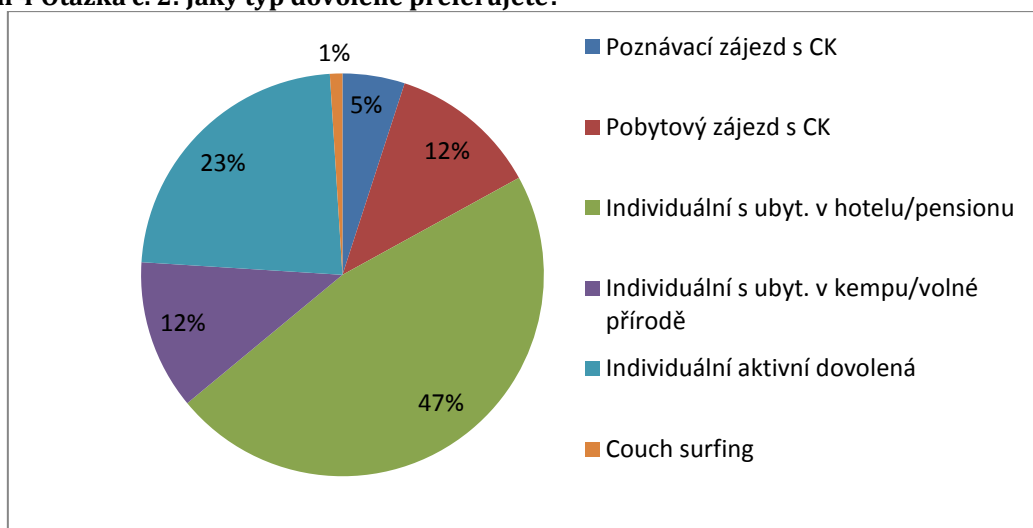
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2: Jaký typ dovolené preferujete? Vyberte jednu odpověď, která je Vám nejbližší.

Otázka byla zvolena za účelem zjištění, jaké typy dovolené jsou respondentům obsahově nejbližší, tedy co od své dovolené očekávají. Čeští respondenti preferovali hlavně individuální cesty, zejména s ubytováním v hotelu či penzionu, dále individuální aktivní dovolenou a dovolenou ve volné přírodě.

Němečtí respondenti z většiny preferovali individuální cesty s ubytováním v hotelu či penzionu, na druhém místě byla aktivní dovolená následovaná relaxačním pobytem. V tomto smyslu mají obě destinace vyrovnané šance na přízeň, protože obě mohou v bohaté míře návštěvníky s těmito preferencemi uspokojit.

Graf 4 Otázka č. 2: Jaký typ dovolené preferujete?

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 10 Otázka č. 2

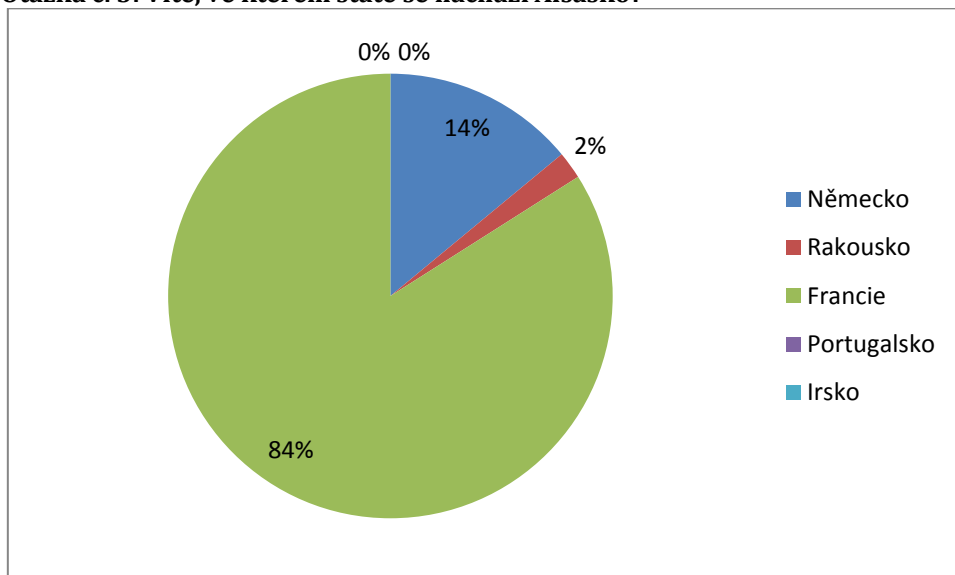
Jaký typ dovolené preferujete?	Celkem	Češi	Němci
Poznávací zájezd s CK	5 %	8 %	0 %
Pobytový zájezd s CK	12%	11%	13%
Individuální s ubyt. v hotelu/penzionu	47%	43%	54%
Individuální s ubyt. v kempu/volné přírodě	12%	13%	10%
Individuální aktivní dovolená	23%	25%	21%
Couch surfing	1%	0%	3%

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 3: Víte, ve kterém státě se nachází Alsasko?

Čeští respondenti v naprosté většině Alsasko zařadili správně do Francie, mezi německými respondenty je správné přiřazení ještě početnější. Svou roli jistě sehrál fakt, že se jedná pro Němce o sousední zemi a přímo sousedící region se SRN.

Graf 5 Otázka č. 3: Víte, ve kterém státě se nachází Alsasko?

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 11 Otázka č. 3

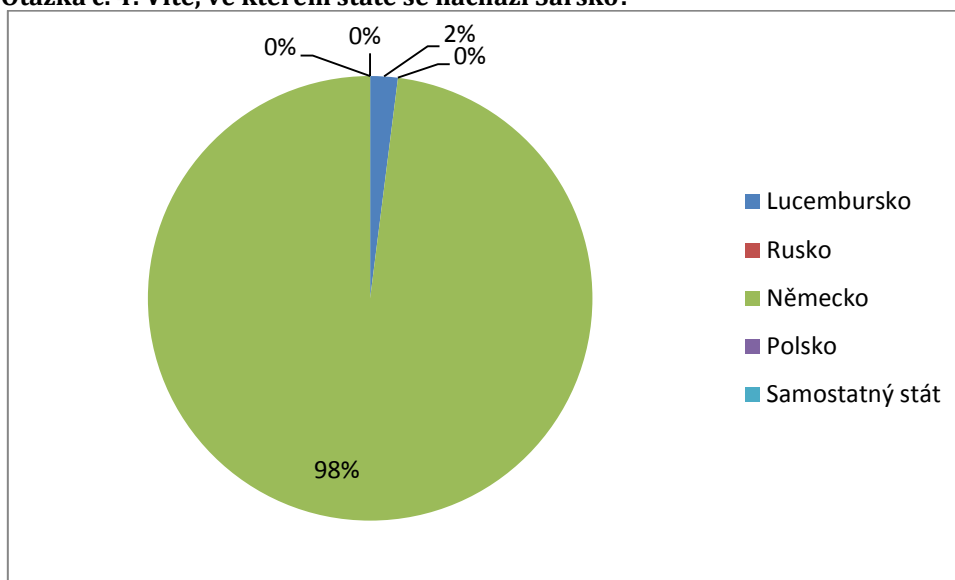
Víte, ve kterém státě se nachází Alsasko?	Celkem	Češi	Němci
Německo	14 %	18 %	8 %
Rakousko	2 %	3 %	0 %
Francie – SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ	84 %	79 %	92 %
Portugalsko	0 %	0 %	0 %
Irsko	0 %	0 %	0 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 4: Víte, ve kterém státě se nachází Sársko?

Mezi českými i německými respondenty panovala téměř shoda ve správném zařazení Sárska do SRN, z Čechů jen tři procenta respondentů zvolila Lucembursko, mezi německými respondenty bylo dle očekávání 100% správných odpovědí.

Graf 6 Otázka č. 4: Víte, ve kterém státě se nachází Sársko?

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 12 Otázka č. 4

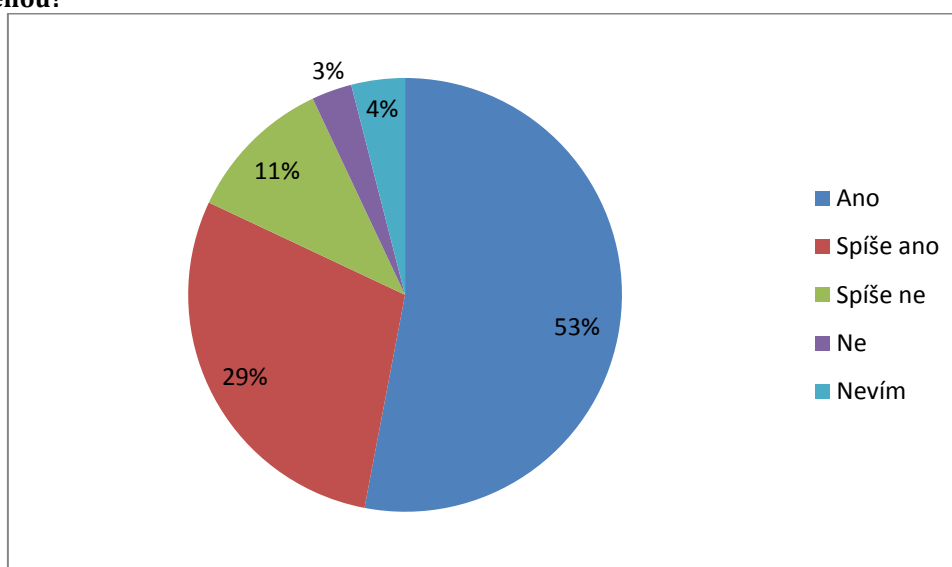
Víte, ve kterém státě se nachází Sársko?	Celkem	Češi	Němci
Lucembursko	2 %	3 %	0 %
Rusko	0 %	0 %	0 %
Německo – SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ	98 %	97 %	100 %
Polsko	0 %	0 %	0 %
Samostatný stát	0 %	0 %	0 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 5: Je pro Vás Francie přitažlivá jako země, kde byste chtěli strávit dovolenou?

Tato otázka měla za cíl zjistit, nakolik turisté považují Francii za lákavé místo k dovolené, a potvrdit její všeobecnou popularitu, zejména pak v porovnání s následující otázkou stejného znění na Sársko. Čeští respondenti se v téměř 90% vyjádřili kladně či spíše kladně, u Němců je poměr mírně méně přesvědčivý, avšak i zde dosáhl přes 70%.

Graf 7 Otázka č. 5: Je pro Vás Francie přitažlivá jako země, kde byste chtěli strávit dovolenou?

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 13 Otázka č. 5

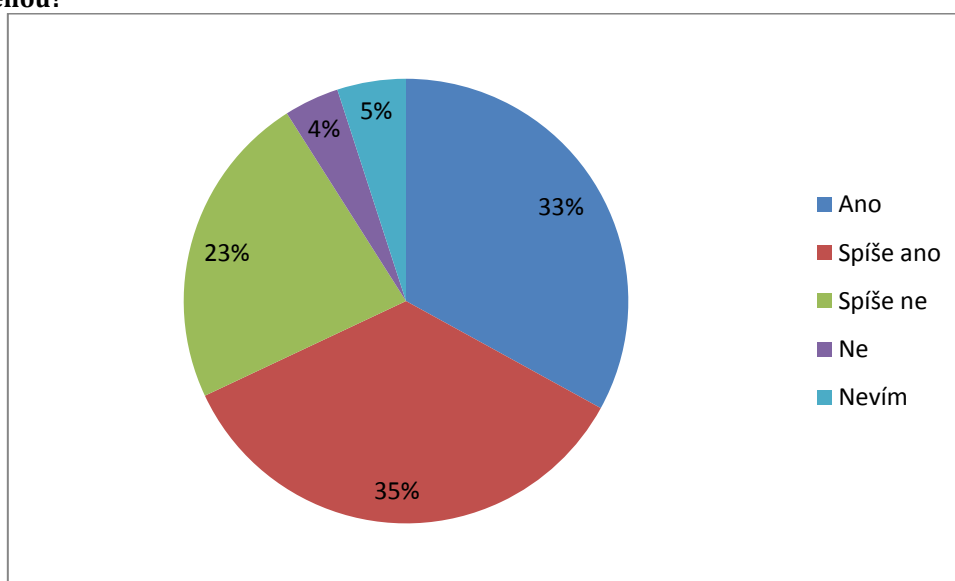
Je pro Vás Francie přitažlivá jako země, kde byste chtěli strávit dovolenou?	Celkem	Češi	Němci
Ano	53 %	59 %	44 %
Spíše ano	29 %	30 %	28 %
Spíše ne	11 %	7 %	18 %
Ne	3 %	2 %	5 %
Nevím	4 %	3 %	5 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 6: Je pro Vás Německo přitažlivé jako země, kde byste chtěli strávit dovolenou?

Mezi Němci je jejich vlastní domovina jako cíl dovolené velmi populární, jak dokládá výsledek, kdy skoro 90% tamních respondentů vyjádřila souhlas či spíše souhlas. Češi mají k Německu jako cíli dovolené mnohem chladnější postoj, avšak kladně či spíše kladně Německo jako možnou destinaci hodnotí stále na 54 % respondentů, čili i zde se jedná o pozitivní výsledek.

Graf 8 Otázka č. 6: Je pro Vás Německo přitažlivé jako země, kde byste chtěli strávit dovolenou?

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 14 Otázka č. 6

Je pro Vás Německo přitažlivé jako země, kde byste chtěl(a) strávit dovolenou?	Celkem	Češi	Němci
Ano	33 %	16 %	59 %
Spíše ano	35 %	38 %	31 %
Spíše ne	23 %	34 %	5 %
Ne	4 %	5 %	3 %
Nevím	5 %	7 %	3 %

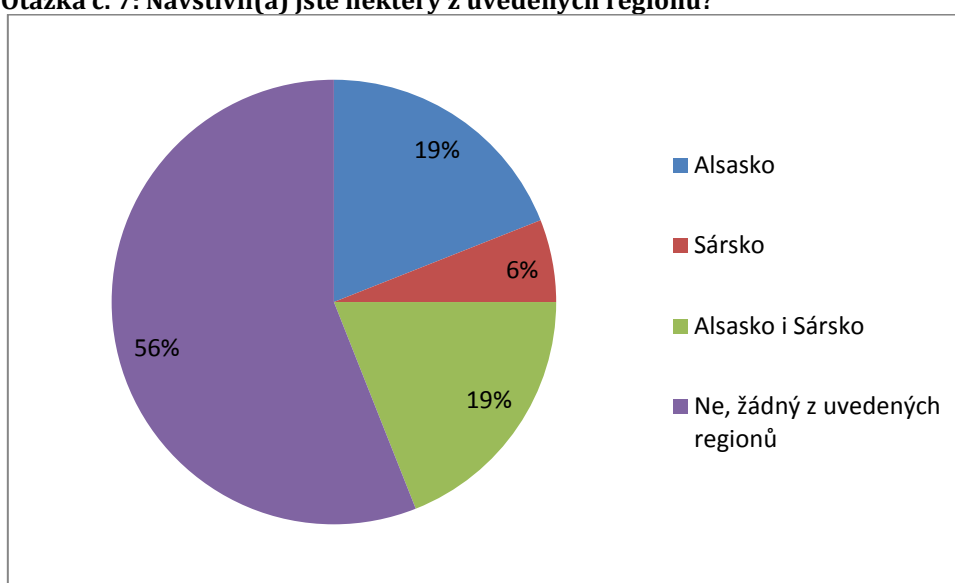
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 7: Navštívil(a) jste některý z uvedených regionů? Uveďte který.

Tato otázka jasně demonstruje deficit, který zkoumané destinace u českých turistů mají, neboť přes 70% českých respondentů ani jeden z nich nenavštívilo, 19% z nich pak pouze Alsasko. Komparativní výhoda je tedy jasně na straně Alsaska. Největší podíl Němců naopak navštívil oba regiony, avšak u těch, kteří navštívili jen jediný, výrazně dominuje Alsasko nad Sárskem.

V této otázce byl největší rozdíl mezi odpověďmi českých a německých respondentů.

Graf 9 Otázka č. 7: Navštívil(a) jste některý z uvedených regionů?

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 15 Otázka č. 7

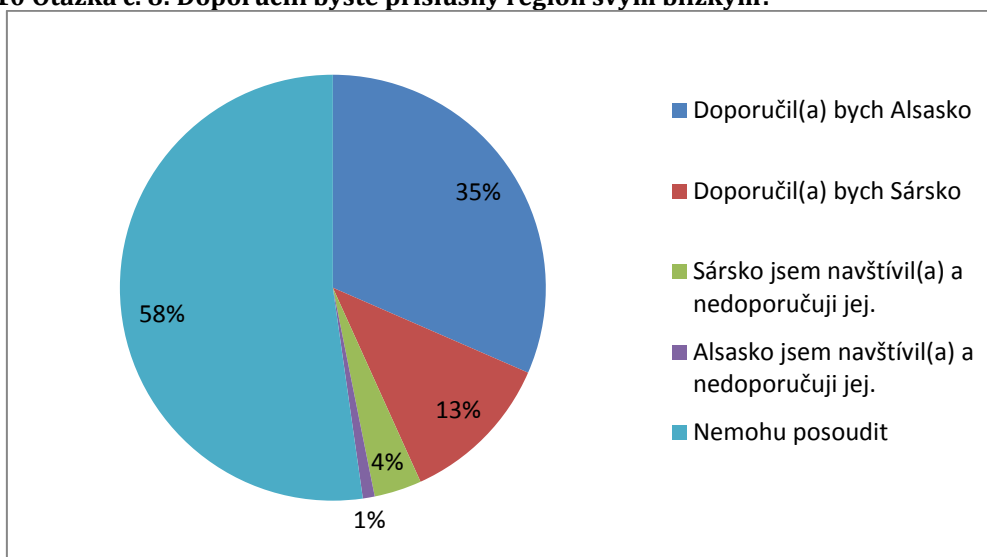
Navštívil(a) jste některý z uvedených regionů? Vyberte který(é) region(y)?	Celkem	Češi	Němci
Alsasko	19 %	18 %	21 %
Sársko	6 %	2 %	13 %
Alsasko i Sársko	19 %	10 %	33 %
Ne, žádný z uvedených regionů	56 %	70 %	33 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 8: Pokud jste v předchozí otázce odpověděli alespoň u jednoho regionu kladně, doporučili byste příslušný region k návštěvě svým blízkým? Pokud jste v předchozí otázce odpověděli NE, zvolte „Nemohu posoudit“.

U této odpovědi mohli respondenti zvolit dvě odpovědi současně, tedy např. doporučit Sársko a nedoporučit Alsasko. Češi zde téměř ve třech čtvrtinách zvolili možnost „nemohu posoudit“, protože regiony nenavštívili. U pozitivních odpovědí pak má velkou převahu Alsasko oproti Sársku (26 % ku 7 %). Tabulka níže demonstruje, že i mezi Němci je Alsasko populárnější, neboť jej doporučuje více než dvakrát více Němců než Sársko.

Graf 10 Otázka č. 8: Doporučili byste příslušný region svým blízkým?

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 16 Otázka č. 8

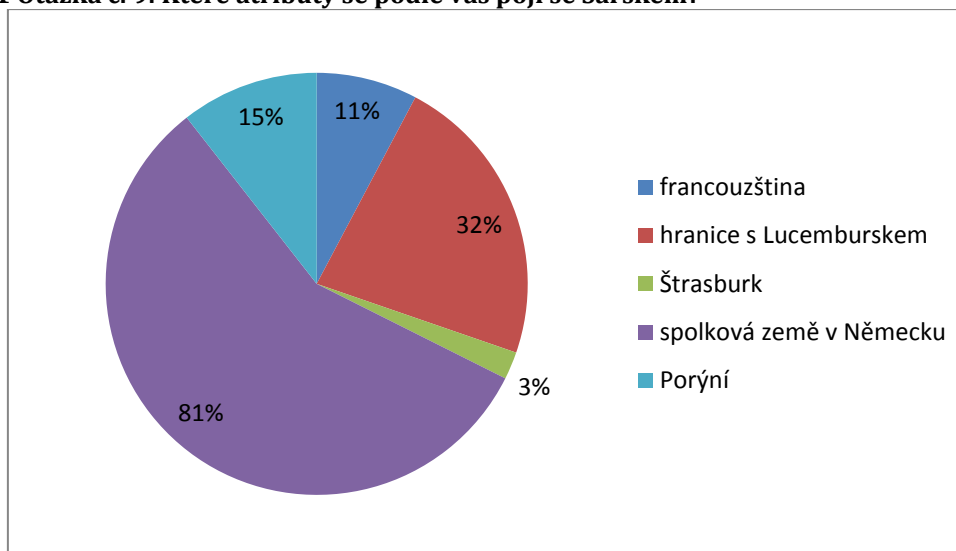
Pokud jste v předchozí otázce odpověděli alespoň jednou kladně, doporučili byste příslušný region k návštěvě svým blízkým? Pokud jste odpověděli NE, zvolte "Nemohu posoudit".	Celkem	Češi	Němci
Doporučil(a) bych Alsasko	35 %	26 %	49 %
Doporučil(a) bych Sársko	13 %	7 %	23 %
Sársko jsem navštívil(a) a nedoporučuji jej.	4 %	0 %	10 %
Alsasko jsem navštívil(a) a nedoporučuji jej.	1 %	0 %	3 %
Nemohu posoudit	58 %	72 %	36 %

Zdroj: vlastní zpracování

**Otázka č. 9: Které z následujících atributů se podle vás pojí se Sárskem?
Prosím zaškrtněte.**

U této otázky nebyl počet zvolených možností omezený a v případě Čechů bylo v naprosté většině (74%) uvedeno Sársko jako spolková země SRN, 28% respondentů správně uvedlo sousedství s Lucemburskem a nesprávné odpovědi, tedy francouzština, Štrasburk a Porýní uvedlo ve všech případech méně než 16% dotazovaných. U Němců byla podle očekávání úspěšnost ještě vyšší, tedy 92% resp. 32% a u nesprávných odpovědí 15% (Porýní) resp. méně než 8% a 2% u zbývajících dvou nesprávných. Povědomí o Sársku lze tedy u německých i českých respondentů hodnotit jako relativně vysoké.

Graf 11 Otázka č. 9: Které atributy se podle vás pojí se Sárskem?

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 17 Otázka č. 9

Které z následujících atributů se podle Vás pojí se Sárskem?	Celkem	Češi	Němci
francouzština	11 %	13 %	8 %
hranice s Lucemburskem – SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ	32 %	28 %	38 %
Štrasburk	3 %	2 %	5 %
spolková země v Německu – SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ	81 %	74 %	92 %
Porýní	15 %	15 %	15 %

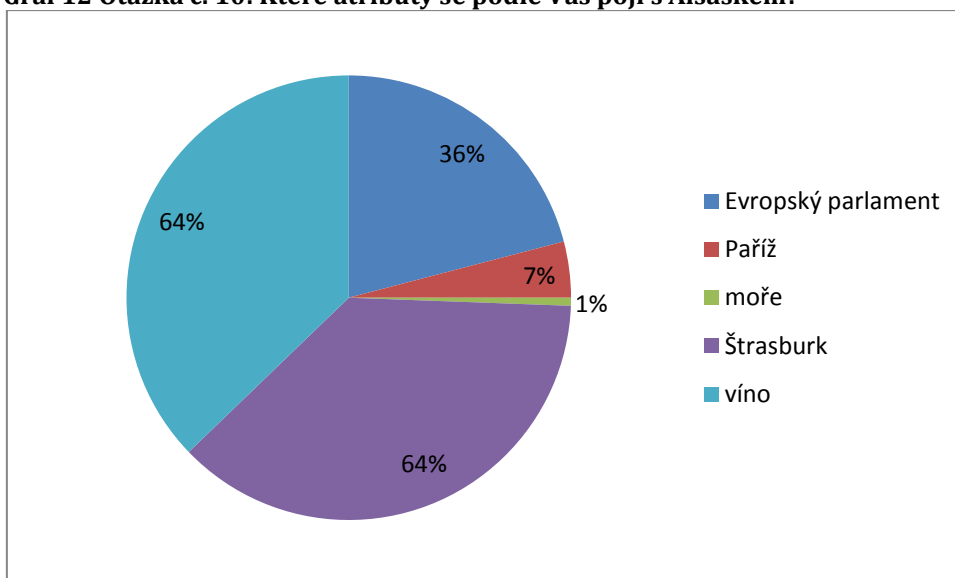
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 10: Které z následujících atributů se podle Vás pojí s Alsaskem?

Ani u této otázky nebyl počet odpovědí omezený a mezi Němci většina respondentů správně přiřadila k Alsasku Štrasburk (82%) a víno (64%), Evropský parlament již jen 46%. Nesprávné odpovědi, tedy Paříž a mořské pobřeží zaznamenaly jen nepatrné resp. nulové skóre.

I mezi Čechy nadpoloviční většina správně zvolila víno a Štrasburk (64% resp. 53%), a to v tomto pořadí, Evropský parlament pak 30%. Mezi Čechy je tedy na prvním místě asociace s vínem následovaná Štrasburkem a EP, u Němců bylo pořadí Štrasburku a EP opačné. Nesprávné odpovědi měly u obou skupin zanedbatelný podíl.

Graf 12 Otázka č. 10: Které atributy se podle Vás pojí s Alsaskem?

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 18 Otázka č. 10

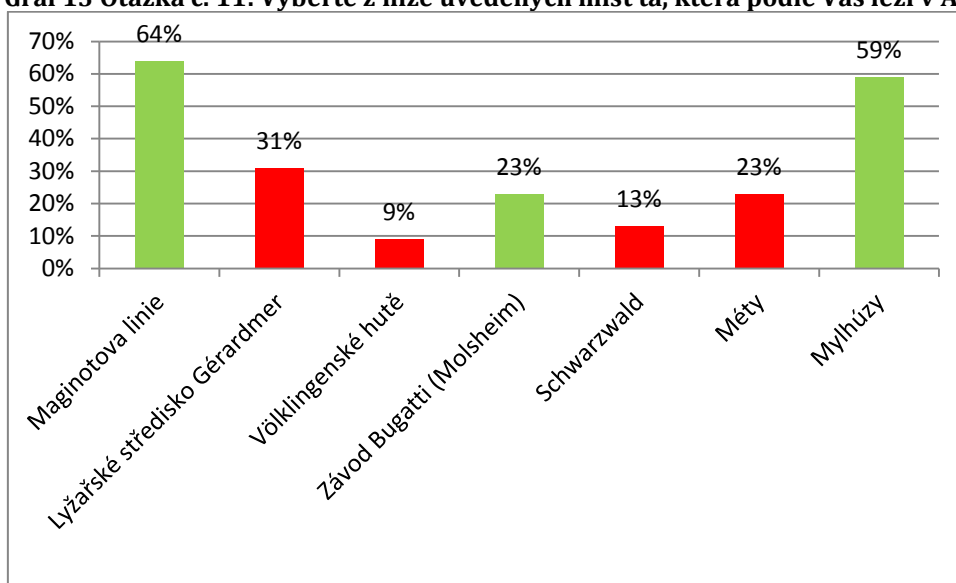
Které z následujících atributů se podle Vás pojí s Alsaskem?	Celkem	Češi	Němci
Evropský parlament – SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ	36 %	30 %	46 %
Paříž	7 %	8 %	5 %
moře	1 %	2 %	0 %
Štrasburk – SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ	64 %	52 %	82 %
Víno – SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ	64 %	64 %	64 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 11: Vyberte z níže uvedených míst ta, která podle Vás leží v Alsasku.

Respondenti mohli zvolit libovolný počet z nabízených možností, přičemž správné odpovědi jsou v grafu vyznačeny zeleně, nesprávné pak červeně. Z připojené tabulky vyplývá, že Němci odpovídali s výjimkou města Méty a pohoří Schwarzwald vždy lépe než Češi. Jejich větší informovanost o Alsasku lze přičíst faktu, že je pro ně regionem bližším, navštěvovanějším a především přímo sousedícím s německým územím. Schwarzwald a Méty pak sice v Sársku neleží, avšak jsou v bezprostředně sousedících regionech, tedy Bádensko-Würtembersko resp. Lotrinsko. Z odpovědí je dále zřejmé, že nejčastější jsou správné asociace s Maginotovou linií a Mylhúzami, zatímco závod Bugatti je relativně málo známý. Chybné odpovědi jako lotrinský Gérardmer či Méty dosahují skóre mezi 23% a 31%, tedy relativně málo, avšak lze to přičíst časté záměně Alsaska s Lotrinskem.

Graf 13 Otázka č. 11: Vyberte z níže uvedených míst ta, která podle Vás leží v Alsasku.

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 19 Otázka č. 11

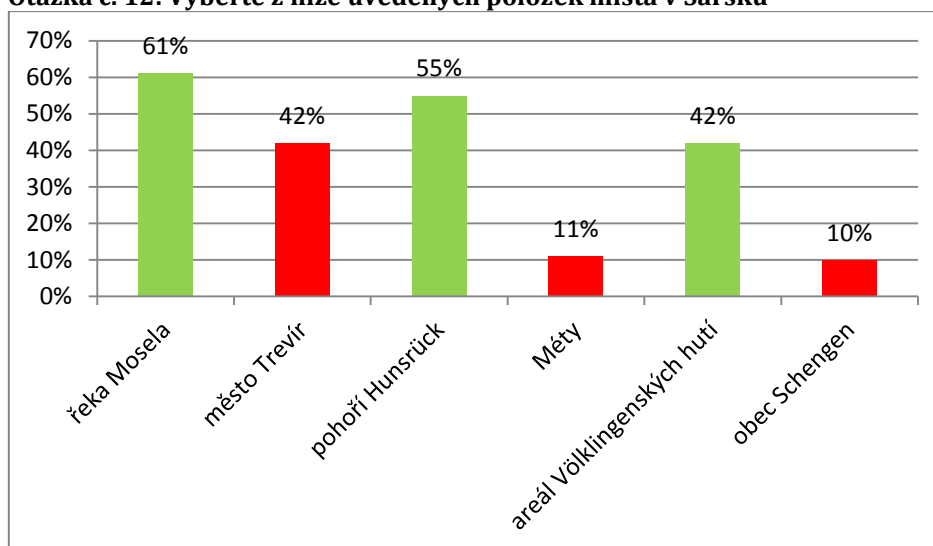
Vyberte z níže uvedených míst ta, která podle Vás leží v Alsasku	Celkem	Češi	Němci
Maginotova linie – SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ	64 %	57 %	74 %
Řeka Mosela	64 %	79 %	41 %
Völklingenské hutě	9 %	15 %	0 %
Závod Bugatti (Molsheim) – SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ	23 %	13 %	38 %
Schwarzwald	13 %	0 %	33 %
Méty	23 %	15 %	36 %
Mylhúzy – SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ	59 %	43 %	85 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 12: Vyberte z níže uvedených položek místa v Sársku

Respondenti mohli zvolit libovolný počet z nabízených možností, přičemž správné odpovědi jsou v grafu vyznačeny zeleně, nesprávné pak červeně. I v této otázce byly odpovědi Němců přesnější než u Čechů, což bylo možné očekávat vzhledem k faktu, že Sársko je spolkovou zemí SRN. Je vidět, že zejména mezi Němci je známá správná asociace s pohořím Hunsrück, areálem Völklingenských hutí a především s vodním tokem Moselou, kterou správně uváděli v nadpoloviční většině i Češi. Pro ně jsou však zbývající dvě správné odpovědi méně známé, navíc častěji než Němci nesprávně uváděli Trevír (leží nedaleko Sárska, avšak v Porýní-Falci) a město Méty v Lotrinsku.

Graf 14 Otázka č. 12: Vyberte z níže uvedených položek místa v Sársku

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 20 Otázka č. 12

Vyberte z níže uvedených položek místa v Sársku	Celkem	Češi	Němci
řeka Mosela - SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ	61 %	52 %	74 %
město Trevír	42 %	43 %	41 %
pohoří Hunsrück – SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ	55 %	44 %	72 %
Méty	11 %	13 %	8 %
areál Völklingenských hutí – SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ	42 %	20 %	77 %
obec Schengen	10 %	16 %	0 %

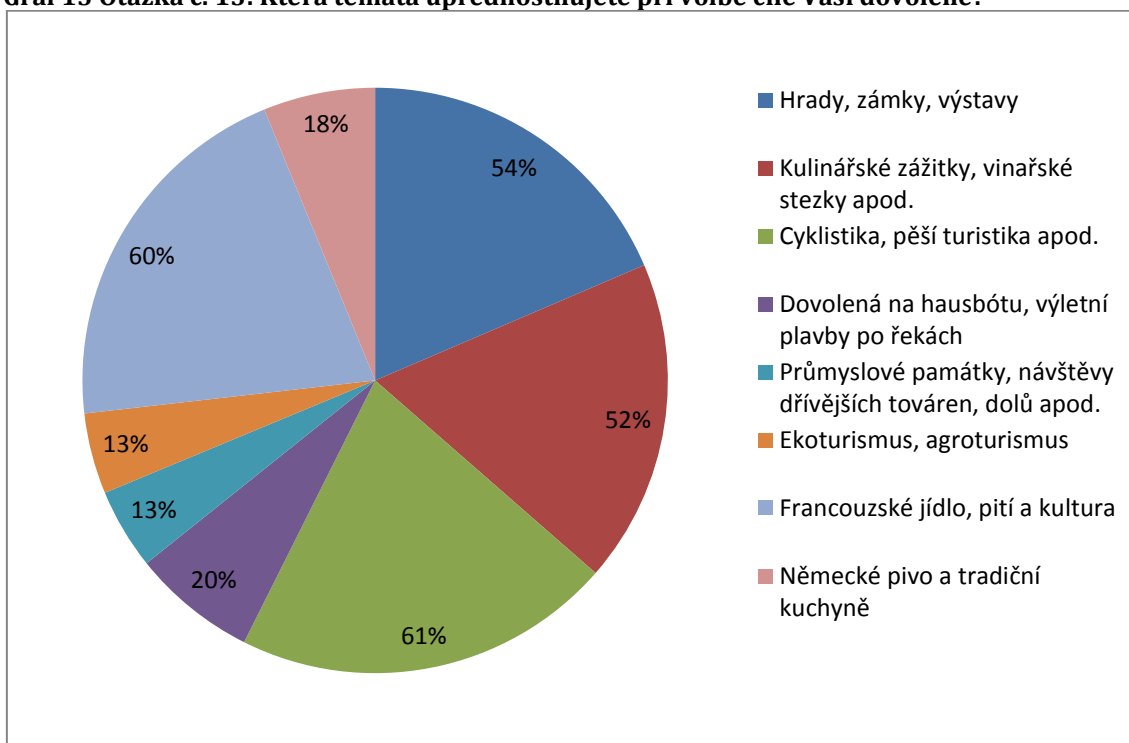
Zdroj: vlastní zpracování

**Otázka č. 13: Která témata upřednostňujete při volbě cíle Vaší dovolené?
Vyberte 3 oblasti, které jsou pro Vás nejzajímavější/nejvýznamnější.**

V programových preferencích dovolené se mezi Čechy nejvýše (přes 60%) umístila aktivní dovolená a francouzská gastronomie a kultura, následovaná hrady, zámky a výstavami a kulinářstvím (oba výsledky přes 50%). Dovolená na lodi, ekoturismus, průmyslové dědictví i německá gastronomie mají relativně slabou pozici (10-20%), avšak stále se jedná o vyhledávaný program.

I mezi Němci jsou první čtyři nejdůležitější preference stejné jako u Čechů, byť v mírně odlišném pořadí. Jejich vzájemný rozptyl je však nižší, neboť všechny zauímají pozice mezi 50% a 61%. Dovolená na lodi, průmyslové památky, německá gastronomie jsou i zde s velkým odstupem v rozmezí 15 a 23% a zcela poslední příčku obsadil stejně jako u Čechů ekoturismus (13%).

Graf 15 Otázka č. 13: Která témata upřednostňujete při volbě cíle Vaší dovolené?

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 21 Otázka č. 13

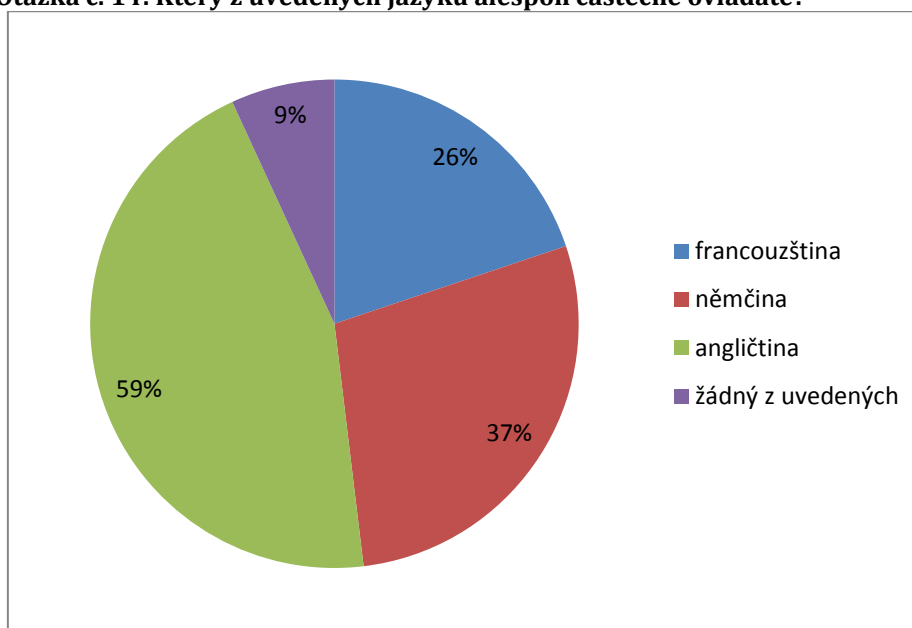
Která témata upřednostňujete při volbě cíle Vaší dovolené? Vyberte 3 oblasti, které jsou pro Vás nejzajímavější/nejvýznamnější.	Celkem	Češi	Němci
Hrady, zámky, výstavy	54 %	52 %	56 %
Kulinářské zážitky, vinařské stezky apod.	52 %	52 %	51 %
Cyklistika, pěší turistika apod.	61 %	67 %	51 %
Dovolená na hausbótu, výletní plavby po řekách	20 %	20 %	21 %
Průmyslové památky, návštěvy dřívějších továren, dolů apod.	13 %	11 %	15 %
Ekoturismus, agroturismus	13 %	13 %	13 %
Francouzské jídlo, pití a kultura	60 %	62 %	56 %
Německé pivo a tradiční kuchyně	18 %	15 %	23 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 14: Který z uvedených jazyků alespoň částečně ovládáte?

Protože znalost místního jazyka může hrát velkou roli při volbě cíle dovolené, byla zvolena otázka s možností výběru 3 klíčových jazyků. Respondenti mohli zvolit i více jazyků současně. U Čechů nepřekvapil absolutní primát angličtiny (87%), následovaný němčinou (51%) a minoritní pozice francouzštiny (33%). U německých respondentů měla němčina logicky stoprocentní podíl. I zde měla dále dominantní pozici angličtina (taktéž 87%), francouzština pak jen 15%.

Graf 16 Otázka č. 14: Který z uvedených jazyků alespoň částečně ovládáte?

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 22 Otázka č. 14

Který z uvedených jazyků alespoň částečně ovládáte?	Celkem	Češi	Němci
francouzština	26 %	33 %	15 %
němčina	37 %	51 %	100 %
angličtina	59 %	87 %	87 %
žádný z uvedených	9 %	5 %	10 %

Zdroj: vlastní zpracování

3.1.3 Interpretace výsledků dotazníkového šetření

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit povědomí potenciálních návštěvníků o srovnávaných regionech a jejich zájem o návštěvu regionů včetně shody atraktivit, které oblasti nabízejí, s preferencemi návštěvníků.

Více než 75 % respondentů pocházelo z věkových skupin 18-34 a 35-50 let, což znamená, že výsledky jsou relevantní pro mladší až střední věkovou kategorii.

Dotazníky byly distribuovány elektronicky pomocí serveru www.survio.com v české a německé jazykové mutaci, což usnadnilo distribuci, avšak možnou nevýhodou je fakt, že respondenti mohli vyhledat informace o regionech na internetu.

Kromě otázky na zkušenost z návštěvy obou sledovaných regionů se ukázala značná podobnost v odpovědích Němců a Čechů ve vztahu k preferencím náplně dovolené. Například v otázce volby typu dovolené téměř shodně dominovaly individuální cesty s ubytováním v hotelu či pensionu nebo aktivní dovolená, s velkým odstupem pak následovaly organizované pobytové zájezdy.

Respondenti z obou zemí měli uspokojivé povědomí o umístění regionů a jejich charakteristických znacích, avšak potvrdilo se, že jak u Čechů, tak i u Němců je relativně vyšší povědomí o Alsasku než o Sársku. U obtížnějších otázek na obecně méně známé atributy (Völklingen, pohoří Hunsrück) pak podle očekávání dosáhli Němci lepších výsledků než Češi, avšak ani u nich nelze hovořit o výrazně vysokém povědomí.

U Čechů je evidentní dominující zájem o Francii, u Němců se projevuje tentýž efekt, i když ve slabší míře. Mezi Němci pak podle očekávání panuje vysoký zájem o dovolenou v Německu, která je jejich domovinou, zatímco Češi mají zájem chladnější, avšak stále pozitivní či spíše pozitivní v nadpoloviční většině odpovědí.

Výrazný rozdíl byl v poměru Čechů a Němců, kteří regiony navštívili, když 70 % Čechů nikdy nebylo ani v jednom ze sledovaných regionů (u Němců 33 %) a ve zbylé části jasně dominovalo Alsasko. I u německých respondentů byl vyšší podíl těch, kteří navštívili Alsasko, než podíl návštěvníků Sárska. I tato skutečnost se

mohla odrazit v jinak překvapivém faktu, že více než dvojnásobek Němců dalo v doporučení k návštěvě přednost Alsasku před Sárskem.

Čeští respondenti sice v převážné většině preferovali Alsasko před Sárskem, avšak současně bylo Sársko pro ně většinou dosud nepoznaným regionem, a proto lze předpokládat, že ani netušili, co jim region nabízí. Na otázky obecně směřované na jejich preference totiž často zmiňovali právě atributy Sárska jako významné (gastronomie, přírodní atraktivity, aktivní dovolená).

Alsasko lze evidentně považovat za známější a populárnější. V souhrnu lze ale konstatovat, že předpoklady, které oba regiony mají, se značně setkávají s uváděnými preferencemi (potenciálních) návštěvníků. Průzkum ukázal, že zájem o průmyslové památky, které Sársko nabízí jako podstatnou část svých atraktivit, se těší relativně malé popularitě, zatímco kulinářství, možnosti aktivního vyžití a historicko-kulturní dědictví je v popředí zájmu.

Menší známost malého a turisticky se teprve profilujícího Sárska je pochopitelná, avšak v případě posílení známosti Sárska u německých i českých turistů má i tento region dobré vyhlídky na uplatnění se coby populární destinace. Vzhledem k malé rozloze Sárského území se nabízí možnost kombinace návštěvy Sárska s některou z přilehlých oblastí v rámci „velkoregionu SaarLorLux“, které nabízejí více kulturně-historického bohatství. Oba regiony mají dobré předpoklady si zájem návštěvníků udržet a dále rozvíjet.

3.2 Případová studie – Světové kulturní dědictví Völklinger Hütte

3.2.1 Úvod a historický přehled

Město Völklingen se nachází zhruba 15 kilometrů západně od Saarbrückenu na řece Sáře na pomezí německého Sárska a francouzského Lotrinska. Dnes čtyřicetitisícové město (2014) bylo původně malou vesnicí poprvé zmiňovanou v 9. století [91].

Již ve středověku začalo hospodářsky prosperovat díky rybolovu, zemědělství a v 16. století hlavně v důsledku nálezů ložisek železa a uhlí, která předznamenala zdejší ranou industrializaci. V roce 1621 se zde začalo uhlí dobývat v povrchových dolech, přičemž hospodářský rozvoj podpořila i nábožensky tolerantní politika saarbrückenského hrabství, takže již v roce 1604 byly v dnešním Ludweileru poskytnuty pozemky Hugenotům z Francie, kteří tu v roce 1616 založili první sklářskou huť. Po míru v Campo-Formiu (1797) oblast připadla Francouzské republice a během deseti let zde na příkaz Napoleona vzniklo na svou dobu unikátní technologické centrum tzv. „praktická škola těžby“, která se zabývala vývojem těžební a hutní technologie. Po Napoleonově pádu a přičlenění Sárska pod pruskou moc nastala první velká vlna industrializace. [90]

V roce 1873 zde byla založena ocelárna, kterou v roce 1881 převzala zámožná rodina Röchlingů, která zde rozvinula největší výrobu ocelových nosníků v Německu, a z Völklingenu se díky migraci za prací z celého Sárska stalo středně velké město, kde z železné rudy z nedalekého Lotrinska a ze Švédska a s pomocí sárského uhlí 20 000 havířů vyráběl ocel. V této době se jednalo o jeden z nejmodernějších závodů Evropy. [104]

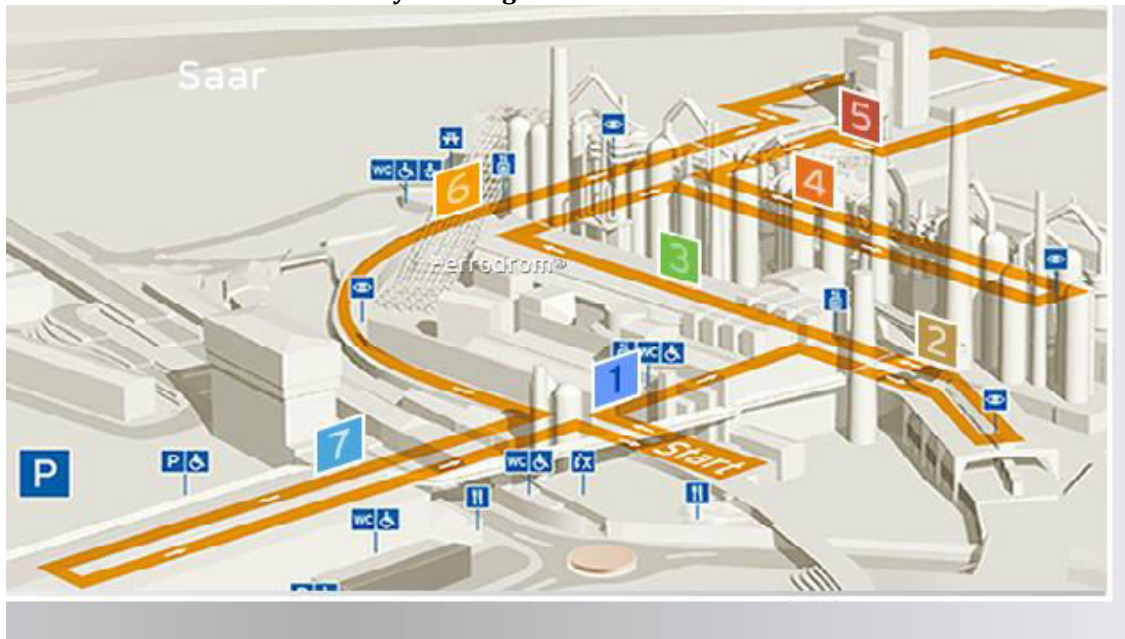
V rámci postupného rozvoje závodu tu již na počátku 20. století vznikla moderní koksovna hned vedle vysokých pecí, následoval visutý dopravník uhlí do pecí, a v roce 1913 tu byl jako v jednom z prvních závodů této dimenze použit při stavbě budov železobeton. Období první světové války si vynutilo orientaci na zbrojní průmysl, odvod dělníků na fronty, a v továrně pracovaly ženy a váleční

zajatci. V meziválečném období ve Völklingenu vznikla nejmodernější spékárna v Evropě. Druhá světová válka přivedla do sárských dolů, hutí a továren na 70 000 nuceně nasazených zahraničních zajatců, jen ve Vöklingské huti jich bylo na 12 000. Z převážně francouzských, italských a sovětských dělníků 250 osob při těžké práci zahynulo. Nejvýznamnější průmyslová perioda hutí přišla s poválečnou obnovou Německa v 50. a 60. letech 20. století, kdy v rámci průmyslového boomu kulminovala poptávka po zdejší oceli. V šedesátých letech tu pracovalo na 17 000 zaměstnanců. Po celosvětové ocelářské krizi v 70. letech došlo nejprve ke sloučení s železárny a ocelárnami v Burbachu, avšak v roce 1986 byla výroba surového železa s konečnou platností ukončena. V provozu zůstala jen nová ocelárna z roku 1980. Části průmyslových zařízení byly zařazeny pod památkovou ochranu, v roce 1994 byl objekt zapsán na seznam Světového kulturního dědictví UNESCO (jako první průmyslová památka vůbec). [114]

3.2.2 Popis areálu UNESCO

Areál Vöklingských železáren byl zpřístupněn veřejnosti v roce 1986 a postupně se rozrůstá rozmanitost jeho nabídky pro návštěvníky této průmyslově-kulturní památky.

Obrázek 7 Schéma naučné stezky Vöklinger Hütte

Zdroj: [115]

V současné době nabízí areál následující atrakce pro turisty:

- a) **Naučná stezka železárnou** (viz obr. výše) - celkem na 7000 metrů dlouhá, z velké části bezbariérová a prochází celým provozem bývalé železářny. Dle autora této práce je přiměřená doba k návštěvě zhruba 2 až 3 hodiny. Stezka prochází všemi výrobními úseky železářny a seznamuje návštěvníka s procesem výroby železa.
- b) **Návštěvnícké centrum** - hlavním informační bod organizace UNESCO, ale i informačním centrem o historii, aktuálních akcích, výstavách, projektech a plánech.
- c) **„Ferrodrom“**, tedy první **„ScienceCentre“** v regionu SaarLorLux, poskytující interaktivní formou informace o technologii hutního a ocelářského průmyslu. Představena je historie výroby železa, funkční schéma železářny, historický přehled velikánů přírodních věd (expoze Genius I im www) a tzv. „Ideenlaboratorium“ na téma trendů vývoje v hutnictví a ocelárenství a možných inovací pro sárský průmysl.
- d) **„Paradies“**, parky a zahrady vybudované v bezprostřední blízkosti průmyslového areálu na ploše 33 000m² se stezkami o celkové délce 1 km.
- e) **Výstavy** na různá společensko-umělecká témata. V letech 2014-2015 v areálu hostují tyto expozice:
 - Výstava „Egypt. Bozi. Lidé. Faraóni.“ turínského Egyptského muzea.
 - Výstava „Röchlingovi a Völklingenská hut“ (historie závodu)
 - Výstava „25 let německého znovusjednocení“
 - Výstavba „Obyvatel Sárška na Kubě“ (cestovatelská výstava). [21]

Služby návštěvníkům. Areál je otevřen celoročně, vstupenky lze zakoupit na místě nebo přes internet, přičemž se nabízí řada zvláštních nabídek jako celoroční vstupenka pro opakované návštěvy (32,00€ pro dospělé).

Součástí areálu je bookshop nabízející tematickou literaturu o areálu, organizaci UNESCO a probíhajících výstavách a akcích. Dále je k dispozici Bistro B40 a kavárna Umwalzer, půjčovna jízdních kol, velké parkoviště zdarma a odstavná plocha pro obytné automobily s elektrickými přípojkami.

Za zmínku stojí možnost bezplatného stažení audioprůvodců pro chytré telefony nebo MP3 přehrávače na webové stránce: <http://www.voelklinger-huette.org/de/besucherservice/download-audioguides/> a dále informačních materiálů o areálu a aktuálním kulturním programu.

3.2.3 Návštěvnost

Areál Völklinger Hütte hostí každoročně stovky tisíc návštěvníků. Jen v letech 2000 až 2010 to bylo přes 2,5 milionu osob [34]. Dynamika nárůstu návštěvníků za celou dobu 20-leté existence je přitom evidentní – viz níže uvedený přehled počtu návštěvníků.

Tabulka 23 Völklinger Hütte – vývoj počtu návštěvníků.

Rok	Počet návštěvníků
2000	104 000 [114]
2004	202 000 [114]
2007	238 000 [114]
2010	350 000 [21]
2011	400 000 [21]
2012	290 000 [21]
2013	310 000 [21]

Zdroj: vlastní zpracování

Výše uvedené údaje představují všechny návštěvníky areálu, tedy jak návštěvníky celé expozice včetně výstav (tzv. Kombiticket), tak i návštěvníky pouze vybraných akcí, např. pouze koncertů nebo výstav. Právě samostatné výstavy jsou velkým lákadlem, např. v roce 2011 jen samotnou výstavu "Keltové - Druidi. Knížata. Válečníci." navštívilo 196 043 osob a v roce 2012 zaznamenala výstava „Asterix a Keltové“ 75 350 návštěvníků. V roce 2013 si z celkových cca 310 000 návštěvníků zakoupilo Kombiticket, tedy vstupenku do celé expozice, 125 343 osob. Je tedy evidentní, že doplňkové aktivity jako koncerty, výstavy nebo ScienceCentrum, k samotné technické expozici hrají výraznou, někdy až rozhodující roli (2012). [114]

3.2.4 Struktura návštěvníků

Dle interních statistik přijelo v roce 2013 30 % návštěvníků ze samotného Sárska, 55 % z ostatních spolkových zemí Německa a 15 % ze zahraničí. V témže roce si návštěvníci objednali celkem 1 985 prohlídek. [114]

Přestože nejsou k dispozici přesné údaje o tom, kolik z návštěvníků areál navštívilo v rámci pobytu v širším regionu SaarLorLux, určitým vodítkem by mohl být počet volných vstupů při prokázání se regionální slevovou kartou FreizeitCARD, při jejímž použití je vstup do areálu zdarma. Tyto statistické údaje však areál Völklinger Hütte neeviduje.

3.2.5 Spolupráce s institucemi

3.2.5.1 Podpora administrativy

Areál Völklinger Hütte je příspěvkovou organizací, jejíž financování zajišťuje pověřenec spolkové vlády pro kulturu a média, a to prostředky z pokladny Evropské unie, z prostředků státního rozpočtu SRN a ze sárské zemské pokladny. Tímto způsobem byly jen v letech 2007-2013 financovány investice ve výši 30 milionů Euro. [102]

V roce 2009 obdržel areál státní dotaci ve výši 4 milionů Eur [112]. Na rok 2014 byla přislíbena dotace 2,5 milionu Eur [110]. Stejnou sumou se podílí společně Sársko a EU, celkem jsou tedy pro rok 2014 k dispozici dotace z institucionální sféry ve výši 5 milionů Eur. Sanační práce na areálu přitom plynou do regionální ekonomiky. Uvedené pětimilionové dotace jsou vypláceny v letech 2012-2015 v konstantní výši, což po toto 4-leté období představuje celkem 20 milionů Eur. [116].

3.2.5.2 Podpora UNESCO

Organizace UNESCO vede seznam světového kulturního dědictví na základě Dohody o ochraně kulturního a přírodního dědictví z roku 1972 [111]. Organizace UNESCO jako taková neposkytuje přímou finanční podporu na sanaci památek zařazených na tento seznam, její podpora je především formální a metodická.

V Německu zastřešují turistické využívání těchto památek následující podpůrné organizace:

- Německá komise UNESCO (DUK)
- Německá centrála pro cestovní ruch (DZT)
- Německá nadace pro památkovou péči (DSD)
- místní turistické organizace a
- zástupci samotných památek [110]

3.2.6 Závěr a perspektiva areálu

Areál Völklinger Hütte je díky své strategické poloze v srdci příhraničního regionu SaarLorLux velmi intenzivně navštěvovanou atraktivitou. Začlenění do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO znamená výrazně vyšší mezinárodní uznání a lepší přístup k financím ze spolkové pokladny [112]. V konečném efektu je tak dosahováno i vyšší návštěvnosti vzhledem k intenzivní informační kampani marketingovou politikou UNESCO.

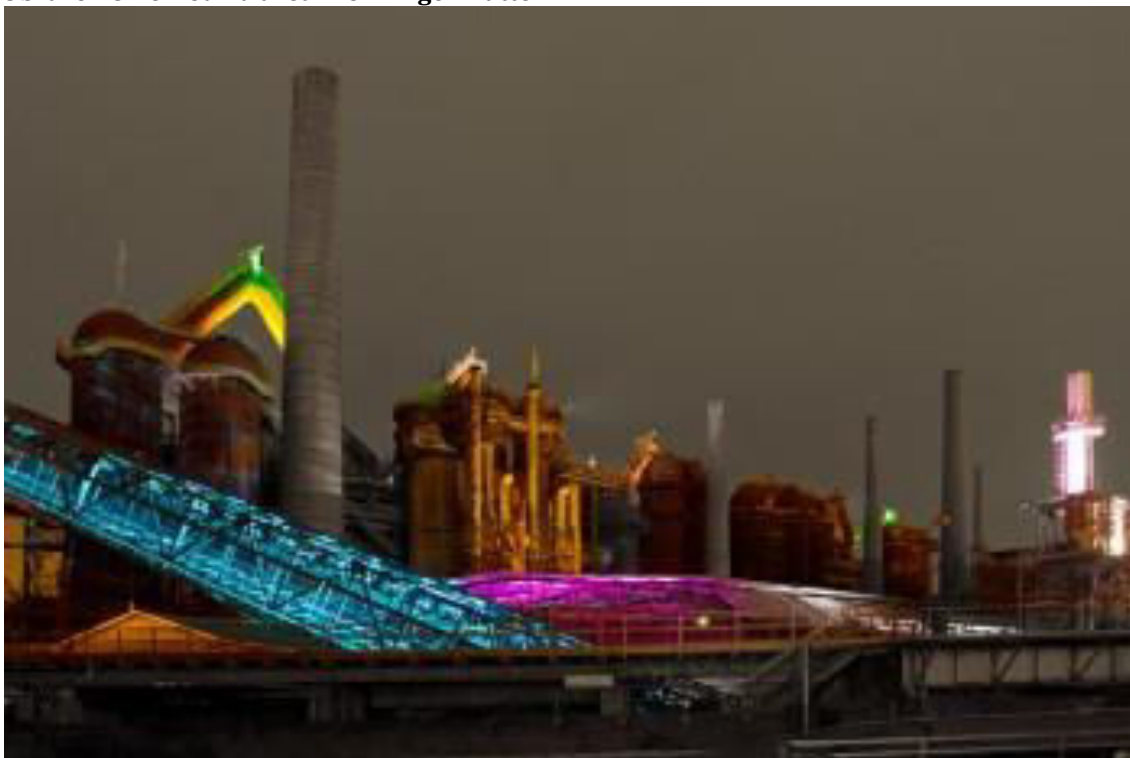
Po rekordní návštěvě 400 tisíc osob v roce 2011 je nynější počet nižší, avšak připravované kulturní akce pro rok 2015 slibují i nadále vysokou atraktivitu. K nim patří například výstavy „Egypt. Bozi. Lidé. Faraóni.“ turínského Egyptského muzea, dále „Vysokokarátové exponáty“ a open-air festival s hudební a světelnou show „Electro-Magnetic Festival“ s očekávanou návštěvou 10 000 osob. [54]

Současně je patrná orientace na spolupráci se zahraničními subjekty v kulturně-vzdělávací oblasti, z nichž nejvýznamnější je začlenění do mezinárodního projektu Evropská keltská stezka, sdružující 32 významných míst v Evropě, které spojuje prokázané keltské osídlení. [39]

Příklad Völklingenských hutí může sloužit jako předobraz marketingově kvalitně řešené destinace zejména s ohledem na integraci do slevových systémů, bohatou prezentaci v médiích a zápis na seznam Světového kulturního dědictví UNESCO. Synergický efekt blízkých zahraničních regionů, které jsou také turisticky velmi atraktivní, je patrný, avšak zatím odhadovaných jen 15 % zahraničních návštěvníků znamená, že potenciál dalšího rozvoje tohoto podílu ještě není

dostatečně využíván. Podle autora této práce by například nabídka poznávacího zájezdu orientovaného na region SaarLorLux se začleněním areálu Völklinger Hütte byla perspektivním produktem.

Obrázek 8 Pohled na areál Völklinger Hütte

Zdroj: [84]

4 Shrnutí výsledků

4.1 Srovnání lokalizačních předpokladů rozvoje cestovního ruchu

Tabulka 24 Srovnání lokalizačních předpokladů Alsaska a Sársko pro cest. ruch

Kritérium	Alsasko	Sársko
Areály Unesco	Grande Ile, Štrasburk Pevnost Neuf Brisach Pohřebiště z 1. sv. války v Horním Porýní	Völklinger Hütte – kulturní dědictví Bliesgau – biosférická rezervace
Další významné historické a kulturní památky	80 přístupných hradů a pevností (La Haute Koenigsbourg), Maginotova linie, Notre Dame a Maison Kammerzell ve Štrasburku, historické centrum Colmaru	Zámek Saarbrücken, vojenské pevnosti arch. Vaubana ze 17. stol. v Saarlouis
Přírodní bohatství	NP Severní a Jižní Vogézy, Haguenauský les, vinná stezka v Alsaské nížině	Pohoří Hunsrück Bliesgau – biosf. rezervace Bostalsee (120 ha)
Kulinářské bohatství	Vinařství, pivovarnictví, choucroute, michelinské restaurace	Vinařství, hořčice, dijonský salám, ovocnářské happeninngy
Klima	„Polokontinentální“, dlouhá suchá horká léta, chladné zimy, průměr. let. teplota 18°C	Mírné oceánské, teplé zimy, průměrná letní teplota 17°C

Zdroj: vlastní zpracování

Regiony Alsasko a Sársko jsou od sebe v nejbližším místě vzdáleny ani ne deset kilometrů, když severozápadní cíp Alsaska od sárské jihovýchodní hranice dělí jen zhruba dvoukilometrový pás lotrinského území u města Saarguemines. V historii regionů jsou patrné **rozsáhlé paralely**, zejména skutečnost, že obě území byla

nárazníkovými pásmy mezi dávnými rivaly Francií a Německem a také několikrát v historii změnilu svou příslušnost k těmto zemím. Vliv německé i francouzské kultury se v obou oblastech pozitivně projevuje bohatou gastronomickou tradicí, kulturní spřízněností Sársko s Francií resp. Alsaska s Německem, a tudíž pro turistu rozmanitou nabídkou kulturního dědictví.

Trojnásobná rozloha a téměř dvojnásobný počet obyvatel Alsaska (v porovnání se Sárskem) s rozsáhlou Alsaskou nížinou skýtá dobré předpoklady pro další rozvoj cestovního ruchu s delší tradicí, než je tomu v případě menšího Sársko. Alsaské Vogézy hostí dva národní parky (Severní a Jižní Vogézy), které umožňují i provozování letních i zimních sportů a eliminují tak sezónní výkyvy v návštěvnosti coby protipól rozsáhlé Alsaské nížiny.

Sársko nemá takto vysoký masiv, ale i jeho jeho reliéf je kopcovitý až hornatý (pohoří Hunsrück a Sársko-Nahský masiv) a nížiny nejsou tak rozsáhlé jako v Alsasku. Přes tuto odlišnost v reliéfu i jistými rozdíly mezi „polokontinentálním“ klimatem Alsaska a oceánským mírným podnebím Sársko patří oba regiony k nejteplejším ve svých příslušných zemích, což je pozitivní faktor pro rozvoj turismu.

Sársko je více ovlivněno oceánským klimatem a absencí vyšších hor, takže hlavní turistická sezóna se orientuje pouze na jarní až podzimní období, neboť pro zimní sporty tu nejsou dostatečné podmínky. V letních měsících pak nabízí rozsáhlé možnosti vyžití v cykloturistice a pěší turistice. I Sársku hrají významnou roli pro rekreaci jezera, význam největší vodní plochy Bostalsee (120 ha) je tu velmi patrný, protože v poměru k rozloze území regionu je viditelnější turistickou atraktivitou a navíc se těší explicitní podpoře oficiální strategie rozvoje turismu v regionu.

Alsasko je bohatší na **historicko-kulturní atraktivitu**, když z 500 hradů a pevností je 80 přístupných pro veřejnost. Zejména velmi populární historické čtvrti Štrasburku a Colmaru jsou mezinárodně známé. Sársko sice takto bohaté zdroje památek nemá, avšak v posledních dvaceti letech začalo profitovat ze značného potenciálu svého průmyslového dědictví, zejména v areálu Völklinger Hütte na seznamu světového kulturního dědictví, ale i dalších zpřístupněných

průmyslových památek v regionu. Tato relativní výhoda je navíc posílena faktem, že v těsném sousedství regionu (euroregion SaarLorLux) se nachází na památky bohaté Lucembursko a Porýní-Falc (římské stavby v Trevíru). Deficit v oblasti historických památek tedy do značné míry kompenzuje synergické působení přítomnosti sousedních, bohatších oblastí. Alsasko brownfields pro cestovní ruch zatím téměř nevyužívá.

Jak dokazují v předchozích kapitolách citované průzkumy motivace návštěvníků, těží oba regiony ze srovnatelně silné přitažlivosti svého kulinařského bohatství. Alsasko těží ze své vinařské stezky táhnoucí se celou Alsaskou nížinou, ale i Sársko má a ve své propagaci (viz Strategie rozvoje turismu v Sársku) náležitě akcentuje „francouzský šarm“ podmíněný historickým sepejetím s Francií a související gastronomickou tradicí, kterou zde turisté vyhledávají.

4.2 Srovnání realizačních předpokladů rozvoje cestovního ruchu

Tabulka 25 Srovnání realizačních předpokladů Alsaska a Sársko pro cest. ruch

Kritérium	Alsasko	Sársko
Mezinárodní letiště	Euroairport Basilej-Freiburg-Mylhúzy Strasbourg Entzheim, v blízkosti Méty a Frankfurt	Saarbrücken, v blízkosti Lucemburk, Frankfurt, Méty
Dálniční síť	Nižší hustota, většina bezplatná, návaznost na Švýcarsko, Německo, Lotrinsko	Vysoká hustota a kvalita, bezplatné, návaznost na Lucembursko, Porýní-Falci a Lotrinsko
Vysokorychlostní železnice	TGV/ICE- 3 směry - spojení s Paříží, Lyonem a Stuttgartem	TGV/ICE – 2 směry – spojení s Paříží a Frankfurtem nad Mohanem
Splavné toky (km)	420 km, splavné kanály [67]	90 km [75]
Využití brownfields pro CR	Okrajový význam	Rozsáhlé, mnoho aktivních projektů
Turistické trasy, cyklotrasy	Velmi rozvinuté - 1300 km cyklotras s napojením na mezinárodní trasy, 1800 km pěších stezek [49]	Velmi rozvinuté – 671 km cyklotras, zapojení do mezinár. sítě (SaarLorLux), cca 2500 km pěších stezek [49]
Lyžařská střediska	13 areálů ve Vogézách (viz (výše v textu)	žádná
Regionální karty	Alsa Plus – slevy na dopravu Pass'Alsace – regionální karta na vstupy do atraktivit	SaarLorLux Ticket – slevy na cestování vlakem FreizeitCard/Carte Loisirs – regionální karta území SaarLorLux na vstupy do atraktivit, v roce 2015 končí, zatím bez náhrady

Zdroj: vlastní zpracování

Obě oblasti mají nevýhodu **velké vzdálenosti od metropole**, což vede k jejich vnímání jako v rámci příslušných států hraniční a tedy relativně izolované regiony, avšak tento hendikep značně kompenzuje dobré **napojení na vysokorychlostní**

železnice ICE/TGV, dobré dálniční spojení s francouzským a německým vnitrozemím i s přiléhajícími sousedními státy, tedy Švýcarskem a Německem resp. Lucemburskem, Francií a Nizozemskem a centrální geografická poloha z hlediska celoevropského. V Alsasku ke zkosmopolitizování přispívá Štrasburk coby sídlo **Evropského parlamentu**, v Sársku pak členství v euroregionu **SaarLorLux**.

Porovnávané regiony mají z hlediska rozvoje cestovního ruchu rozdílné výchozí podmínky.

Šedesátiletá **tradice evropské ekonomické a politické integrace**, které se oba regiony aktivně účastní na národní i nadregionální úrovni, pomáhá Sársku v rámci celku SaarLorLux překonávat hendikep malé rozlohy, menší známosti, rurálního charakteru území (hornatý zemědělský kraj, málo větších měst) a jednostranné strukturální orientace hospodářství na těžký průmysl.

Turistická lodní doprava má významnější pozici v Alsasku, zejména vzhledem k dálkovým plavbám na Rýnu, který coby významný evropský veletok představuje významnou atraktivitu, a dále vzhledem ke kanálu mezi řekou Marnou a Rýnem vyhledávaným milovníky dovolené na hausbótech či jachtách.

Alsasko má oproti Sársku hned dvě mezinárodní letiště (Štrasburk - Entzheim a Euroairport u francouzsko-německo-švýcarského pomezí), což výrazně zlepšuje jeho dostupnost, avšak Sársko má vedle Saarbrückenu ve své blízkosti letiště v Mylhúzách a v Lucemburku, která tuto komparativní nevýhodu eliminují.

Rozdíly v infrastruktuře turistických stezek, cyklotras a volnočasových areálů. Zde má Alsasko výhodu, neboť na jedné straně nabízí 1 800 stezek pro pěší turistiku a 1 300 kilometrů cyklotras, včetně úseků vedoucích Vogézami na straně jedné a vinařskými oblastmi v Alsaské nížině na straně druhé. Již zmíněná komparativní výhoda Vogéz a v nich se nacházejících národních parků se realizuje i v 13 lyžařských areálech, byť se jedná o relativně malá střediska (do cca 9 km délky sjezdovek).

Sársko vzhledem k menší rozloze nabízí cyklotras méně (671 km). I v tomto ohledu je však patrný synergický efekt sousedních regionů, neboť turisticky atraktivní

pohoří Hunsrück, a tudíž i turistické trasy pokračují do sousední spolkové země Porýní-Falc, zároveň také územím prochází cyklotrasa Veloroute SaarLorLux.

Blízkost ekonomicky silného Lucemburska, Valonska, Porýní-Falce a Valonska, s nimiž Sársko tvoří již třicet let euroregion SaarLorLux, je typickým příkladem, jak integrace do euroregionů v nadhraniční spolupráci může pomáhat hraničním a strukturálně problematickým regionům v rámci spolupráce úřadů, snazšího přístupu k dotačním titulům a zejména v tržním hospodářství možností tvorby turistických produktů s nadhraniční platností (SaarLorLux Card, FreizeitCard). Diverzita nabídky zúčastněných území pak pro návštěvníka skýtá možnost kombinovat např. gastronomické zážitky s aktivní dovolenou v sárském pohoří Hunsrück a návštěvou historicky i komerčně bohatým Lucemburskem a např. výletní plavbou po řece Mosele nebo po Rýnu v Porýní-Falci. Tento efekt je ještě umocněn jazykově-kulturní spřízněností participujících dílčích území (němčina v Porýní-Falci, Sársku a Lucembursku, francouzština v Lotrinsku a Lucembursku), kvalitní a propojenou infrastrukturou silnic a železnic, absencí hraničních kontrol v Schengenském systému a jednotnou měnou Euro. Návštěvník se tedy pohybuje po území zcela volně a může za jediný den navštívit několik atraktivit na území SaarLorLuxu, jehož rozsah logicky nabízí mnohem více než samotné Sársko.

Již dnes vysoce funkční spolupráce a koordinace turistických atraktivit tedy prokazuje, že spolupráce v rámci organizace SaarLorLux kompenzuje jinak relativně méně nepříznivé podmínky Sárska pro rozvoj cestovního ruchu.

4.3 Srovnání vybraných ekonomických aspektů cestovního ruchu

Tabulka 26 Srovnání vybraných ekonomických aspektů cest. ruchu v Alsasku a Sársku

Kritérium	Alsasko	Sársko
Počet noclehů na 1 000 obyvatel	4 505 (2011) [42]	1 491 (2011) [42]
Podíl turismu na reg. HDP	5,1 % [37]	3,8 % [37]
Profesní cestovní ruch	Významná role veletrhů ve Štrasburku, Colmaru, vliv Evropského parlamentu	Rostoucí význam veletrhů v Saarbrückenu, jedna z rozvojových priorit strategie rozvoje CR
Hlavní motivace návštěvníků	Kulturní a historický turismus, gastronomie, pěší turistika, nakupování, regionální produkty	Gastronomie, kulturní a historické zajímavosti, příroda, pěší turistika, koncerty a sportovní akce

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že cestovní ruch v sárské ekonomice v porovnání s Alsaskem hraje zatím méně významnou roli, což je evidentní zejména v porovnání podílu sektoru turismu na regionálním produktu i ve výrazném rozdílu v počtu noclehů na 1000 obyvatel. Programová motivace návštěvníků je však u obou regionů podobná a dosavadní dynamika růstu turismu v Sársku v kombinaci s pokračující nadregionální spoluprací Sárška se sousedy v rámci „Velkoregionu SaarLorLux“ slibuje další rozvoj cestovního ruchu v regionu.

4.4 Srovnání strategií rozvoje cestovního ruchu

Tabulka 27 Srovnání strategií rozvoje cest. ruchu v Alsasku a Sársku

Kritérium	Alsasko	Sársko
Periodicita	3 roky	6 let
Klíčová aktuální témata	Harmonizace, rovnoměrnost rozvoje CR v regionu; podpora atraktivit typických pro regionální identitu, zkvalitnění tržní nabídky, tvorba image cykloturistické destinace, budování značky „Marque Alsace“	Posílení a optimalizace ubytovacích kapacit, rozvoj integrované nabídky (př.: kombinace wellness s kulturou), tvorba image destinace nabízející relaxaci, aktivní dovolenou (budování značky „Saarwonderland“) a francouzský šarm
Charakteristika podporovaného směru vývoje	Optimalizace, modernizace a inovace stávající již vytvořené infrastruktury, podpora měkkého turismu, avšak bez podstatného zapojení brownfields jako složky udržitelného cestovního ruchu	Teprve tvorba turistické identity, „z tajného tipu vytvořit vyhledávanou turistickou destinaci“, profil na trhu CR se teprve utváří, využívání průmyslového dědictví, spolupráci s regionem SaarLorLux je věnováno relativně málo prostoru

Zdroj: vlastní zpracování

Přestože administrativně je Alsasko v rámci unitární Francie regionem, zatímco Sársko jednou z 16 spolkových zemí SRN, je tvorba strategií rozvoje cestovního ruchu v těchto územích v gesci regionální samosprávy (Alsasko) resp. zemské vlády (Sársko) a direktivně nepodléhá centrálnímu řízení národních vlád.

Zásadní rozdíl je v periodicitě tvorby strategií rozvoje cestovního ruchu v předmětných regionech.

Alsasko svou strategii tvoří a realizuje s tříletou periodou, což mu umožňuje dynamičtější přístup k plánování i realizaci strategie podle aktuálních trendů, i proto je alsaský strategický dokument stručnější a konkrétnější. Ke klíčovým tématům aktuální strategie patří **harmonizace rozvoje turismu** napříč regionem v souladu s principy udržitelnosti, **dynamizace rozvoje** cestovního ruchu, **podpora atraktivit typických pro alsaskou identitu**, ale i inovativní přístupy k tradičnímu bohatství regionu. V konkrétních cílech stojí za pozornost téma **zkvalitnění tržní nabídky** formou inovací a diverzifikace, akcent na **marketingovou podporu** pozitivního obrazu Alsaska včetně jeho profilace jako **klíčové cykloturistické destinace**, podpora **měkkého cestovního ruchu** a důraz na tvorbu „**Marque Alsace**“, tedy Alsaska jako značky ve smyslu komplexní marketingové aktivity.

Sársko jde cestou delších sedmiletých period, takže jeho strategie má dlouhodobější charakter a kromě vytyčení hlavních témat a směrů institucionální podpory cestovního ruchu obsahuje také očekávání k cílovému bodu v čase. Z relativně dlouhé periody strategie rozvoje cestovního ruchu vyplývá, že politika je obecnější a komplexnější než v případě Alsaska, a zahrnuje i výsledky předchozích průzkumů trhu. Aktuální strategie byla schválena v roce 2009 a její plánovací horizont končí rokem 2015. Ze schematického přehledu a rozdělení cílů resp. jim odpovídajících vybraných projektů vyplývá, že k hlavním cílům patřilo **posílení a optimalizace ubytovacích kapacit** ve všech oblastech cestovního ruchu a **rozvoj integrované nabídky produktů** např. v oboru péče o zdraví a wellness v kombinaci s kulturním či kulinářským vyžitím. V oblasti marketingu cestovního ruchu patřila k významným činnostem **tvorba značky „Saarland“** resp. „**Saarwanderland**“, veřejná propagace Sárska jako **regionu pěší turistiky a cykloturistiky, kulinářských požitků** budovaných na základě „**francouzského šarmu**“, zavedení „**známky kvality**“ v sektoru služeb. Překvapivé je, relativně málo prostoru ve strategii dostaly kooperační projekty v rámci euroregionu SaarLorLux, neboť existence přeshraničních produktů (slevové karty) a dlouhodobá spolupráce napříč všemi hospodářskými sektory i v rámci veřejné

správy ukazují, že synergie se sousedními regiony má pro Sársko zásadní ekonomický význam, oblast cestovního ruchu nevyjímaje.

V bezprostředním srovnání strategií rozvoje cestovního ruchu lze tedy pozorovat následující rozdíly resp. společné rysy a postupy:

Alsasko: prohlubování, zkvalitňování, inovace a integrace osvědčených a spolehlivých atraktivit, nově specifický akcent na měkký turismus (hromadná doprava, „Alsaskem bez auta“...), modernizace již zavedených služeb v cestovním ruchu prostřednictvím ICT. Využití průmyslového dědictví v aktuální strategii nenachází uplatnění.

Sársko: turistická identita regionu je méně etablovaná, teprve se dotváří, proto strategie teprve definuje, jak se má Sársko na základě svých možností a předpokladů profilovat na trhu cestovního ruchu, tedy s využitím výrazného průmyslově-kulturního ale i přírodního bohatství, Francií ovlivněné gastronomie i rostoucího profesního a kongresového cestovního ruchu.

Společným rysem strategií obou regionů je význam přikládání budování **jednotné značky** „Saarland“, „Saarwonderland“ resp. „Marque Alsace“, „Alsace en vélo“ apod., dále podpora **integrovaných produktů** (kombinace různých druhů turistického vyžití) a **inovativních přístupů** k již zavedeným činnostem a atraktivitám. V této souvislosti je patrný velmi dynamický charakter rozvoje cestovního ruchu v Sársku, neboť je zde obecně méně rozvinutý, takže lze říct, že skutečný boom region teprve očekává, zatímco Alsasko již musí své zdroje především inovovat, rozšiřovat a modernizovat. To potvrzuje i fakt, že alsaská strategie se orientuje převážně na kvalitativní rozvoj, zatímco Sársko věnuje relativně větší prostor i kvantitativní expanzi.

4.5 Srovnání výsledků dotazníkového řízení

Tabulka 28 Srovnání výsledků dotazníkového šetření

Kritérium	Alsasko	Sársko
Povědomí o regionu	relativně vysoké vyšší známost	relativně nižší obecně menší známost
Kladné a záporné faktory ve vztahu k návštěvě	Klady: obecný zájem o Francii včetně kultury, historie a gastronomie Zápory: nižší znalost francouzštiny	Klady: Německo je méně populární než Francie, avšak přesto vysoký zájem o návštěvu, vyšší znalost němčiny oproti francouzštině Zápory: malý zájem turistů o průmyslové památky
Těžiště zájmu turistů	Rysy platné a využitelné pro oba sledované regiony: - Zájem o kulinářství, aktivní dovolenou, sport, relaxaci a kulturní dědictví - mohou nabídnout oba regiony - Menší zájem o průmyslové památky	

Zdroj: vlastní zpracování

V teoretické části práce shrnuté předpoklady obou sledovaných destinací potvrzují i výsledky dotazníkového šetření. Relativně malé a méně známé Sársko je pro turisty méně atraktivní v porovnání s francouzskou destinací, která těží z obecné popularity Francie a jejího kouzla.

Avšak nabídka atraktivit, tedy možnosti trávení aktivní dovolené, kulinářská tradice, nabídka kulturních a historických atraktivit a událostí činí i ze Sárska černého koně, který může Alsasku konkurovat, zejména s přihlédnutím k rozmanitému kulturnímu bohatství bezprostředně sousedících regionů. Komparativní výhodu má Sársko i v podobě vyšší znalosti němčiny na úkor francouzštiny u návštěvníků.

Jak dále vyplývá z interpretace výsledků dotazníkového šetření (viz kapitola 3.1.3), nabízejí oba sledované regiony dostatek příležitostí k realizaci návštěvnických očekávání (aktivní dovolená, kulinářské bohatství). Synergický efekt vysoce

integrovaného celku SaarLorLux pak znamená přidanou hodnotu, když absentující významnější kulturně-historické památky v Sársku mohou kompenzovat například blízká město Lucemburk, Méty či velmi populární Trevír.

5 Závěry a doporučení

Alsasko i Sársko jsou území, pro jejichž identitu a hospodářství hraje cestovní ruch významnou roli. Zatímco turistická identita Alsaska je pevně zakořeněná a je třeba ji dále prohlubovat, inovovat a rozvíjet, Sársko na své objevení teprve čeká. Příznačný je hlavní směr jeho rozvojové strategie cestovního ruchu (viz kap. 2.6.6) shrnutý v jejím podnázvu „Od tajného tipu k úspěšnému turistickému cíli“.

Jak ukazuje případová studie areálu UNESCO Völklinger Hütte (kap. 3.2), skýtá průmyslové dědictví Sárska významný, vyhledávaný a programem i počtem návštěvníků velmi dynamický potenciál. Alsasko zatím brownfields pro cestovní ruch ve významné míře nevyužívá. Lze předpokládat, že právě tento směr by dále prohloubil diverzifikaci nabídky atraktivit tohoto regionu.

Dotazníkový výzkum, kterého se zúčastnilo celkem 100 respondentů, potvrzuje, že návštěvníci, včetně potenciálních, mají vyšší povědomí o Alsasku než o Sársku. Zejména čeští respondenti (na rozdíl od německých) také ukázali větší zájem o Francii než o Německo coby rekreační destinaci. Co do programové náplně však oba regiony mají s výjimkou zimních sportů ve Vogézách velmi podobnou nabídku, pro Německo pak hovoří vyšší podíl turistů ovládající němčinu než francouzštinu.

Ze srovnání strategií rozvoje cestovního ruchu (viz kap. 4.4) potom vyplývá, že Sársko k tvorbě strategie přistupuje komplexněji a volí cestu dlouhodobějšího plánování, přičemž se zaměřuje hlavně na rozvoj nových oblastí turismu, zejména v oblasti aktivní dovolené, lázeňství a wellnessu, a především směřuje k dosažení větší obecné známosti regionu coby atraktivní turistické destinace a k expanzi stávajících kapacit ubytovacích služeb. Alsasko pak chce hlavně rozvíjet již zavedené klíčové atraktivity, inovovat, modernizovat a zkvalitňovat jejich nabídku. V souhrnu lze konstatovat, že Alsasko se již prioritně musí orientovat hlavně na kvalitativní rozvoj, zatímco Sársko usiluje jak o kvalitativní, tak i kvantitativní expanzi.

Nabídka nadregionálních turistických produktů v rámci „Velkoregionu SaarLorLux“, diverzifikovaná nabídka atraktivit v blízkém sousedství Sárska, geografická blízkost participujících regionů a již tři desetiletí trvající spolupráce

pak potvrzuje, že potenciál přeshraniční spolupráce v rámci euroregionu může při odpovídající podpoře kompenzovat strukturální nevýhody, rurální charakter a menší tradici cestovního ruchu v Sársku v porovnání s rozvinutějším Alsaskem. Rozhodující význam přitom bude mít schopnost zúčastněných subjektů ve veřejné i privátní sféře docílit větší známosti Sárska v národním i mezinárodním měřítku a naplnit tak hlavní směr politiky rozvoje turismu v regionu, tedy posunout Sársko „od tajného tipu“ k uznávané destinaci. Synergické působení blízkých sousedních regionů může zásadně přispět k zatraktivnění menšího regionu s jednostrannějším zaměřením atraktivit.

Zejména posledně jmenovaný poznatek může být cennou inspirací pro podobně historicky znevýhodněné regiony, jako je např. Ostravsko, severozápadní Čechy nebo německé Sasko, které mají se Sárskem mnoho společného a již nyní procházejí strukturálními změnami lokálních ekonomik, protože dřívější jednostranná orientace na těžký průmysl a zemědělství již není ekonomicky ani sociálně únosná.

Nabízí se tedy přímé srovnání právě Ostravska se Sárskem, kde jsou evidentní následující paralely:

- historická nárazníková pohraniční pásma s proměnlivou příslušností ke státům, z toho pramenící kulturní rozmanitost a různé jazykové vlivy, což skýtá výhodu jisté exotičnosti pro návštěvníky;
- atraktivita v blízkém zahraničí posilují potenciál vlastního území (Lucembursko, Lotrinsko, Vogézy resp. Horní Slezsko, Osvětim, Kysuce)
- těžký průmysl částečně stále aktivní a významný a částečně ve fázi transformace na nové, lehčí a dynamičtější průmyslové obory
- turismus jako stále objevovaný, avšak částečně již zakořeněný hospodářský sektor (Völklinger Hütte, pěší a cykloturistika resp. Colours of Ostrava, aktivní horská dovolená a lázeňství v Beskydech)

Při tvorbě této bakalářské práce bylo nutné vycházet v naprosté většině z cizojazyčných materiálů, přičemž zejména přístup ke starším statistickým údajům byl zejména v případě Francie obtížný. Dotazníkové šetření bylo

provedeno elektronickou formou šířenou odkazem zasílaným e-mailem, takže odpovědi stran povědomí o uvedených regionech mohly být ovlivněny vyhledáváním informací respondenty na internetu. Odpovědi ohledně zájmu o regiony, znalosti příslušných jazyků a programových priorit návštěvníků tím však nebyly dotčeny.

V českém kontextu se jako další přínosná možnost zkoumání nabízí porovnání konkrétních praktických postupů z revitalizace a využívání brownfields pro účely cestovního ruchu v různých evropských regionech včetně českých, zejména se zohledněním možností přístupu k dotacím, členství památek v UNESCO a další institucionální podpory.

6 Seznam použité literatury

- [1] EISENSCHMID, Beate Szerelmy. *Elsass, Vogesen: [Maginot-Linie: Bollwerk ohne Nutzen ; französisch-deutsch: wechselnde Grenzen ; Weinbau: im Weißweinland ; Strassburger Münster: Meisterwerk der Gotik ; mit großer Reisekarte]*. 10. Aufl. Ostfildern: Baedeker, 2013. ISBN 9783829713658.
- [2] FRYS, Wioletta. *Projektbezogene Evaluation touristischer grenzüberschreitender Kooperationen in der Region SaarLorLux-Trier/Westpfalz*. Trier: Geographische Gesellschaft Trier, 2010. ISSN 0171-3612.
- [3] HAMARNEHOVÁ, Iveta. *Geografie turismu: mimoevropská teritoria*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 219 s. ISBN 978-80-247-4430-8.
- [4] KADEŘÁBKOVÁ, Božena a Marian PIECHA. *Brownfields: jak vznikají a co s nimi*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, xiv, 138 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 9788074001239.
- [5] KRÖLL, Rainer D. *Bruckmanns Wanderführer Elsass und Vogesen: Weinland par excellence; Europametropole, Entdeckungen in Straßburg; Gipfelrausch, Wanderungen in den Vogesen; Urlaub anders, mit dem Hausboot unterwegs*. 1. Aufl. München: Bruckmann, 2012. ISBN 978-376-5459-023.
- [6] KÜHNE, Olaf. *Wetter, Witterung und Klima im Saarland*. Institut für Landeskunde im Saarland. Saarbrücken: Inst. für Landeskunde im Saarland, 2004. ISBN 3923877528.
- [7] LAURIEL, Angelika. *Genießen in SaarLorLux: Mitten in Europa. Lieblingsplätze*. Meßkirch: Gmeiner, A, 2014. ISBN 978-3-8392-4399-2.
- [8] MARIOT, Peter. *Geografia cestovného ruchu*. Bratislava, 2013. VEDA. 252 s.
- [9] SCHOLZ, Gundula. *Der SaarLorLux-Raum zwischen Realität, Illusion und Vision: Wahrnehmung und aktionsräumliches Verhalten aus der Sicht von Bewohnern einer europäischen Grenzregion*. 1. Aufl. Schiffweiler: Institut für Landeskunde im Saarland, 2011. ISBN 9783923877492.
- [10] SLACH, Ondřej, Jaroslav KOUTSKÝ a Petr VRÁBLÍK. *Konverze průmyslových brownfields na příkladu Sárska*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, Fakulta životního prostředí, 2012. Studia Oecologica. ISSN 1802-212X.
- [11] STAHN, Dina. *Elsass: Weinland par excellence; Europametropole, Entdeckungen in Straßburg; Gipfelrausch, Wanderungen in den Vogesen; Urlaub anders, mit dem Hausboot unterwegs*. 1. Aufl. Ostfildern: DuMont Reiseverlag, 2012. ISBN 978-377-0193-264.

- [12] STRÍBRNÁ, Marie, Jaroslav MUŽÍK a Pavel KAJML. *Spolupráce veřejné správy a privátního sektoru v cestovním ruchu*. Praha: Thema Consulting s.r.o, 2007. 103 s.
- [13] *The World's Heritage: The Bestselling Guide to the Most Extraordinary Places*. 3rd ed. London: Collins, 2014. ISBN: 978-0-00-754697-8.
- [14] ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2, s. 48.

7 Seznam použitých elektronických zdrojů

- [15] 6,5 Millionen Passagiere: Euro-Airport knackt den Rekord. *BZ Basel* [online]. 2014, 30.12.2014 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.bzbasel.ch/basel/basel-stadt/65-millionen-passagiere-euro-airport-knackt-den-rekord-128698000>
- [16] Acheter le Pass' Alsace en ligne. *Pass'Alsace* [online]. [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: <http://www.pass-alsace.com/acheter-en-ligne.html>.
- [17] Alsa+ 24h et Groupe Journée. *Vialsace* [online]. [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: <http://www.vialsace.eu/fr/alsa-24h-et-groupe-journee/1002>.
- [18] Alsace Region of France - Geography. *Regions of France* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.regions-of-france.com/regions/alsace/geography/>
- [19] Alsace, France Weather Averages. *World Weather Online* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.worldweatheronline.com/Alsace-weather-averages/Alsace/FR.aspx>
- [20] Anfahrt und Lage in SaarLorLux. *Saarland.de* [online]. 2015 [cit. 2015-07-21]. Dostupné z: <http://www.saarland.de/9712.htm>
- [21] Antwort zu der Anfrage des Abgeordneten Klaus Kessler. *Drucksache 15/895*. LANDTAG DES SAARLANDES [online]. 2014, (15/895): 6 [cit. 2015-06-19]. Dostupné z: http://www.landtag-saar.de/Dokumente/Drucksachen/Aw15_0895.pdf
- [22] Ausstellungen. *Weltkulturerbe Völklinger Hütte* [online]. 2014 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://www.voelklinger-huette.org/de/ausstellungen/>
- [23] Bier Brauereien Elsass und das elsässer Bier (Bieres d'Alsace). *Elsass Netz* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://www.elsass-netz.de/168/Bier-Brauereien-Elsass.html>

- [24] Biosférická rezervace UNESCO Bliesgau. *Germany Travel* [online]. [cit. 2015-3-11]. Dostupné z: <http://www.germany.travel/cz/volny-cas-rekreace/prirodni-narodni-parky/biosphere-reserves/biosfericka-rezervace-unesco-bliesgau.html>
- [25] Brownfields prend en main la reconversion de l'ex-raffinerie Petroplus de Reichstett. *La-Croix.com – Economie* [online]. [cit. 2014-12-10]. Dostupné z: <http://www.la-croix.com/Actualite/Economie-Entreprises/Economie/Brownfields-prend-en-main-la-reconversion-de-l-ex-raffinerie-Petroplus-de-Reichstett-2014-11-04-1259473>
- [26] Bruttoinlandsprodukt je Einwohner (Wirtschaftskraft). *Statistisches Landesamt Baden Württemberg* [online]. [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: https://www.statistik-bw.de/VolkswPreise/Indikatoren/VW_wirtschaftskraft.asp
- [27] Bundeshaushalt 2014. *Bundeshaushalt-info.de Startseite* [online]. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <http://www.bundeshaushalt-info.de/startseite/#/2014/soll/ausgaben/einzelplan/040589416.html>
- [28] Climat et historique météo d'Alsace en 2015. *L'internaute.com* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.linternaute.com/voyage/climat/alsace/region-42>
- [29] Colmar. Die Hauptstadt des elsässischen Weines. *Elsass Tourismus* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://www.tourisme-alsace.com/de/colmar-elsass/>
- [30] Croisières sur le Rhin. *PAS - Port Autonome de Strasbourg* [online]. [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.strasbourg.port.fr/rubrique.php3?id_rubrique=48
- [31] Croissance économique en retrait dès l'année 2000 en Alsace. *Insee - Économie* [online]. [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?reg_id=15&ref_id=21327
- [32] Das Elsass. *Planet Wissen* [online]. [cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <http://www.planet-wissen.de/laender/leute/frankreich/elsass/>
- [33] Das Quellheiligtum Sudefels. AMES-ADLER, Barbara. *Landkreis Saarlouis* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: http://www.kreis-saarlouis.de/city_info/webaccessibility/index.cfm?region_id=389&waid=290&item_id=844199&link_id=213627867&contrast=0
- [34] Die Geschichte der Völklinger Hütte. *Weltkulturerbe Völklinger Hütte* [online]. 2014 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://www.voelklinger-huette.org/de/faszination-weltkulturerbe/die-geschichte/>

- [35] Diercke Weltatlas - Kartenansicht - Europa - wirtschaftliche Raummodelle. *Diercke Weltatlas - Karten und Informationen zur Unterrichtsvorbereitung im Fach Erdkunde Diercke* [online]. 2014 [cit. 2015-07-21]. Dostupné z: <http://www.diercke.de/content/europa-wirtschaftliche-raummodelle-978-3-14-100700-8-85-2-0>
- [36] DUBOIS, Miriam. *Der Urlauber im Saarland*. Tourismus Zentrale Saarland 2014 [online], [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://cms.ihsaarland.de/ihk-saarland/Integrale?SID=CRAWLER&MODULE=Frontend.Media&ACTION=ViewMediaObject&Media.PK=5415&Media.Object.ObjectType=full>
- [37] Économie de L'Alsace. *Wikipédia* [online]. [cit. 2014-12-06]. http://fr.wikipedia.org/wiki/%C3%89conomie_de_l'Alsace#Secteur_tertiaire
- [38] En Résumé - Alsace. *Insee Alsace* [online]. 2014 [cit. 2015-06-19]. Dostupné z: <http://www.insee.fr/fr/regions/alsace/default.asp?page=faitsetchiffres/presentation/presentation.htm>
- [39] Europäische Keltenroute. *Wikipedia* [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/Europ%C3%A4ische_Keltenroute.
- [40] European Parliament approves its session calendar for 2014. *European Parliament News* [online]. 12.6.2013. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/content/20130610IPR11413/html/European-Parliament-approves-its-session-calendar-for-2014>
- [41] Eurostat regional yearbook 2010: Transport (tables and graphs). *Eurostat* [online]. 2014 [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-statistical-books/-/RY_CH10_2010
- [42] Eurostat regional yearbook 2013: Tourism (tables and graphs). *Eurostat* [online]. 2014 [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-statistical-books/-/7_RYB2013
- [43] Fahrradstrecken. *Elsass Tourismus* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://www.tourisme-alsace.com/de/fahrrad-und-mountain-bike-tourismus/fahrrad.html>
- [44] FLUCK, Pierre. *Le secteur du textile en France de l'Est : Mulhouse et Wesserling (Haut-Rhin), la filature Ebel à Wasselonne (Bas-Rhin) : trois sites d'exception* [online]. Réunion de la Commission Textile du TICCIH,

- Sedan, 30.05.2007. [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-00491640v2>
- [45] Garten der Sinne - Merzig (D). *Gärten ohne Grenzen: Gärten in Deutschland* [online]. 2015 [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.gaerten-ohne-grenzen.de/Gaerten-ohne-Grenzen/Unsere-Gaerten/Gaerten-in-Deutschland/Garten-der-Sinne-Merzig-D>
- [46] Geschichte des Saarlandes. *Wikipedia* [online]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/Geschichte_des_Saarlandes
- [47] Grenzenloser Spaß mit der FreizeitCARD – CARTE Loisirs (2). *FreizeitCARD.info* [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://freizeitcard.info/>
- [48] Hausgemacht Kulinarisch. *Tourismus Saarland* [online]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: <http://www.tourismus.saarland.de/de/hausgemacht-im-saarland>.
- [49] Herzlich willkommen beim Saarland-Verein. *Saarland-Verein e.V* [online]. 2015 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.saarwald-verein.de/>
- [50] Chiffres-clés. *Alsaeco - Portail de l'économie alsacienne* [online]. [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: <http://www.alsaeco.com/observatoires/chiffres-cles-cci>
- [51] IHK UND TOURISMUS. *Deutscher Industrie- und Handelskammertag e.V. 2013*. DIHK Berlin. 2013 [online]. [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: <http://www.dihk.de/branchen/tourismus/tourismuswirtschaft/positionen/ihk-und-tourismus>
- [52] Im Land der Burgen und Schlösser. *Elsass Tourismus* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://www.tourisme-alsace.com/de/im-land-der-burgen-und-schlosser/>
- [53] Industriekultur im Saarland. *Tourismus Saarland* [online]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: <http://www.tourismus.saarland.de/de/industriekultur-saarland>.
- [54] Info Electro Magnetic 2015. *Weltkulturerbe Völklinger Hütte* [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://www.electro-magnetic.de/live/>
- [55] Insee Lorraine - Portail transfrontalier: La Lorraine et la Grande Région. *INSEE* [online]. 2015 [cit. 2015-07-21]. Dostupné z: http://insee.fr/fr/insee_regions/lor/publications/frontaliers/CarteFrontaloupe.jpg
- [56] Klima und Wetter. *Elsass Tourismus* [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.tourisme-alsace.com/de/klima-und-wetter/>

- [57] KOBERNUß, Jan F. a kol. *Tourismusstrategie Saarland 2015*. Ministerium für Wirtschaft und Wissenschaft des Saarlandes [online]. 2009, [cit. 2014-12-15]. <http://www.saarland.de/73686.htm>
- [58] Kulinarische Events Urlaub im Saarland. *Toursimus.Saarland.de* [online]. [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.tourismus.saarland.de/de/kulinarische-events-im-saarland>
- [59] Kurzübersicht über das Elsass. *Elsass Tourismus* [online]. [cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <http://www.tourisme-alsace.com/de/kurzubersicht-uber-elsass/>
- [60] La France et ses régions - édition 2010. *Insee - Économie* [online]. [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: <http://www.insee.fr/fr/ffc/docs/ffc/ref/fsr10i.pdf>
- [61] Landwirtschaft. HEISE, S. *Heimat und Welt* [online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://www.heimatundwelt.de/kartenansicht.xtp?artId=978-3-14-100273-7&seite=20&id=24592&kartennr=1>
- [62] Les Vins d'Alsace. *Route des Vins d'Alsace* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://www.route-des-vins-alsace.com/fr/les-vins-dalsace/>
- [63] Luxembourg Findel Airport. *Wikipedia - The Free Encyclopedia* [online]. 2015, 5.6.2015 [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Luxembourg_Findel_Airport
- [64] Mulhouse – Die Sehenswürdigkeiten. *Elsass Tourismus* [online]. [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.tourisme-alsace.com/de/mulhouse-die-sehenswurdigkeiten/>
- [65] Nationalpark Hunsrück-Hochwald: Willkommen. Gastlandschaften Rheinland-Pfalz [online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://www.gastlandschaften.de/nationalpark-hunsrueck-hochwald/herzlich-willkommen/>
- [66] Neuigkeiten – News. *Nationaler Radverkehrsplan* [online]. [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.nationaler-radverkehrsplan.de/neuigkeiten/news.php?id=1477>.
- [67] Observatoire Tourisme - Alsace - Chiffres clés du tourisme en alsace - 2014 – 2013. *Observatoire Régional Tourisme clicalsace.com*. [online]. [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <http://www.clicalsace.com/presse,45681/chiffres-cles-du-tourisme-en-alsace-octobre-2014,2668.html>

- [68] Passagieraufkommen. *Flughafen Saarbrücken GmbH* [online]. [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.flughafen-saarbruecken.de/index.php?id=372>
- [69] Passagieraufkommen. *Flughafen Saarbrücken GmbH* [online]. 2014 [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://www.flughafen-saarbruecken.de/index.php?id=372&L=rpaoinnpfhxs>
- [70] Projekträume - Stadt und Land. *Saarland.de* [online]. 2015 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.saarland.de/7627.htm>
- [71] Quelles régions de France beneficent le plus du tourisme? *LeMonde.fr* [online]. [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: http://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2014/08/04/quelles-regions-de-france-beneficient-le-plus-du-tourisme_4466648_4355770.html
- [72] Radwege Radrouten Radurlaub grenzüberschreitend im Saarland. *Tourismus.Saarland.de* [online]. [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.tourismus.saarland.de/de/radwege>
- [73] Randonnée pédestre Massif des Vosges, sentiers randonnée, parcours randonnée GR5. *Massif Des Vosges* [online]. [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: http://www.massif-des-vosges.com/fr/bouger/randonnees/randonnee-pedestre_128.html
- [74] Recherche cartographique d'une location de vacances Alsace. *LOCATION VACANCES PROMOTION Villas, appartements, chambres d'hôtes, gîtes* [online]. 2015 [cit. 2015-07-21]. Dostupné z: <http://www.vacances-location.net/locations-vacances/map.france.alsace>
- [75] Saar Flusskreuzfahrten. *Kreuzfahrten.de* [online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://www.kreuzfahrten.de/Reiseziele/Saar-15.html>
- [76] Saarland - Tabakfabrik Fuchs - Merzig. *Reinhard Buerck* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: http://www.reinhard-buerck.de/waltraud_schwambach/misc/saarland/saarlaendische_tabakregie/merzig_tabakfabrik_fuchs.htm
- [77] Saarland 2015 - entspannt genießen! *Tourismus.Saarland.de* [online]. [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.tourismus.saarland.de/de/2ee59dc6-971f-128b-39d1-19a30a830302.html>.
- [78] Saarland behält Anschluss ans Fernverkehrsnetz. *SR-online* [online]. 2014 [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: http://www.sr-online.de/sronline/nachrichten/politik_wirtschaft/bahn_ice_mannheim_saarbruecken100.html

- [79] Saarland typische Spezialitäten - Regionale Küche. *ESSEN & TRINKEN*. [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.essen-und-trinken.de/topthemen/regionale-kueche/saarland/produkte.html>
- [80] Saarland. *Wikipedia - Die freie Enzyklopädie* [online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://de.wikipedia.org/wiki/Saarland#Geographie>
- [81] SaarLorLux. *Wikipedia - Die freie Enzyklopädie* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://de.wikipedia.org/wiki/SaarLorLux>
- [82] SaarLorLux-Ticket. *Deutsche Bahn* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.bahn.de/regional/view/regionen/saar/freizeit/saarlorluxticket.shtml>
- [83] Saarwein. *Wikipedia - Die freie Enzyklopädie* [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://de.wikipedia.org/wiki/Saarwein>
- [84] SCHMIDT, Roman. Ikea Archives - Fotoshop Roman Schmidt. *Fotoshop Roman Schmidt* [online]. 2015 [cit. 2015-07-21]. Dostupné z: <http://www.fotoshop-schmidt.de/tag/ikea/>
- [85] Seen in Saarland. *Seen.de* [online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://www.seen.de/seen-in-deutschland/saarland/>
- [86] Seen, Flüsse Wasser-Strassen (Kanäle) Elsass. *Elsass-Netz.de* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.linternaute.com/voyage/climat/alsace/region-42>
- [87] Sites funéraires et mémoriels de la Première Guerre mondiale (Front Ouest). *UNESCO World Heritage Centre* [online]. 2014, 7.4.2014 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/fr/listesindicatives/5884>
- [88] Skigebiete Elsass – Skifahren Elsass – Skiurlaub Elsass. *Ski resort.de* [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://www.skiresort.de/skigebiete/europa/frankreich/vogesen/elsass/>
- [89] Sonnenstunden im Sommer 2014 nach Bundesländern. *Statista. Das Statistikportal* [online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/36178/umfrage/sonnenstunden-im-sommer-nach-bundeslaendern/>
- [90] Stadt Völklingen Geschichte. *Stadt Völklingen* [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://www.voelklingen.de/index.php?id=298>
- [91] Statistik. *Stadt Völklingen* [online]. 2015 [cit. 2015-07-19]. Dostupné z: <http://www.voelklingen.de/index.php?id=244>

- [92] Statistiques en bref - Statistische Kurzinformationen 2014. *Statistiques Grande Région* [online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: http://www.saarland.de/dokumente/thema_statistik/Broschuere_SLLR_W_2014_endg.pdf
- [93] Statistische Berichte Z 1 – j. Aktuelle Wirtschaftszahlen für das Saarland. Ausgabe Januar bis Dezember 2013. *Statistisches Amt Saarland* [online]. [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: http://www.saarland.de/dokumente/thema_statistik/Z1 - j_13.pdf
- [94] Strassburg. Europäische Hauptstadt. *Elsass Tourismus* [online]. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z: <http://www.tourisme-alsace.com/de/strassburg-elsass/>
- [95] Strategie de developpement du tourisme en Alsace 2012-2014. *Région Alsace, Département du Haut-Rhin, Département du Bas-Rhin* [online]. [2015] [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: www.strategie-tourisme-alsace.fr
- [96] Tourisme sur la route des vins d'Alsace. *Route des vins d'Alsace* [online]. [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.route-des-vins-alsace.com/fr>
- [97] Tourismus Saarland, wichtige Reiseziele, Sehenswürdigkeiten und Adresse des Fremdenverkehrsamtes. *Saarland.Tourismus.de* [online]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: <http://saarland.tourismus.de/>
- [98] Tourismusbarometer Saarland - Jahresbericht 2013. *Sparkassenverband Saar. Saarbrücken 2013* [online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: http://www.svsaar.de/fileadmin/svsaar/dateien/Tourismusbarometer_2013_LOW.pdf
- [99] Tourismusintensität: Übernachtungen je 1.000 Einwohner im Saarland bis 2013: Statistik. *Statista: Das Statistikportal* [online]. 2014 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/263061/umfrage/tourismusintensitaet-im-saarland/>
- [100] Trafic aéroport Strasbourg-Entzheim : passagers et mouvements. *Data.gouv.fr* [online]. 2014, 6.1.2014 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <https://www.data.gouv.fr/fr/datasets/trafic-aeroport-strasbourg-entzheim-passagers-et-mouvements-30381872/>
- [101] Transports en Alsace. *Wikipédia - L'encyclopedie libre* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: http://fr.wikipedia.org/wiki/Transports_en_Alsace
- [102] Unesco-Weltkulturerbe Völklinger Hütte Saarland. *Saarland.de* [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://www.saarland.de/77132.htm>

- [103] Veloroute SaarLorLux. *Tourismus Saarland* [online]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: <http://www.tourismus.saarland.de/de/veloroute-saarlorld-lux-saarradland>
- [104] Völklinger Eisenhütte. *Deutsche UNESCO-Kommission* [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://www.unesco.de/309.html>
- [105] Waldarten. *Naturpark Saar-Hunsrück* [online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://www.naturpark.org/natur-kultur/waelder/waldarten>
- [106] Wanderwege Premiumwandern Wandertourenplaner Saar-Hunsrück-Steig Pilgerwege Saarland. *Toursimus.Saarland.de* [online]. [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.tourismus.saarland.de/de/wanderwege-saarland>
- [107] Wasselonne le temps s'est arrêté à la filature Ebel. *Cilac On Line* [online]. [cit. 2014-12-10]. Dostupné z: <http://www.cilac.com/actualites/507-molsheim-le-temps-sest-arrete-a-la-filature-ebel.html>
- [108] Wasser – Schifffahrt auf der Saar. *Saarland.de* [online]. 2015 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.saarland.de/SID-279CB422-ED79024B/639.htm>
- [109] Wein aus dem Saarland. *Tourismus Saarland* [online]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: <http://www.tourismus.saarland.de/de/wein-aus-dem-saarland>
- [110] Welterbe in Deutschland. *Wikipedia*. [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/Welterbe_in_Deutschland#Rechtlicher_Rahmen
- [111] Welterbeliste. *Deutsche UNESCO-Kommission* [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://www.unesco.de/welterbeliste.html?&L=0>
- [112] Welterbe-Status. Die Unesco lässt das Geld fließen – Wirtschaft. *FAZ* [online]. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <http://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/welterbe-status-die-unesco-laesst-das-geld-fliessen-1814878.html>
- [113] Weltkulturerbe Völklinger Hütte - Die Geschichte. *Völklinger Hütte* [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://www.voelklinger-huette.org/de/faszination-weltkulturerbe/die-geschichte/>
- [114] Weltkulturerbe Völklinger Hütte Die Geschichte. *Völklinger Hütte* [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://www.voelklinger-huette.org/de/faszination-weltkulturerbe/die-geschichte/>

- [115] Weltkulturerbe Völklinger Hütte Die Völklinger Hütte im 360-Grad-Panorama. *Weltkulturerbe Völklinger Hütte* [online]. 2014 [cit. 2015-07-21]. Dostupné z: <http://www.voelklinger-huette.org/de/weltkulturerbe-voelklinger-huette/die-voelklinger-huette-im-360-grad-panorama/>
- [116] Weltkulturerbe Völklinger Hütte Presse & Medien (2). *Völklinger Hütte* [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://www.voelklinger-huette.org/de/presse-medien/news/556/>
- [117] Weltkulturerbe Völklinger Hütte UNESCO BesucherZentrum. *Völklinger Hütte* [online]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://www.voelklinger-huette.org/de/weltkulturerbe-voelklinger-huette/unesco-besucherzentrum/>
- [118] Willkommen. *Weltkulturerbe Völklingen* [online]. [cit. 2013-12-10]. Dostupné z: <http://www.voelklinger-huette.org/>
- [119] Zahlen, Daten und Fakten. *Landeshauptstadt Saarbrücken* [online]. 2015 [cit. 2015-06-19]. Dostupné z: http://www.saarbruecken.de/rathaus/zahlen_daten_und_fakten

8 Přílohy

Fotografie ze Sárska a Alsaska

Pohled na Sárskou smyčku (Saarschleife) u města Metlach

Zdroj: Die Saarschleife in Mettlach-Orscholz. LANDKREIS MERZIG-WADERN. *Wikimedia Commons* [online]. 2011 [cit. 2015-07-21]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Die_Saarschleife.jpg

Foto z naučné stezky bývalou ocelárnou Völklinger Hütte

Zdroj: archiv autora

Katedrála a hrázděné domy v Colmaru

Zdroj: GEWEFOTO. Colmar Kathedrale und Fachwerkhäuser. *PANORAMIO* [online]. 2011 [cit. 2015-07-21]. Dostupné z: <http://www.panoramio.com/photo/56238832>

Radnice v Mylhúzách

Zdroj: archiv autora

FIM UHK

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
Fakulta informatiky a managementu
Rokytanského 62, 500 03 Hradec Králové, tel: 493 331 111, fax: 493 332 235

Zadání k závěrečné práci

Jméno a příjmení studenta:

Filip Zajíček

Obor studia:

Management cestovního ruchu

Jméno a příjmení vedoucího práce:

Jiří Štyrský

Název práce:

Komparace potenciálu CR regionů Alsaska a Sáraska

Název práce v AJ:

Comparison of Potential for Tourism in the Regions of Saarland and Alsacia

Podtitul práce:

Podtitul práce v AJ:

Cíl práce: Porovnání předpokladů a potenciálu rozvoje turismu ve vybraných lokalitách

Osnova práce:

1. Úvod

a) Bližší rozvedení cíle práce, objasnění, k čemu chce autor dojít, co chce dokázat či vyvrátit v rámci daného tématu včetně následujících hypotéz:

- Expandující cestovní ruch v brownfields Sáraska má dynamičtější potenciál než tradiční atraktivita v Alsasku
- Synergický efekt blízkých sousedních regionů (Lucembursko) může kompenzovat geograficky menší rozlohu a méně tradiční roli cestovního ruchu v Sársku
- Programy podpory cestovního ruchu aplikují v regionech rozdílné přístupy
- Mezi potenciálními návštěvníky je vyšší povědomí o Alsasku než o Sársku

b) Literární rešerše včetně využití několika titulů literatury a jejich zhodnocení

c) Teoretická východiska praktické části a řešení hypotéz; postup ověřování hypotéz

d) Charakteristika klíčových pojmů

2. Hlavní část práce

a) Informační minimum - charakteristika zkoumaných oblastí včetně historických, přírodních a ekonomických předpokladů cestovního ruchu

b) Praktická část

- Ověření hypotéz na základě literárních rešerší a řízených rozhovorů s pracovníky z oblasti cestovního ruchu a potenciálními návštěvníky
- Případová studie "Světové kulturní dědictví UNESCO - areál Völklinger Hütte"

c) Časový harmonogram práce:

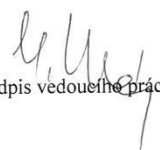
- do 30.11.2014 vypracování praktické části práce
- do 31.1.2015 vypracování hrubé verze práce

3. Doporučení a závěry, seznam literatury

4. Přílohy - mapy, fotogalerie

Projednáno dne: 10.10.2014

Podpis studenta

Podpis vedoucího práce